

Romani CRISS
Centrul Romilor pentru
Intervenție Socială și Studii

Romii și Convenția Cadru pentru Protecția Minorităților Naționale a Consiliului Europei

**O compilație de texte cu privire la interpretarea Convenției
Cadru pentru Protecția Minorităților Naționale și rapoartele
privind implementarea Articolelor 4 și 6 ale Convenției, respectiv
dreptul la egalitate în fața legii și protecția împotriva
discriminării etnice;
pentru uzul organizațiilor nonguvernamentale ale romilor,
activiștilor de drepturile omului și juriștilor**

Av. Dezideriu Gergely

Romii și Convenția Cadru pentru Protecția Minorităților Naționale a Consiliului Europei

**O compilație de texte cu privire la interpretarea
Convenției Cadru pentru Protecția Minorităților
Naționale și rapoartele privind implementarea
Articolelor 4 și 6 ale Convenției, Respectiv dreptul
la egalitate în fața legii și protecția împotriva
discriminării etnice; pentru uzul organizațiilor
nonguvernamentale ale romilor, activiștilor de
drepturile omului și juriștilor**

Dezideriu Gergely - Avocat

CONTRIBUȚII

Acest raport a fost scris de Dezideriu Gergely¹, Coordonator al Departamentului pentru Drepturile Omului din cadrul organizației Romani CRISS-Centrul Romilor pentru Intervenție Socială și Studii cu sediul în București, România.

Dorim să recunoaștem valoarea contribuțiilor aduse prin intermediul informațiilor și rapoartelor necesare pentru realizarea cercetării, și a raportului nostru, în special organizațiilor MRG International, Consiliul European, Comitetul Consultativ al Convenției Cadru pentru Protecția Minorităților Naționale, Comisia Europeană împotriva Rasismului și Intoleranței.

De asemenea, dorim să mulțumim următoarelor persoane pentru sprijinul și contribuțiile lor, în special: lui Alan Philips, pentru analiza raportului nostru inițial și nota introductivă asupra prezentei lucrări, Marcia Rooker, pentru acordul de a utiliza rezultatele cercetării sale privind recunoașterea statutului romilor în sistemul internațional al drepturilor omului; Magdalena Syposz, pentru faptul că a fost gazda vizitei noastre din Marea Britanie, la sediul MRG în Londra.

Mulțumim pentru traducerea prezentei lucrări în limba romani, Nora Costache și pentru traducerea în limba engleză, Mariana Ursu.

Pentru finanțarea acestui proiect, suntem profund recunoscători organizației Minority Rights Group International cu sediul în Londra, Marea Britanie.

Romani CRISS

Costel Bercuș

Director Executiv

Romani CRISS

Str. Buzești, nr. 19

București

Tel: +4021 231 4144

Fax: +4021 212 5605

Email: criss@dnt.ro

www.romanicriss.ro

¹ Dezideriu Gergely, 26 de ani, vorbitor de limba maghiară și engleză, născut dintr-o familie mixtă (tatal Rom-Ungur și mama de naționalitate română), este licențiat în științe juridice la Universitatea "Babes Bolyai" din Cluj-Napoca, în prezent avocat, membru al Baroului de Avocați din București, coordonator al Departamentului de Drepturile Omului în cadrul organizației Romani CRISS, fost monitor local în România pentru Centrul European pentru Drepturile Omului. A participat la training-uri internaționale, privind drepturile omului, organizate de Consiliul European, OSCE și organizații non-guvernamentale internaționale. A participat la seminarii naționale și internaționale privind problema romilor, în prezent, în cadrul Romani CRISS, fiind implicat în diferite proiecte ce vizează drepturile Romilor în România, dar și în țările europene.

Cuprins

Contribuții
Cuvânt Înainte
Nota Autorului

Introducere

Demersul analitic în elaborarea lucrării
Cui se adresează această lucrare?

Cine și de ce romi/țigani?

Pericolul definirii termenului de “minoritate”

CAPITOLUL I - Protecția drepturilor minorităților naționale pe agenda Consiliului Europei

I. Introducere

I.1. Intrarea în vigoare a Convenției Cadru pentru Protecția Minorităților Naționale
I.2. De ce drepturile minorităților?

CAPITOLUL II - Convenția Cadru pentru Protecția Minorităților Naționale

II.1. Despre Convenție

II.2. Articole

II.3. Mecanismele de monitorizare ale Convenției Cadru pentru Protecția Minorităților Naționale

II.4. Rapoartele statelor

II.5. Rolul Consiliului Consultativ și al Comitetului Miniștrilor

II.6. Interpretarea Convenției Cadru

CAPITOLUL III - Statutul romilor ca minoritate în cadrul sistemului internațional al drepturilor omului

III.1. Ce abordări au luat naștere în Europa privind protecția minorităților?

III.2. Problema minorităților conform Convenției Cadru pentru Protecția Minorităților Naționale

III.3. Statutul de minoritate al romilor conform Convenției Cadru pentru Protecția Minorităților Naționale

III.4. Consiliul Europei: Comisia Europeană împotriva Rasismului și Intoleranței și statutul de minoritate al romilor

III.5. Alte organisme ale Consiliului Europei și statutul de minoritate al romilor

III.6. Organizația pentru Securitate și Cooperare în Europa

III.7. Înaltul Comisar pentru Minorități Naționale al OSCE și statutul de minoritate al romilor

III.8. Punctul de Contact pentru Romi și Sinti al OSCE/ODIHR și statutul de minoritate al romilor

III.9. Parlamentul European

III.10. Raportorul Special privind forme contemporane ale rasismului, discriminării rasiale, xenofobiei și intolaranței al Națiunilor Unite și statutul de minoritate al romilor

III.11. Concluzii

CAPITOLUL IV - Romii și Convenția Cadru pentru Protecția Minorităților Naționale conform articolelor 4 și 6

IV.1. Introducere

IV.2. Rapoartele statelor semnatare ale Convenției Cadru pentru Protecția Minorităților Naționale și referiri la discriminarea romilor

IV.3. Consiliul Consultativ și referiri la romi în cadrul Avizelor asupra statelor semnatare ale Convenției Cadru pentru Protecția Minorităților Naționale

IV.4. Comitetul Miniștrilor și referiri la romi în cadrul Rezoluțiilor privind implementarea de către statele semnatare a Convenției Cadru pentru Protecția Minorităților Naționale

IV.5. Concluzii

CAPITOL V - Convenția Cadru pentru Protecția Minorităților Naționale a Consiliului Europei și măsuri pentru promovarea la nivel național a protecției împotriva discriminării

V.1. Introducere

V.2. Rapoartele statelor adresate Consiliului Consultativ referitoare la articolele 4 și 6 ale Convenției Cadru pentru protecția minorităților și relevanța la nivel național a reglementărilor anti-discriminatorii

V.3. Avizele Consiliului Consultativ și necesitatea unei legislații anti-discriminare la nivel național

V.4. Concluzii

Recomandări privind Convenția Cadru pentru protecția Minorităților Naționale și adoptarea și implementarea eficientă a măsurilor privind protecția împotriva discriminării

Anexe

1. Convenția Cadru pentru Protecția Minorităților Naționale - Tabel privind semnarea de către statele membre, până la data intrării în aplicare, în concordanță cu decizia Comitetul Miniștrilor și ratificarea

2. Convenția Cadru pentru protecția Minorităților Naționale - Graficul depunerii rapoartelor Statelor și a statutului activității de monitorizare

Cuvânt Înainte

“Toate ființele umane se nasc libere și egale în demnitate și în drepturi...”

Această frază deosebită deschide Declarația Universală a Drepturilor Omului, adoptată de Organizația Națiunilor Unite acum 54 de ani, în 10 decembrie 1948; a urmat celui de al doilea război mondial și genocidului împotriva Evreilor și Romilor/Țiganilor în Europa. Declarația Universală continuă:

“Ele sunt înzestrate cu rațiune și conștiință și trebuie să se comporte unele față de celelalte în spiritul fraternității”

Toți cei care lucrăm în domeniul justiției sau al drepturilor omului suntem conștienți de un lucru: Dacă Primul articol al Declarației Universale a Drepturilor Omului ar fi aplicat în litera și spiritul ei, viețile noastre și valorile în societate ar fi schimbate.

În orice caz, este important să pătrundem dincolo de intelesul acestui articol. Cum putem interpune acest articol în viața de zi cu zi pentru a înțelege nevoile individuale și colective ale oamenilor? Cum am putea cuprinde problemele civile sau politice? Cum am putea include nevoile economice, sociale sau culturale? Care ar trebui să fie abordarea privind comunitățile minorităților și a unor probleme precum participarea politică sau economică? Care este abordarea acestor probleme în alte state europene?

Prezenta lucrare ne duce cu mult înainte în aflarea răspunsurilor la aceste întrebări, într-un mod clar și practic. Se concentrează pe noile standarde regionale privind minoritățile, în particular Convenția Cadru pentru Protecția Minorităților Naționale, detaliază standardele referitoare la cadrul juridic și de politici publice, descrie mecanismele de monitorizare pentru implementarea acestor standarde prin măsuri legislative sau programe coerente, și prezintă interpretările din jurisprudența Consiliului Europei privind Convenția Cadru.

Primele cuvinte ale Cartei Națiunilor Unite sunt::

“Noi, Popoarele Națiunilor Unite, hotărâte...” Aceste cuvinte nu spun **“Noi, Statele, hotărâte...”** și nici **“Noi, Ministerele de Externe, hotărâte...”**; Aceasta nu a fost o greșeală comisă după un război mondial determinat de ambiții dictatoriale în care milioane de oameni au fost uciși. Prea des, pe parcursul a 50 de ani, standardele internaționale a drepturilor omului, incluzând drepturile minorităților, au fost tratate precum secrete de stat.

Acestea erau privite ca fiind de competența Ministerelor Afacerilor Externe în relațiile externe, sau ocazional pentru a fi analizate și revizuite cu scopul de a realiza rapoarte pentru organismele de monitorizare de la Geneva sau Strasburg.

Drepturile Omului cu obligația pentru fiecare de a respecta egalitatea în demnitate și a drepturilor celorlalți trebuie să fie deținute și împărtășite de oricine în viața de zi de zi. Când drepturile sunt respectate acest fapt trebuie celebrat și atunci când sunt încălcate trebuie ca noi toți să criticăm acest fapt.

Activitățile cruciale pe care Romani CRISS le desfășoară pentru înțelegerea și respectarea drepturilor minorităților în România, de la Botoșani și până la București, merită recunoaștere și suport. Știu, din propria experiență, că Romani CRISS a jucat un rol important și constructiv în promovarea implementării Convenției Cadru, de când dețineam funcția de Vice-președinte al Comitetului Consultativ al Consiliului Europei.

Ei cunoșteau foarte bine problemele, atât individuale cât și colective cu care se confruntau romii în România. Aceasta se datora în parte, proiectelor desfășurate în comunitățile de romi dar și calității activităților de apărare desfășurate de romi împreună.

Romani CRISS a oferit probe evidente și autoritare alături de recomandări care au fost utile Consiliului Europei dar, mai important, a ajutat donatorii și oficialii guvernamentali să înțeleagă complexe probleme și să înceapă procesul de implementare a noilor cerințe la nivel național și local.

Această nouă publicație este în mod egal valoroasă prin promovarea și înțelegerea conceptelor drepturilor minorităților la nivel național. Mai mult, va contribui la susținerea atât a romilor cât și ne-romilor în promovarea respectării egalității, demnității și drepturilor în România.

Alan Phillips

Vice-președinte Comitetul Consultativ privind Convenția Cadru

1998-2002, Consiliul Europei

Decembrie 2002

Nota autorului

Existența stereotipurilor și a prejudecăților în ceea ce îi privește pe romii a determinat societatea în care aceștia trăiesc să blocheze accesul romilor la drepturile fundamentale ale unui individ. S-a realizat implicit o condiționare de facto "a dreptului de a avea drepturi" impus prin practica comportamentului discriminatoriu ce a avut și are ca efect restrângerea sau anularea unui drept. Istoria romilor sub aspectul accesului la drepturi este intercondiționată de voința majorității care s-a dovedit a fi în fapt restrictivă în ceea ce privește romii. Pentru unii, probabil, acest punct de vedere este cazut în desuetudine în condițiile dezvoltării relațiilor internaționale și al sistemului juridic în materia protecției drepturilor omului. Câteva remarci, cel puțin din punctul de vedere al unei organizații de apărare a drepturilor romilor, se impun totuși.

Față în față, statul și "minoritatea" romilor își conturează două puncte de vedere diametral opuse. Protecția individului de către stat este garantată prin legea fundamentală cât și prin cadrul internațional privind respectarea drepturilor omului la care statul este parte. Punând în discuție romii fie ca minoritate europeană, națională sau etnică ori individul rom indiferent de statul căruia îi aparține, se conturează cele două puncte de vedere.

Pe de o parte, statul identifică problema romilor ca fiind preponderent socială cu nuanțe economico-educative și sanitare cu o oarecare tentă de excludere socială. În schimb, societatea civilă romă argumentează lipsa accesului sau blocajul la drepturi fundamentale.

Pe de altă parte, statul promovează la un moment dat politici de integrare dar accentul este încă o dată pus pe latura socială fără a se echilibra perspectiva accederii la drepturi civile și adoptarea măsurilor non-discriminatorii.

În schimb, politicile europene și internaționale s-au dezvoltat în așa manieră încât protecția minorităților, la ora actuală reprezintă un criteriu esențial pe care statele trebuie să îl ia în considerare dar să îl și garanteze. În acest context, statele argumentează protecția juridică a individului și garantează egalitatea în fața legii, consacrată atât în relațiile interne cât și internaționale. Este aceasta suficientă?

Existența discriminării cu referire la romii, în general este negată de către state, iar în unele cazuri acest fapt este argumentat prin existența prevederilor legale în Constituții sau diferite acte normative întărite deseori de ideea lipsei plângerilor privind săvârșirea actelor de discriminare.

În acest context, organizațiile non-guvernamentale ale romilor susțin și accentuează existența discriminării, subliniind necesitatea adoptării unor măsuri legale ferme care să asigure accesul egal la drepturi și sancționarea discriminării în același timp.

Pe de altă parte, nevoia adoptării legislației anti-discriminatorii și a mecanismelor specializate de implementare a acestora au trecut stadiul de necesitate. Existența unor mecanisme independente și funcționarea efectivă a acestora trebuie să asigure un cadru juridic coerent prin care se garantează remediul dreptului încălcat.

Se pare, însă, că până în momentul de față, o echilibrare a celor două puncte de vedere nu este dată la nivel național. Convenția Cadru pentru Protecția Minorităților Naționale este un exemplu în acest sens. Constituită ca un instrument internațional în protecția drepturilor omului, Convenția Cadru prin mecanismul de evaluare și implementare al acesteia atrage atenția asupra situației minorităților din perspectiva juridică realizând "echilibrul" între cele două puncte de vedere.

Opiniile Comitetului Consultativ și Rezoluțiile Consiliului de Miniștrii ai Consiliului Europei în ceea ce privește situația romilor, sunt cel puțin sugestive: "romii sunt o minoritate ce trebuie recunoscută la nivel național și internațional dar în același timp se exprimă îngrijorarea față de discriminarea la care sunt supuși romii în diferite țări membre ale Consiliului Europei".

Ceea ce până în anii precedenți era exprimat sub formă de recomandare a devenit pentru majoritatea statelor o obligație. Adoptarea Directivei 43/2000 din 29 iunie 2000 a Consiliului Uniunii Europene "cu privire la implementarea principiului tratamentului egal între persoane indiferent de originea rasială sau etnică" a impus statelor membre UE cât și celor candidate ca termen limită anul 2003 pentru a-și armoniza sistemul legislativ în ceea ce privește protecția juridică împotriva discriminării.

Opiniile Comitetului Consultativ sugerează în fapt același lucru. Rămâne ca organele interguvernamentale și mecanismele internaționale specializate să monitorizeze acest proces urmat de implementarea efectivă la nivel domestic.

Dezideriu Gergely
Avocat, Baroul București
Romani CRISS,
Decembrie 2002

Introducere

“Romii și Convenția Cadru pentru Protecția Minorităților Naționale” este o lucrare ce se constituie dintr-o compilație de texte elaborate de diferite instituții internaționale sau experți în domeniul minorităților și protecției drepturilor omului. Publicarea unei asemenea lucrări a fost posibilă prin finanțarea unui proiect realizat de Departamentul Drepturile Omului din cadrul Romani CRIS - Centrul Romilor pentru Intervenție Socială și Studii din România.

Acest proiect a fost finanțat de organizația Minority Rights Group International din Marea Britanie a cărei expertiză este concentrată în special pe minorități.

Protecția minorităților este astăzi pusă într-o poziție prioritară pe agendă, atât la nivel european, cât și în interiorul multor state candidate o serie de inițiative legislative și de politică publică fiind adoptate pentru a îmbunătăți șansele minorităților rasiale și etnice. Principalele două principii de abordare a chestiunii protecției minorităților vizează: punerea în aplicare a normelor anti-discriminatorii și sprijinirea drepturilor minorităților. Măsurile anti-discriminatorii sunt gândite astfel încât să asigure tratamentul nediferențiat al persoanelor. Scopul protecției drepturilor minorităților e acela de a permite persoanelor și comunităților să-și conserve diferențele astfel încât să evite asimilarea forțată în cultura majoritară.

Mai mult ca oricare alt grup, romii se lovesc de probleme imediate și presante care țin de excluderea din mijlocul societăților în care trăiesc, inclusiv de discriminarea în accesul la educație, la un loc de muncă, la asistența medicală și la bunuri și servicii. În toate aceste cazuri, reparațiile prevăzute de lege sunt rareori implementate. Și totuși, romii sunt o țintă în parte și fiindcă aceștia fac parte dintr-o comunitate separată: - o comunitate ce a fost marginalizată în trecut și împiedicată să se dezvolte pe linia propriilor interese.¹

Demersul analitic în elaborarea lucrării

Lucrarea de față încearcă să pună în evidență prin raportarea la sistemul de protecție al drepturilor omului, romii ca minoritate europeană în contextul statelor membre la Convenția Cadru pentru Protecția Minorităților Naționale a Consiliului Europei.

Situația romilor în statele membre ale Consiliului Europei diferă de la stat la stat dar în același timp excluderea și discriminarea se pare că sunt caracteristici comune pentru situația romilor indiferent de teritoriul statului pe care se află. Pe fondul acestei probleme, am încercat să punem în evidență aspectele legate în special de minoritatea romilor în contextul anumitor articole din Convenția Cadru, în speță articolul 4 și 6 care se referă la egalitatea în fața legii și protecția împotriva discriminării.

Modul în care se abordează această problemă are ca punct de plecare romii și o scurtă descriere a apariției acestora în Europa, urmată de analiza dezvoltării protecției minorităților pe agenda Consiliului Europei și finalizând cu prezentarea generală a Convenției Cadru.

¹ Vezi Institutul pentru o Societate Deschisă, Programul de Monitorizare a Procesului de aderare la UE: Protecția Minorităților, OSI, Budapesta, septembrie 2001, disponibilă și la adresa <http://www.eumap.org>

Tematica minorității romilor în contextul Convenției Cadru este prezentată pornind de la definiția noțiunii de minoritate națională și urmărind statutul acesteia în interiorul statelor membre ale Convenției, raportat la alte mecanisme non-juridice sau politice, precum Comisia Europeană împotriva Rasismului și Intoleranței (ECRI), Parlamentul European, Organizația pentru Securitate și Cooperare în Europa (OSCE) etc. Ulterior sunt analizate rapoartele Statelor membre ale Convenției Cadru, Opiniile Comitetului Consultativ și Rezoluțiile Consiliului de Miniștrii. Toate aceste documente sunt analizate din perspectiva reflectării situației romilor în lumina articolelor 4 și 6 din Convenția Cadru pentru Protecția Minorităților Naționale a Consiliului Europei.

Cui se adresează această lucrare ?

O întrebare pertinentă cu privire la prezenta lucrare ar fi în primul rând, cui se adresează. În mod evident, aceasta se adresează organizațiilor non-guvernamentale ale romilor care activează în domeniul drepturilor omului. De altfel, prima parte a lucrării este general explicativă referindu-se la noțiuni cu privire la Convenția Cadru. Rolul organizațiilor non-guvernamentale în procesul de implementare al Convenției poate fi semnificativ și esențial pentru adoptarea Opiniilor și chiar al Rezoluțiilor Comitetului de Miniștrii ai Consiliului Europei. Ce-a dea doua parte a lucrării urmărește acest demers, de aceea informațiile prezentate pot fi folosite de organizații non-guvernamentale ca instrument în influențarea politicilor publice din respectivele state.

În aceeași măsură, lucrarea este un punct de referință și pentru guvernele statelor membre ale Convenției Cadru pentru Protecția Minorităților Naționale. Din această perspectivă, lucrarea este un mijloc de persuasiune în recunoașterea la nivel național a minorității romilor, în adoptarea măsurilor legislative la nivel național privind sancționarea discriminării și implementarea acestora prin mecanisme independente, precum și adoptarea de politici publice privind îmbunătățirea situației romilor.

Un al treilea grup țintă al lucrării îl constituie persoanele ce activează în domeniul drepturilor omului și al romilor în special, avocați, experți și activiști.

Cine sunt și de ce romi/țigani?

Terminologia pentru romi/țigani:

Țigan: Termen folosit pentru a denumi grupuri etnice formate prin dispersia grupurilor comerciale, nomade sau de alt fel din India în secolul al X-lea, și amestecarea lor cu europeni și alte grupuri în perioada Diasporei lor.

Rom: Termen larg folosit în diferite moduri care semnifică:

(a) Acele grupuri etnice (exp. Kalderash, Lovari etc.) care vorbesc dialecte ale limbii romani precum 'Vlach', 'Xoraxane' sau 'Rom'.

(b) Orice persoană identificată de alții ca țigan în Europa Centrală și de Est și Turcia, precum și cei din afara regiunii est-europene de extragere.

(c) Populația roma în general.

Termenul romi este folosit pentru ca, în general, acesta este preferat pentru a denumi aceasta comunitate în Europa Centrală și de Est. Termenul de țigani poate fi jignitor pentru romii din Europa Centrală și de Est.²

Primele grupuri de romi/țigani au ajuns în Europa venind din est în secolele XIV și XV. La acea dată, încă își mai aminteau de țara lor natală, așa cum demonstrează numeroasele documente datând din perioada 1422-1590, perioadă în care rădăcinile lor indiene au fost treptat acoperite de legende privind origini egiptene.

Odată cu sosirea lor, au apărut încercări ale populațiilor locale de a categoriza noii veniți prin diverse denumiri legate de presupusele lor origini.

De exemplu, în Grecia, o sectă din Asia Mică ai cărei membri aveau o reputație de magicieni, au fost cunoscuți timp de secole prin denumirea colectiva de 'Atsinganos' ('neatinși, de neatins'). Când noul grup a sosit din est, le-a fost atribuit acest nume și, cu anumite variații, a rămas în uz în numeroase țări (precum 'Tigan' în Bulgaria, România, și Ungaria, 'Cigain' și mai târziu 'Tsiganes' în Franța, 'Zigeuner' în Germania, 'Zingari' în Italia, 'Ciganos' în Portugalia etc). În mod similar, multe regiuni frecventate de nomazi de origine estică au fost denumite la acea vreme "Micul Egipt". Probabil acesta este motivul pentru care, atunci când acești nomazi s-au mutat în alte țări europene, erau frecvent porecliiți "Egipteni", o altă denumire care a rămas în diferite forme, alături de 'Gypsies' în engleză și 'Gitanos' în spaniolă.

Abia către sfârșitul secolului XVIII, un studiu comparativ, realizat în Ungaria, între terminologia romilor/țiganilor și limbi indiene, a făcut posibilă formularea ipotezei - confirmată mai apoi de lingviști - originilor indiene a acelor comunități pe care le numim "țigani" sau "romi". Migrațiile înaintașilor acestora, originând din India, s-au dezvoltat probabil de-a lungul unui număr de secole înainte de sosirea lor în Europa. Cercetări

² Vezi Minority Rights Group International, Jean-Pierre Liegeois și Nicolae Gheorghe, "Romii/Țigani: O minoritate europeană", Minority Rights Group International, 1995, pag. 6, disponibilă la adresa <http://www.minorityrights.org>

recente demonstrează că cronicile istoricilor și geografilor persani și arabi confirmă descoperirile lingvistice.³

Datele de mai jos indică prima înregistrare a prezenței romilor/țiganelor în diverse țări europene, ținând cont că sosiri anterioare ar fi putut fi / trece neobservate:

1407 Germania; 1419 Franța; 1420 Olanda; 1422 Italia; 1425 Spania; 1501 Rusia; 1505 Scoția, Danemarca; 1512 Suedia; 1514 Anglia; 1533 Estonia; 1540 Norvegia; 1584 Finlanda.

Odată ajunse în Europa de vest, grupurile au continuat adesea să călătorească dintr-o regiune sau țară în alta; totuși, unii și-au redus sau întrerupt migrația și și-au adaptat metodele de lucru la cerințele locale, ocupându-se, spre exemplu de comerț, meșteșuguri sau munci agricole sezoniere. În decursul călătoriilor lor, aceste grupuri de romi/țigani au întâlnit alți nomazi de origine indigenă europeană.

De exemplu, în Irlanda din secolul XII, un grup cunoscut ca 'Tinklers' sau 'Tynkers' și-a păstrat identitatea, organizarea socială și dialectele lingvistice celtice diferite de cele ale populației din jur. În mod asemănător, 'Quinquis' din Spania din secolul XVI, precum și 'Jenisch' din Germania din secolul XVII, și-au menținut identități separate.

Aceste întâlniri au rezultat în schimburi culturale și sociale, conducând la stratificare și diversificare lingvistică și culturală semnificativă, atât în cadrul aceleiași regiuni, cât și de la o regiune la alta. Denumirile atribuite acestor comunități de către persoanele din afară, ca și numele utilizate de comunitățile înșiși, sunt foarte diferite. Ele au dobândit conotații adânc peiorative în majoritatea limbilor, texte politice și administrative folosind adesea termeni familiari sau inventând parafraze sau metafore incluse în politicile oficiale ale vremii.

De exemplu, persoanele de origine nomadă (personnes d'origine nomade), neagă orice referire la cultură și a fost termenul preferat în Franța în anii '70, când politica era una de asimilare. Prezenta lucrare utilizează uneori termenul de Călători (Travellers), care este denumirea preferată a unui număr de comunități de origine non-indiană și care este relativ lipsit de un ton negativ. Termenul "țigani" nu este perceput în general ca având un sens negativ; totuși, are anumite conotații negative, de exemplu în Germania, datorită stigmatului atașat cuvântului 'Zigeuner' în perioada nazistă. Cu toate acestea, în ceea ce privește comunitățile definite prin aceste denumiri, acestea nu au un termen colectiv pentru ele însele și folosesc acești termeni în context politic (de exemplu, 'Tsiganes' în franceză, 'Gypsies' în engleză etc.) deoarece sunt opțiuni acceptabile, mai ales pentru Europa occidentală.

În ceea ce privește denumirea de "rom" sau "romi", cu toate că nu include toate grupurile în discuție, este din ce în ce mai folosit în sfera politică și are avantajul unei demarcări clare față de termenii impuși din afară. Mai mult, acest termen este auto-definirea unui număr semnificativ de astfel de grupuri și corespunde cel mai bine realității socio-culturale și voinței politice a grupurilor din Europa Centrală și de Est, ceea ce însumează 70 % din populația identificată ca țigani în Europa.⁴

³ Pentru detalii vezi Kenrick, D. "Țigani: Din India până la Mediterană", Gypsy Research Centre-CRDP Midi-Pyrenees, Colecția Interface, Toulouse 1994.

⁴ Pentru detalii vezi Jean Pierre Liegeois, "Romii/Țigani, Călătorii", Consiliului Europei, Publicații, Strassbourg, 1994.

Pericolul definirii termenului de "minoritate"

Ce este, de fapt, o minoritate? Răspunsul la această întrebare adeseori depinde dacă îi este adresată unui academician sau unui politician. De exemplu, prin negarea existenței unei minorități, sau prin negarea sa în așa fel încât îi diminuează sau schimbă statutul, un stat poate nega drepturi respectivei minorități. El poate argumenta că nu este nevoie să adopte reglementări speciale pentru cei care nu există și, odată ce a redefinit sau divizat o minoritate pentru a servi percepțiilor sale, statul poate susține atunci că nu sunt refuzate nici un fel de drepturi educaționale, în afara celor care sunt refuzate oricărui dintre cetățenii săi.

Cu toate acestea, este important să accentuăm că majoritatea statelor recunosc multe dintre minoritățile ce locuiesc pe teritoriul lor. "Minoritate" este evident, la un anumit nivel, un termen care este în contradicție cu cel de "majoritate". Totuși, această distincție ridică, de asemenea, probleme. Dacă distincția majoritate/minoritate se face pe criterii numerice, săracii și femeile, deși discriminați în viața cotidiană, nu sunt minorități (din moment ce sunt numeric majoritari). Dacă distincția se face în funcție de accesul la puterea economică, politică și educațională, atunci anumite minorități - cum ar fi cei bogați - sunt foarte puternice. Câteodată, alte tipuri de minorități pot fi puternice în alte moduri, deși această putere este deseori contestată.

O minoritate stigmatizată, care are negat accesul la sursele tradiționale de mobilitate socială, se poate concentra în acele domenii ale vieții unde barierele sunt mai joase, folosind adesea educația ca sprijin pentru a trece bariera.⁵

Obiectivul acestui argument, aparent cazuistic, este să arate că termenul este mai complicat decât pare la prima vedere. Dacă grupurile dominante definesc minoritățile, vor alcătui o listă diferită de cea alcătuită de grupuri, care fac definirea similar cu Națiunile Unite și Comunitatea Europeană care definesc minoritățile în două moduri, combinat cu un control continuu: Definiții ale statelor --- Definiții ale grupurilor.⁶ Astfel, definițiile vor diferi de la stat la stat și procesul de definire în interiorul statului va diferi potrivit circumstanțelor specifice, de obicei legate de percepția statului asupra puterii politice a grupurilor în discuție. Chiar și definițiile susținute de organizațiile internaționale sunt condiționate de forțe similare și aceste percepții se vor schimba în timp, conducând la o altă redefinire. Cel mai des întâlnit rezultat al unui astfel de proces este definirea minorității în funcție de un atribut socio-economic particular sau un set de astfel de atribute. Cele mai comune atribute sunt detaliate în *fig. 1*. Așa cum demonstrează *fig. 1*, există diferite categorii de minorități iar oamenii pot fi încadrați (sau pot fi clasificați de alții) în mai multe din aceste categorii.

⁵ "...un exemplu clasic istoric ar fi modul în care poporul evreu, având negat accesul la majoritatea căilor de mobilitate socială în timpul secolului XIX (și mare parte din XX) în multe din statele unde locuia, s-a concentrat pe alte căi asupra cărora avea anumite libertăți și control, cum ar fi educația. O consecință a fost poziția lor prominentă în viața intelectuală în ambele secole. Exemple mai recente ar fi: Jains în India, Copts în Egipt și Chinezi în Malaysia. Faptul că cheia succesului lor este educația sau religia este nesemnificativ. Puterea lor economică este fragilă, la fel cum le lipsește puterea politică, precum au aflat asiaticii din Africa de est pe propriul lor cost în anii 1960 și 1970". Citat din Minority Rights Group International, 94/1, "Drepturi la educație și minorități", MRG, 1994, pag 7.

⁶ Vezi Minority Rights Group International, 94/1, "Drepturi la educație și minorități", MRG, 1994, pag 7.

Important este ca pentru a vedea un grup minoritar ca, să zicem, o minoritate etnică, poate fi o perspectivă prea îngustă deoarece și cel care face definirea este important, de asemenea. Ne putem defini pe noi înșiși și grupurile cărora aparținem, în funcție de limbă, istorie, cultură, religie și așa mai departe, dar alții ne pot defini în alte moduri. Ei pot vedea doar apartenența noastră religioasă sau culoarea pielii și să ne definescă în termeni care se potrivesc mai degrabă prejudecăților și stereotipurilor proprii decât sensul în care noi ne înțelegem pe noi și grupul nostru.⁷

Fig. 1.

Diferențierea minorităților

i. Economic

În orice stat, bogații constituie o minoritate, dar aceasta este rar una pentru care este exprimată îngrijorarea, în sensul urmărit de acest raport.

ii. Handicap

Persoanele cu handicap au fost stigmatizate, mai ales în privința educației.

iii. Religie

Minoritățile religioase au fost adesea persecutate, și continuă încă să fie.

iv. Limba

Minoritățile lingvistice sunt puse frecvent în situația de a avea drepturile lor lingvistice ignorate de către grupurile lingvistice dominante.

v. Naționalitatea

Prin aceasta se înțelege un grup care se vede pe sine ca un popor sau o națiune distinctă în interiorul unui stat mare și care are pretenții istorice de lungă durată la teritoriu în cadrul statului.

vi. Refugiați și azilanți

Aceste minorități, spre deosebire de altele, nu declară atât pretenții față de statul în care au fugit, deși bineînțeles că le au, ci apelează în principal la organizații internaționale mari pentru drepturile lor limitate ca minorități.

vii. 'Rasa'

Un termen fără sens în știință, dar care descrie o percepție publică.

viii. Etnie

Un fel de concept care le include pe toate, însemnând un grup care se vede pe sine și/sau este văzut de ceilalți ca fiind distinct în cadrul statului, prin faptul că are anumite attribute comune, precum istoria, cultura, limba, religia și așa mai departe.

⁷ Fig. 1 prezentată în acest capitol este o parte componentă a broșurii "Drepturi la educație și minorități" editată de organizația Minority Rights Group International, 94/1, 1994, pag 8.

CAPITOLUL I Protecția drepturilor minorităților naționale pe agenda Consiliului Europei

I. Introducere

Consiliul Europei a studiat situația minorităților naționale de-a lungul unei perioade de peste 40 de ani. În primul său an de existență (1949), Adunarea Parlamentară a recunoscut, într-un raport al Comitetului privind Chestiunile Legale și Administrative din cadrul Consiliului Europei, importanța "problemei protecției lărgite a drepturilor minorităților naționale". În 1961, Adunarea recomandă includerea unui articol în Al Doilea Protocol Adițional pentru a garanta minorităților naționale anumite drepturi ce nu sunt stipulate de Convenția Europeană pentru Drepturile Omului (CEDO). Aceasta din urmă face referire la "asocierea cu o minoritate națională" în clauza de non-discriminare prevăzută în articolul 14.

Recomandarea 285 (1961) propune următoarea formulare pentru articolul elaborat cu privire la protecția minorităților naționale: "Persoanelor aparținând unei minorități naționale nu le va fi refuzat dreptul, în comunitate cu alți membri ai grupului lor, și în conformitate cu reglementările privind ordinea publică, de a se bucura de cultura proprie, de a utiliza limba proprie, de a-și înființa școli proprii și de a primi educație în limba aleasă de ei sau de a profesa și practica propria lor religie."

Comitetul de experți, care a fost instruit să ia în considerare dacă redactarea unui astfel de protocol este posibilă și recomandabilă, și-a întrerupt activitățile până la data stabilirii deciziei finale în cazurile lingvistice belgiene privind limba folosită în educație (Curtea Europeană a Drepturilor Omului, Sentința din 27 iulie 1968, Seria A Nr. 6). În 1973, acesta a concluzionat că, din punct de vedere legal, nu există o nevoie specială de a constitui drepturile minorităților naționale în subiectul unui viitor protocol la Convenția pentru Drepturile Omului. Totuși, experții consideră că nu există un obstacol legal major pentru adoptarea unui asemenea protocol, dacă acesta este considerat recomandabil din alte motive.

Recent, Adunarea Parlamentară a recomandat Comitetului Miniștrilor un număr de măsuri politice și legale, în principal elaborarea unui protocol sau a unei convenții privind drepturile minorităților naționale. Recomandarea 1134 (1990) conține o listă de principii pe care Adunarea le consideră necesare pentru protecția minorităților naționale. În octombrie 1991, Comitetului Director pentru Drepturile Omului (CDDH) i-a fost dată sarcina de a examina, atât din punct de vedere legal cât și politic, condițiile în care Consiliul Europei ar putea derula activități pentru protecția minorităților naționale, luând în considerare activitatea întreprinsă de Conferința pentru Securitate și Cooperare în Europa (CSCE) și Națiunile Unite, precum și reflecțiile din cadrul Consiliului Europei.⁸ În mai 1992, Comitetul Miniștrilor a instruit CDDH să examineze posibilitatea formulării de standarde legale specifice cu referire la protecția minorităților naționale. În acest scop, CDDH a alcătuit un comitet de experți (DH-MIN) căruia, conform noilor reglementări emise în martie 1993, i-a fost cerut să propună standarde legale specifice în acest domeniu, ținând cont de principiile

⁸ Vezi Consiliul Europei, Raport Explicativ la "Convenția Cadru pentru Protecția Minorităților Naționale", Consiliul Europei, disponibil la adresa <http://www.coe.int>

de complementaritate a activității între Consiliul Europei și CSCE. Comitetului Director pentru Drepturile Omului (CDDH) și Comitet de experți (DH-MIN) au luat în considerare diverse texte, în principal propunerea privind Convenția Europeană pentru Protecția Minorităților Naționale redactată de către Comisia Europeană pentru Democrație prin Lege (așa numita Comisie de la Veneția), propunerea austriacă pentru un protocol adițional la CEDO, proiectul de protocol adițional la CEDO inclus în Recomandarea Adunării 1201 (1993), precum și alte propuneri. Această cercetare s-a materializat în raportul CDDH către Comitetul Miniștrilor din 8 septembrie 1993, care include diferite reglementări legale ce pot fi adoptate în acest domeniu și instrumentele legale prin care acestea pot fi aplicate. În acest sens, CDDH menționează faptul că nu a existat un consens în privința interpretării termenului de “minorități naționale”.

Pasul decisiv a fost făcut când Șefii de Stat și de Guvern din țările membre ale Consiliului Europei s-au întâlnit la summitul de la Viena din 9 octombrie 1993. S-a decis atunci ca minoritățile naționale pe care demersul istoriei le-a stabilit în Europa trebuie să fie protejate și respectate ca o contribuție la pace și stabilitate. Mai mult, Șefii de Stat și de Guvern au decis să-și asume angajamente legale privind protecția minorităților naționale. Appendixul II al Declarației de la Viena solicită Comitetului Miniștrilor:

- să redacteze fără întârziere o convenție cadru stabilind principiile pe care statele semnatare se angajează să le respecte pentru a asigura protecția minorităților naționale. Acest instrument este deschis de asemenea semnării și de către state non-membre;
- să înceapă lucrul pentru redactarea unui protocol care să completeze Convenția Europeană a Drepturilor Omului în domeniul cultural prin reglementări, garantând drepturi individuale, în special, pentru persoane aparținând minorităților naționale.

Pe 4 Noiembrie 1993, Comitetul Miniștrilor a înființat un Comitet Ad-Hoc pentru Protecția Minorităților Naționale (CAHMIN). Termenii de referință ai acestuia reflecta deciziile luate la Viena. Comitetul, alcătuit din experți din statele membre ale Consiliului Europei, și-a început activitatea la sfârșitul lunii ianuarie 1994, cu participarea reprezentanților CDDH, Consiliului pentru Cooperare Culturală (CDCC), Comitetului Director pentru Mass Media (CDMM) și ai Comisiei Europene pentru Democrație prin Lege. Înaltul Comisar pentru Minorități Naționale al OSCE și Comisia Comunităților Europene au luat parte, de asemenea, ca observatori.

Pe 15 aprilie 1994, CAHMIN a trimis Comitetului Miniștrilor un raport interimar, care a fost mai apoi comunicat Adunării Parlamentare (Doc. 7109). În cadrul sesiunii a 94-a din mai 1994, Comitetul Miniștrilor și-a exprimat satisfacția față de progresul înregistrat, conform reglementărilor derivând din Declarația de la Viena. Un anume număr de reglementări ale Convenției Cadru, stipulând arbitrajul politic, precum și cele privind monitorizarea implementării, au fost redactate de către Comitetul Miniștrilor (517 bis, întâlnirea Adjuncților Miniștrilor, 7 Octombrie 1994).

Pe parcursul acestei întâlniri din 10-14 octombrie 1994, CAHMIN a decis să supună proiectul Convenției Cadru pentru Protecția Minorităților Naționale spre aprobarea Comitetului Miniștrilor, care a adoptat textul la cea de-a 95-a Sesiune Ministerială, pe 10 noiembrie 1994. Convenția Cadru a fost deschisă spre semnare de către statele membre ale Consiliului Europei, pe 1 februarie 1995.⁹

⁹ Vezi Consiliul Europei, Raport Explicativ la “Convenția Cadru pentru Protecția Minorităților Naționale”, Consiliul Europei, disponibil la adresa <http://www.coe.int>

I.1. Intrarea în vigoare a Convenției Cadru pentru Protecția Minorităților Naționale

Pe 1 februarie 1998, Convenția Cadru pentru Protecția Minorităților Naționale a Consiliului Europei a intrat în vigoare. Acesta constituie un punct de referință, deoarece Convenția este primul instrument multilateral cu implicații legale, destinat protecției minorităților naționale, în general. Eficacitatea sa, însă, depinde de faptul dacă este luată în serios de guverne și de întărirea mecanismelor de monitorizare ale Consiliului Europei pentru a supraveghea implementarea sa.

Implicarea activă a organizațiilor non-guvernamentale este crucială pentru ambii factori. Organizațiile non-guvernamentale pot atât încuraja guvernele să opereze schimbările legislative și de politici necesare pentru realizarea principiilor cuprinse în Convenție, cât și prin difuzarea de informații și analize pentru a asista în monitorizarea îndeplinirii sarcinilor de către guvern. Convenția Cadru poate servi ca model și standard legal pentru legislația și practicile statelor membre ale Consiliului Europei, precum și a statelor care intenționează să devină membre cu privire la tratamentul minorităților de către acestea.

Convenția poate fi considerată cea mai recentă și cuprinzătoare în privința standardelor internaționale pentru minorități naționale și adoptarea sa a devenit obligatorie pentru statele candidate la Consiliul Europei. Convenția are o autoritate morală și politică, chiar dacă nu a fost ratificată legal de unele state.¹⁰

I.2. De ce drepturile minorităților?

Cea mai mare atenție în domeniul dreptului internațional privind drepturile omului a fost acordată drepturilor persoanelor/individului. Adesea, indivizii aparținând unei minorități nu se bucură în totalitate de drepturile și libertățile ce le aparțin, deoarece sunt discriminați pe baza identității lor etnice, religioase sau lingvistice. Totuși, reglementările non-discriminatorii nu sunt suficiente pentru a asigura minorităților egalitate deplină și efectivă.

Interzicerea discriminării rezultă în egalitate în fața legii, dar nu asigură egalitatea în fapt. Mai mult, măsuri și drepturi speciale pentru protecția minorităților naționale sunt necesare pentru a depăși modele tipice de discriminare și a realiza egalitate în practică. Drepturile minorităților fac parte din categoria drepturilor omului. Drepturile minorităților nu sunt privilegii; ele sunt disponibile pentru ca minoritățile să își poată păstra și dezvolta identitatea, caracteristicile și tradițiile proprii. Doar atunci poate fi egalitatea deplină și efectivă dobândită.¹¹

Astfel, ar trebui stabilite măsuri în domeniul educației, culturii, religiei, dar și în cele referitoare la chestiunile politice, sociale și economice, pentru a aduce minoritățile la o egalitate efectivă cu restul populației. Măsurile pentru promovarea egalității depline și efective nu sunt considerate a fi un act de discriminare.¹²

¹⁰ Vezi Minority Rights Group International, Catherine Barnes și Manon Olsthoorn, "Convenția Cadru pentru protecția minorităților naționale: Ghidul Organizațiilor Non-Guvernamentale", MRG, 1999.

¹¹ Idem

¹² Idem

CAPITOLUL II Convenția Cadru pentru Protecția Minorităților Naționale

II.1. Despre Convenție

Convenția Cadru pentru protecția minorităților naționale este primul instrument multilateral dezvoltat pentru a se adresa situației minorităților în general și care are implicații legale. Folosirea termenului "cadru" se referă la faptul că Convenția conține reglementări de tip "program". Având în vedere diferitele situații și probleme în statele membre, autorii Convenției nu au considerat viabil să includă reglementări care să conțină drepturi pentru minorități, detaliate sau specifice. Convenția stabilește astfel obiective și principii generale privind chestiuni precum contacte trans-frontaliere, educație, egalitate deplină și efectivă, identitate, asociere, religie, limba, media și participare. Trebuie menționat că anumite reglementări depășesc stadiul de stipulare de principii, astfel că această Convenție cadru este numită uneori o convenție hibrid.

Preambulul Convenției stabilește că statele semnatare sunt obligate să implementeze obiectivele și principiile prin legislațiile și politicile naționale.

Raportul Explicativ al Convenției specifică, la paragraful 11, că reglementările permit statelor în cauză o măsură de adaptabilitate în implementarea principiilor și obiectivelor pentru a le da ocazia să ia în considerare circumstanțe particulare.

Convenția crează obligații legale pentru semnatori. Aceasta obligă statele semnatare să realizeze principiile Convenției prin adoptarea de măsuri speciale, stoparea anumitor practici și garantarea drepturilor specifice.

Însă, reglementările sale sunt redactate ca obligații ale statelor și nu sunt exprimate în termeni de drepturi specifice ale persoanelor aparținând minorităților, așa cum prevede CEDO¹³. Dacă indivizii consideră că drepturile prevăzute de CEDO le-au fost încălcate, ei pot, în majoritatea statelor membre, să invoce CEDO ca bază legală pentru reclamațiile lor în fața unei instanțe interne. În cazul în care nu sunt satisfăcuți de rezultatul remediilor interne, ei pot face apel la Curtea Europeană a Drepturilor Omului. Nu este însă și cazul pentru Convenția Cadru. Astfel, deși unele articole ale Convenției fac referire explicită la drepturile persoanelor aparținând minorităților naționale, depinde de legislația internă a statelor semnatare dacă aceste drepturi sunt sancționabile la nivel intern sau nu. Este important să ținem cont că diferite reglementări ale Convenției se suprapun peste cele ale CEDO, de exemplu dreptul la libertatea de expresie. Principala justificare a acestui fapt este că unele state semnatare ale Convenției Cadru nu sunt membre ale Consiliului Europei și astfel nu sunt semnatare ale CEDO.

Minoritățile pot face, de asemenea, uz de CEDO pentru a-și susține cauza. Totodată, trebuie menționat că Raportul Explicativ stipulează că nu sunt avute în vedere drepturile colective ale minorităților naționale. În schimb, se argumentează că protecția minorităților naționale poate fi atinsă prin protecția drepturilor persoanelor care sunt membre ale unei comunități. Cu toate acestea, Convenția Cadru nu se opune introducerii de drepturi colective. Se consideră, mai degrabă, a fi o chestiune de alegere tehnică.

¹³ CEDO reprezintă prescurtarea Convenției Europene a Drepturilor Omului

Accentul se pune pe protecția persoanelor aparținând minorităților naționale, care își pot exercita drepturile individual sau în comunitate cu alții. Există, însă, o dimensiune colectivă, referitor la articolele 10, 11 și 14 cu privire la drepturile lingvistice în zone locuite, în mod tradițional sau în număr mare de persoane, aparținând minorităților naționale.

II.2. Articole

Organizațiile non-guvernamentale, care doresc să utilizeze convenția în activitatea lor, trebuie să facă referire la textul actual al Convenției. Acesta oferă detalii despre obligațiile specifice iar textul său are implicații legale asupra statelor care l-au ratificat. Cu toate acestea, următorul rezumat oferă o idee generală a ceea ce este stipulat în Convenție.

Preambulul este secțiunea care oferă justificarea elaborării Convenției Cadru și dă ocazia unei pătrunderi în "spiritul" acordului. Așa cum este explicat mai sus, principiile din text sunt redactate în termeni generali.

Declarațiile din Preambul trebuie considerate ca un ghid pentru interpretarea Convenției. Acesta recunoaște că transformările istoriei europene au demonstrat că protecția minorităților naționale este esențială pentru stabilitate, securitate democratică și pace pe acest continent. Se accentuează, printre alte lucruri, că "o societate pluralistă și autentic democratică ar trebui nu numai să respecte identitatea etnică, culturală, lingvistică și religioasă a fiecărei persoane aparținând unei minorități naționale, dar și să creeze condiții prielnice pentru a le da ocazia să se exprime, să-și păstreze și să-și dezvolte identitatea." Statele semnatare sunt astfel obligate să ia măsuri. Se declară, de asemenea, că "este necesară crearea unui climat de toleranță și dialog pentru a permite ca diversitatea culturală să fie o sursă și un factor, nu de diviziune, ci de îmbogățirea a fiecărei societăți".¹⁴ Un conspect al Convenției este prezentat mai jos, accentul fiind pus pe:

Titlul I, Articolele 1 - 3, prevăd unele principii generale:

- ◆ **Articolul 1** stipulează că protecția minorităților naționale face parte integrantă din protecția internațională a drepturilor omului.
- ◆ **Articolul 2** declară că dispozițiile prezentei Convenții Cadru vor fi aplicate cu bună-credință și prin cooperarea între state.
- ◆ **Articolul 3** stabilește că orice persoană aparținând unei minorități naționale are dreptul să aleagă liber dacă să fie tratată sau nu ca atare și nici un dezavantaj nu poate rezulta dintr-o asemenea alegere ori din exercițiul drepturilor legate de aceasta, precum și că drepturile și libertățile ce decurg din principiile enunțate în prezenta Convenție Cadru, pot fi exercitate individual sau în comun cu alții.

Titlul II, Articolele 4 - 19, este principala parte operativă a textului și conține reglementările "tip program". Acestea stipulează obiectivele și principiile protejate de Convenția Cadru. Statele semnatare trebuie să implementeze reglementările prin legislație și politici

¹⁴ Vezi Nota de Subsolv 10

corespunzătoare la nivel național și, atunci când este cazul, prin acorduri bilaterale și multilaterale:

- ◆ **Articolul 4** stabilește obligația statelor semnatare de a garanta "dreptul la egalitate în fața legii și la egala protecție a legii". De asemenea, obligă statele să adopte "măsuri adecvate" pentru a promova, în toate domeniile vieții economice, sociale, politice și culturale, egalitatea deplină și efectivă și declară că măsurile astfel adoptate nu vor fi considerate acte de discriminare.
- ◆ **Articolul 5** obligă statele semnatare "să promoveze condițiile necesare" pentru a permite minorităților naționale să-și mențină și să-și dezvolte cultura, precum și să-și păstreze elementele esențiale ale identității lor. Se specifică, de asemenea, că statele trebuie să se asigure că minoritățile vor fi protejate împotriva "asimilării forțate".
- ◆ **Articolul 6** solicită statelor semnatare să încurajeze respectul reciproc, toleranța, dialogul intercultural și cooperarea între toate persoanele care trăiesc pe teritoriul lor. Mai departe, obligă statele să protejeze persoanele care ar putea fi victime ale "discriminării, ostilității sau violenței", datorită identității lor minoritare.
- ◆ **Articolul 7** privește dreptul la libertatea de întrunire pașnică, asociere, expresie, gândire, conștiință și religie.
- ◆ **Articolul 8** stabilește dreptul de a-și manifesta "religia sau credința și de a înființa instituții, organizații și asociații religioase".
- ◆ **Articolul 9** specifică faptul că dreptul la libertatea de expresie include libertatea de a primi și a comunica informații sau idei în limba minoritară. De asemenea, se stipulează protecția împotriva discriminării în accesul la media și promovează posibilitatea ca minoritățile să își creeze propria lor media.
- ◆ **Articolul 10** acoperă libertățile lingvistice, inclusiv dreptul de a folosi limba minoritară în privat și în public, precum și în raporturile dintre aceste persoane și autoritățile administrative și judiciare.
- ◆ **Articolul 11** continuă cu folosirea numelui și prenumelui în limba minoritară, precum și expunerea de însemne, înscripții și alte informații în limba minoritară.
- ◆ **Articolul 12** face referire la educația interculturală, astfel încât statele semnatare sunt obligate să încurajeze cunoașterea "culturii, istoriei, limbii și religiei" minorităților naționale și ale majorității. Ele trebuie, de asemenea, "să promoveze șanse egale de acces la educația de toate nivelurile".
- ◆ **Articolul 13** protejează dreptul minorităților de a înființa și a administra "propriile instituții private de educație și formare", fără ca acest lucru să aibă vreo implicație financiară pentru guvern.
- ◆ **Articolul 14** protejează dreptul de a învăța o limbă minoritară. Mai mult, se stabilește posibilitatea ca minoritățile să beneficieze de posibilități corespunzătoare de învățare a limbii lor minoritare ori de a primi o educație în această limbă, fără a se aduce atingere învățării limbii oficiale ori predării în această limbă.
- ◆ **Articolul 15** obligă statele semnatare să creeze condițiile necesare pentru participarea efectivă a minorităților la viața culturală, socială și economică și la treburile publice.

- ◆ **Articolul 16** declară că statele nu au voie să modifice proporțiile populației din arii locuite de minorități, atunci când aceste măsuri sunt îndreptate împotriva drepturilor și libertăților decurgând din principiile înscrise în prezenta Convenție Cadru
- ◆ **Articolul 17** protejează dreptul de a menține contacte libere și pașnice peste frontiere. De asemenea, protejează dreptul minorităților de a participa la activitățile organizațiilor non-guvernamentale, atât la nivel național, cât și internațional.
- ◆ **Articolul 18** stabilește cooperarea dintre state prin încurajarea încheierii de acorduri bilaterale și multilaterale cu alte state pentru a asigura protecția minorităților.
- ◆ **Articolul 19** declară că singurele "limitări, restricții și derogări", pe care statele semnatare le pot face, sunt cele permise de alte instrumentele juridice internaționale.

Titlul III, Articolele 20–23, se concentrează pe probleme privind interpretarea principiilor din Titlul II.

- ◆ **Articolul 20** solicită persoanelor aparținând minorităților naționale să respecte legislația națională.
- ◆ **Articolul 21** protejează integritatea teritorială și independența politică a statelor.
- ◆ **Articolul 22** definește faptul că prezenta Convenție Cadru nu va fi folosită pentru limitarea standardelor de protecție stabilite fie de alte instrumente internaționale, fie de legislația internă.
- ◆ **Articolul 2** se referă la interpretarea drepturilor care fac obiectul reglementărilor atât din Convenție, cât și din CEDO.

Titlul IV, Articolele 24–26, și Titlul V, Articolele 27–32, stabilesc principiile de monitorizare și aplicare a Convenției.

II.3. Mecanismele de monitorizare ale Convenției Cadru pentru Protecția Minorităților Naționale

Pe lângă o abordare constructivă și cooperantă a statelor membre, succesul Convenției va depinde, într-o mare măsură, de monitorizarea implementării Convenției. Un mecanism de monitorizare funcțional poate contribui în mod substanțial la depășirea pericolului interpretărilor diferite și restrictive.

Titlul IV, articolele 24-26, se referă la mecanismul de monitorizare. Se stipulează că Comitetul Miniștrilor al Consiliului Europei va monitoriza implementarea Convenției pe baza rapoartelor transmise de state, iar Consiliul Consultativ va acorda asistență Comitetului Miniștrilor, în acest sens.

În septembrie 1997, Comitetul Miniștrilor a adoptat Rezoluția 97 (10) care oferă consiliere suplimentară în componența, alegerea și numirea Consiliului Consultativ, și procedurile pentru îndeplinirea funcțiilor de monitorizare. Rezoluția specifică faptul că Consiliul Consultativ este alcătuit din "experți independenți". Acest fapt este de o importanță majoră. Comitetul Miniștrilor (Adjuncți) este un organism politic în care sunt reprezentate toate statele membre ale Consiliului Europei. Ca urmare, implicarea unui organism imparțial

în evaluarea Rapoartelor Statelor reduce nivelul politizării. Statele membre trebuie să descrie în rapoartele lor felul în care a fost implementată Convenția în țările lor.

Consiliul Consultativ va lua în considerare în primul rând aceste rapoarte, și totodată poate ține cont și de dovezile obținute din alte surse, inclusiv minorități și organizații non-guvernamentale. Acesta va formula apoi Avizele sale cu privire la realizarea principiilor Convenției.

Comitetul Miniștrilor (Adjuncți) va revizui, atât raportul statului, cât și Avizele Consiliului Consultativ, pentru a elabora concluzii și, dacă este necesar, recomandări către stat privitor la eficiența implementării sale. Mecanismul de monitorizare nu cuprinde o procedură pentru plângeri individuale, ca în cazul Curții Europene a Drepturilor Omului. Totuși, organizațiile non-guvernamentale pot juca un rol important prin oferirea de informații și analize ce vor fi folosite atunci când se face evaluarea Rapoartelor statelor.

II.4. Rapoartele statelor

Statele care au ratificat Convenția sunt obligate să transmită rapoartele lor inițiale în termen de 12 luni de la data intrării în vigoare a Convenției în statul respectiv. Apoi, fiecare stat trebuie să trimită un raport la fiecare 5 ani. În plus, Comitetul Miniștrilor poate solicita rapoarte ad-hoc pentru a lua în discuție circumstanțe ce pot apărea în intervalul dintre două rapoarte periodice. Rapoartele statelor vor fi făcute publice în momentul în care Consiliul Europei le primește. Statele au dreptul de a face propriile rapoarte publice la o dată anterioară. Unele pot face acest lucru, urmând exemplul statelor care fac din elaborarea rapoartelor lor un proces public. Rapoartele trebuie să conțină "informații complete cu privire la măsuri legislative sau de altă natură ce au fost luate pentru a îndeplini principiile stabilite în Convenție." Există îndrumări detaliate care specifică informațiile ce trebuie incluse în primul raport al statelor. Acestea au fost redactate de Consiliul Consultativ și pot fi obținute de la Consiliul Europei. Partea I trebuie să conțină o introducere despre modul în care statul a încercat să implementeze Convenția. Mai trebuie să conțină informații de bază despre țara și politicile sale în privința protecției minorităților. Statele trebuie, de asemenea, să indice cum au promovat cunoașterea Convenției, atât la nivelul publicului, cât și la nivelul autorităților guvernamentale abilitate. În partea a II-a, statele trebuie să documenteze măsurile luate pentru implementarea Convenției prin prezentarea informațiilor articol cu articol. În acest fel, statele trebuie să demonstreze cum îndeplinesc criteriile impuse prin Convenție.

II.5. Rolul Consiliului Consultativ și al Comitetului Miniștrilor

Sarcina Consiliului Consultativ este de a examina rapoartele statelor și de a pregăti avize cu privire la măsurile întreprinse de state pentru implementarea Convenției. Consiliul Consultativ este un organism independent de experți.¹⁵ Comitetul Miniștrilor selectează

¹⁵ Lista membrilor Consiliului Consultativ poate fi găsită pe site-ul oficial al Consiliului Europei sau poate fi obținută de la secretariatul Consiliului Consultativ al Convenției Cadru.

fiecare candidat propus de către statele semnatare. Fiecare membru va servi în calitate de individ și nu ca reprezentant al unui guvern. Aceștia trebuie să aibă "expertiza atestată" în domeniul protecției minorităților, să fie independenți și imparțiali. Mandatul lor este de 4 ani și pot fi reinvestiți o singură dată. Deși, fiecare membru este nominalizat de către stat, respectivul stat nu-i poate retrage candidatura după ce acea persoană a devenit membru al Consiliului.

Membrii Consiliului Consultativ nu au voie să voteze Avizele privind rapoartele statelor care i-a nominalizat. Numărul maxim de "membrii ordinari" este 18. Este astfel inevitabil că nu va fi numit câte un membru pentru fiecare stat semnatar. Locurile vacante vor fi ocupate prin numirea persoanelor după listă, acordându-se prioritate persoanelor nominalizate de acele state care nu au avut în trecut un nominalizat în Consiliului Consultativ. Această procedură crează un sistem rotativ, astfel că componența geografică se schimbă în timp. Între timp, experții de pe listă servesc ca "experți adiționali" și asistă în cadrul Consiliului, neavând capacitate de vot în momentul în care este revizuit raportul statului propriu. La fel, membrii ordinari nu au drept de vot referitor la Avizele despre rapoartele statelor din țările care i-au nominalizat. Când este evaluat un raport de stat, Consiliul Consultativ poate face uz de informații adiționale pentru a avea o perspectivă completă asupra implementării Convenției Cadru. Poate, spre exemplu, să solicite informații suplimentare de la state. Poate, de asemenea, invita alte surse, precum organizații non-guvernamentale, să trimită informații, cu toate că trebuie să informeze Comitetul Miniștrilor despre intenția sa.

În mai 1999, Comitetul Miniștrilor (Adjuncți) a luat notă de intenția Consiliului Consultativ de "a obținut, pe parcursul ciclului de raportare inițial, atunci când este cazul, informații de la organizații internaționale, Ombudsmen (Avocați ai Poporului) și instituții naționale pentru promovarea și protecția drepturilor omului, precum și reprezentanți ai societății civile și organizații non-guvernamentale." Alte surse, inclusiv organizații non-guvernamentale, pot transmite informații din proprie inițiativă.

Consiliul Consultativ poate solicita o întâlnire "cu ușile închise" cu reprezentanți ai guvernului competenți și, de asemenea, trebuie să țină o astfel de întâlnire dacă este solicitat de către guvern. Poate, de asemenea, să aibă întâlniri cu alte instituții, cu condiția să obțină mai întâi un mandat de la Comitetul Miniștrilor.

Deja, Finlanda, a invitat Consiliul Consultativ să viziteze statul pentru a intra în dialog. Pe durata vizitei, Consiliul Consultativ a avut întâlniri cu reprezentanți ai guvernului și ai organizațiilor non-guvernamentale. El poate împărtăși informațiile obținute și cu alte mecanisme de monitorizare ale Consiliului Europei¹⁶, precum și cu alte organisme ale altor organizații inter-guvernamentale.

Pentru creșterea eficienței sale, Consiliul Consultativ a format mici grupuri de lucru pentru a evalua fiecare raport de stat și pentru a redacta avize asupra rapoartelor. Concluziile lor sunt prezentate întregului Consiliu Consultativ și avizul final va fi adoptat prin votul majoritar al membrilor ordinari. Avizele lor privind măsurile luate de state sunt apoi supuse Comitetului Miniștrilor.¹⁷ Consiliul Consultativ poate, de asemenea, sugera Comitetului

¹⁶ Asemenea mecanisme pot fi Comitetul de Monitorizare al Adunării Parlamentare, Comitetul de Experți al Cartei Europene pentru Limbi Regionale sau Minoritare, Comisia Europeană împotriva Rasismului și Intoleranței.

¹⁷ Vezi Consiliul Europei, Reguli de Procedură ale Consiliului Consultativ privind Convenția Cadru pentru protecția minorităților naționale (ACFC/INF (98)2).

Miniștrilor să adopte anumite recomandări specifice unei țări, iar Comitetul Miniștrilor ia în considerare atât raportul statului, cât și avizele Consiliului Consultativ. Acesta formulează concluzii privind oportunitatea măsurilor luate de către state în implementarea Convenției. Poate, de asemenea, să facă recomandări către stat și să stabilească un termen limită în care statul să transmită informații asupra modului în care respecta aceste recomandări. Toate concluziile și recomandările sunt făcute publice. Avizul Consiliului Consultativ este făcut public în același timp, excepție făcând cazul când Comitetul Miniștrilor decide să-l păstreze confidențial.

Concluziile și recomandările Comitetului Miniștrilor nu au implicații legale și nu există un sistem de sancțiuni împotriva nerespectării acestora. Cu toate acestea, se anticipează că dialogul dintre statele semnatare și Comitete va fi constructiv, și poate avea ca efect schimbări substanțiale în respectivele țări. Una dintre cele mai semnificative forțe va fi presiunea politică care ia naștere într-o atmosferă legată de faptul ca statul se află în analiză.¹⁸

II.6. Interpretarea Convenției Cadru

Așa cum este descris mai sus, Convenția Cadru pentru protecția minorităților naționale folosește reglementări de tip "program". Statelor li se acordă o măsură de adaptabilitate în decizia modului de implementare a obiectivelor Convenției la nivel național luând în considerare circumstanțele specifice din țările lor. Reglementările sunt redactate în termeni generali și conțin calificative precum "numere substanțiale" (Articolele 10.2, 11.3 și 14.2), "cerere suficientă" (Articolele 11.3 și 14.2), "o nevoie reală" (Articolul 10.2), "când este necesar" (Articolele 4.2, 18.1 și 19), "când este cazul" (Articolele 11.3 și 12.1), "când este cazul" și "pe cât posibil" (Articolele 9.3, 10.2 și 14.2).

Deși este adevărat că situația minorităților diferă de la o țară la alta și, ca atare, necesită abordări diferite, pericolul este ca obiectivele și principiile redactate la nivel general să fie interpretate restrictiv de unele părți. Această flexibilitate de a traduce principiile în legislația și politicile interne, precum convine mai bine situației lor specifice, poate fi folosită de unele state semnatare pentru a-și evita obligațiile.

În acest context, au fost deja exprimate rețineri cu privire la impactul Convenției. Pe de o parte, se poate argumenta că formularea generală a reglementărilor Convenției nu este în mod necesar în dezavantajul minorităților. Statele sunt obligate să interpreteze reglementările în spiritul Convenției. Deosebit de importante în acest sens sunt declarațiile din Preambul. Organizațiile non-guvernamentale pot folosi intrarea în vigoare a Convenției ca o ocazie pentru a începe dialogul cu autoritățile privind interpretarea acesteia și să propună soluții privind implementarea. Mai mult, articolul 22 relaționează Convenția cu alte instrumente internaționale și interzice statelor să utilizeze Convenția pentru a cobori standardele deja existente. Convenția trebuie privită "împreună" cu alte instrumente internaționale pentru a asigura că standardul maxim de protecție oferit de dreptul internațional este respectat. Articolul 22 interzice, de asemenea, statelor să folosească Convenția pentru a reduce nivelul protecției minorităților conform legislației interne existente. În acest sens, trebuie acordată atenție acelor instrumente internaționale care devin instrumente cu implicații legale prin tratate bilaterale.¹⁹

¹⁸ Vezi Nota de Subsolv 10

¹⁹ Idem

CAPITOLUL III Statutul romilor ca minoritate în cadrul sistemului internațional al drepturilor omului²⁰

III.1. Ce abordări au luat naștere în Europa privind protecția minorităților?

În secolul ce tocmai s-a încheiat, Europa a aflat în mod repetat costurile - pentru pace, securitate și condiția umană - eșecului în protejarea minorităților naționale de abuz. Poate nu în mod surprinzător, având în vedere istoria sa, decizia Uniunii Europene de a accentua "respectul pentru protecția minorităților" ca unul din criteriile politice de bază pentru accesie, a stimulat considerabil interesul și activitatea în rândul guvernelor și a societății civile. Protecția minorităților este o chestiune importantă pe agendă, atât la nivel european, cât și în cadrul multor țări candidate, și sunt adoptate o varietate de inițiative legale și politice pentru îmbunătățirea șanselor minorităților rasiale sau etnice.²¹

În Europa s-au dezvoltat două abordări principale față de protecția minorităților: aplicarea normelor anti-discriminatorii și susținerea drepturilor minorităților. Măsurile anti-discriminatorii sunt destinate să asigure că indivizii nu sunt tratați diferit față de alții pentru motive nejustificate. Protecția drepturilor minorităților naționale are ca obiectiv să permită indivizilor și comunităților să își păstreze particularitățile pentru a evita asimilarea forțată într-o cultură majoritară. Anti-discriminarea și drepturile minorităților constituie răspunsuri complementare la problemele cu care se confruntă minoritățile, care sunt amenințate de risc atât ca excludere, cât și ca asimilare.

De exemplu, Rapoartele Regulate ale Comisiei Europene folosesc fraza "drepturile minorităților" în sens larg pentru a include în cadrul său ambele aspecte ale protecției minorităților. Astfel, criteriile cerute la Copenhaga de "respect pentru și protecție a minorităților" cuprind în mod necesar atât protecția împotriva discriminării, precum și drepturi tradiționale ale minorităților. Într-adevar, Rapoartele Regulate ale Comisiei Europene confirmă acest fapt prin acordarea de atenție substanțială problemelor de discriminare când acestea fac referire la "drepturile minorităților".²²

Mai mult decât orice grup, romii se înfruntă cu probleme presante și imediate de excludere sistematică din societățile în care trăiesc, incluzând discriminarea în accesul la educație, loc de muncă, sănătate, bunuri și servicii, pentru care remediarea legală este rareori asigurată. Totuși, romii sunt vizați în parte pentru că aparțin unei comunități separate - o comunitate care a fost, din punct de vedere istoric, marginalizată și împiedicată să se dezvolte conform intereselor sale proprii.²³

²⁰ Acest capitol este realizat în baza informațiilor din lucrarea "Supervizarea internațională a protecției Romilor în Europa" de Marcia Rooker, Nijmegen University Press, 2002. Parte din secțiunile acestui capitol reprezintă cercetarea inițială a autoarei cărții, astfel că parțial, prezentul capitol al broșurii este citat din lucrarea Marciei Rooker.

²¹ Vezi Institutul pentru o Societate Deschisă, Programul de Monitorizare a Procesului de aderare la UE: Protecția Minorităților, OSI, Budapesta, septembrie 2001, pag.15, disponibilă și la adresa <http://www.eumap.org>.

²² Idem, pag. 16.

²³ Idem, pag. 17.

III.2. Problema minorităților în Convenția Cadru pentru Protecția Minorităților Naționale

Ca și în cazul altor instrumente legale pentru protecția minorităților, Convenția Cadru privind minoritățile naționale (FCNM) nu definește termenul de "minoritate națională".²⁴ A fost clar, încă de la început²⁵, că abordarea acelor state care au aderat la Convenție, în privința cui declară a fi o minoritate națională poate fi problematică. Unele state pot încerca să limiteze obiectul aplicării Convenției, fapt ce poate conduce la standarde diferite.

Patrusprezece state au depus declarații de aderare. Declarațiile a trei state - Azerbaidjan, Bulgaria și Rusia, reafirmă anumite aspecte ale convenției, în timp ce declarațiile Liechtensteinului și Maltei declară că statele lor nu au minorități naționale.²⁶ Până la această dată, nici una din aceste cinci declarații nu au constituit un motiv de preocupare a Consiliului Consultativ.

Cinci state - Danemarca, Germania, Slovenia, Suedia și Macedonia - au pus la dispoziție o listă a minorităților naționale, pe care le declară protejate conform Convenției, în timp ce patru state - Austria, Estonia, Polonia și Elveția - au oferit definiții legate de cetățenie, un calificativ ce nu este cerut de către Convenție sau Raportul Explicativ. Consiliul Consultativ a luat notă de aceste declarații, dar recunoaște, de asemenea, că Convenția este un tratat multilateral, ai căror membri devin parte arbitru al Convenției prin depunerea unei Declarații. Orice Declarație trebuie făcută cu bună-credință și, totodată, trebuie să adere și să fie conformă cu obiectivele și scopurile Convenției, așa cum sunt exprimate în Preambul, în articole și în Raportul Explicativ al Convenției.²⁷

Consiliul Consultativ a interpretat aplicabilitatea Convenției, articol cu articol, așa cum, atât Preambulul denotă că documentul cuprinde mai mult decât minoritățile naționale, și anumite articole se aplică la grupuri diferite - cum ar fi noi minorități - exemplu articolul 6, sau minorități care locuiesc în anumite zone în mod tradițional sau în număr substanțial, exemplu articolul 10, 11 și 14.

Consiliul Consultativ recunoaște, de asemenea, că identitățile și protecția se pot schimba în timp și că ar fi incorect să adopte o poziție inflexibilă. Cu toate acestea, în loc să determine un stat să eșueze în aplicarea Convenției, Consiliul Consultativ a avut o abordare mai subtilă de a încuraja dialogul pentru a vedea dacă și alte grupuri pot beneficia de Convenție.²⁸

²⁴ Vezi Consiliul European, Raport Explicativ la "Convenția Cadru pentru Protecția Minorităților Naționale", Consiliul European, disponibil la adresa <http://www.coe.int>

²⁵ Pentru detalii vezi Minority Rights Group International, "Convenția Cadru pentru Protecția Minorităților Naționale: Analiza și observații privind mecanismul de monitorizare", MRG, 1999.

²⁶ Deși statele identifică obiectul aplicării Convenției, în contextul unui tratat internațional, un stat nu poate determina singur dacă o minoritate națională există.

²⁷ O sesiune specială a Consiliului Consultativ al Convenției Cadru a fost dedicată acestui scop, autoritățile fiind solicitate să pregătească un document oficial, iar în acest context, Convenția despre Dreptul Tratatelor de la Viena a fost pusă în discuție și luată în considerare cu atenție.

²⁸ Opiniile Consiliului Consultativ se referă în mod constant la acest subiect.

Însă, acest fapt s-a dovedit problematic în timpul discuțiilor, în special, cu unul sau două state. De exemplu, Consiliul Consultativ și-a formulat avizul asupra Danemarcei, care declarase că Convenția nu este aplicabilă decât în cazul minorității germane din Jutlandul de Sud. Declarația daneză excludea toate celelalte grupuri, inclusiv Romii și Greenlanders din zona centrală a Danemarcei. Abordarea Consiliului Consultativ poate fi considerată o problemă în cazul în care grupuri susțin a fi o minoritate națională, și solicită protecție conform Convenției Cadru, iar dialogul constructiv cu statele pe Convenție, articol cu articol, nu are loc.

Societatea civilă trebuie să fie atentă pentru a se opune la astfel de declarații, asigurând astfel ca Convenția nu este subminată de o asemenea abordare de către un număr de state. Consiliul Consultativ și Comitetul Miniștrilor trebuie, de asemenea, să fie mai deschise, în cazul în care aceasta abordare subtilă da gres.²⁹

III.3. Statutul de minoritate al Romilor conform Convenției Cadru pentru Protecția Minorităților Naționale³⁰

Mai multe state au raportat organismelor specifice Tratatului Națiunilor Unite faptul ca au recunoscut romii ca minoritate atunci când au ratificat Convenția Cadru pentru Protecția Minorităților Naționale. Din rapoartele cercetate a reieșit clar că un singur stat, Cipru, a negat drepturile minorităților comunității sale de romi. Alte două state, Italia și Croația, nu au fost destul de explicite referitor la poziția populațiilor lor de romi. Cinci state, Marea Britanie, Ungaria, Cehia, Slovacia și Moldova, au recunoscut statutul de minoritate al romilor, iar, Finlanda, a inclus informații privind un drept colectiv acordat minorității romilor.

Cipru limitează numărul minorităților sale la următoarele grupuri religioase: Maroniti, Armeni și Latini,³¹ iar populația nu este clasificată în funcție de originea etnică. În Italia, în prezent o serie de măsuri legislative privind protecția "țiganilor" sunt examinate de Parlament.³² Și Croația a inclus informații conform cărora conceptul de minoritate nu este clar explicat în Constituție, și că, deși câteva minorități sunt precizate, lista nu este completă. Romii nu se numără printre minoritățile enumerate în această listă.³³ Cu toate acestea, asociațiile romilor sunt menționate cu referire la articolul 5 (măsuri pentru promovarea condițiilor necesare persoanelor aparținând minorităților naționale pentru a-și menține și dezvolta cultura proprie).³⁴

Mai hotărâți în privința recunoașterii romilor sunt Marea Britanie, Ungaria, Cehia, Slovacia și Moldova. În Marea Britanie, termenul de "minoritate națională" nu

²⁹ Vezi Minority Rights Group International, Alan Philips, "Convenția Cadru pentru protecția minorităților naționale: Un document de politici", MRG, Septembrie 2002.

³⁰ Pentru detalii privind problema statutului de minoritate al romilor în cadrul sistemului internațional de drepturile omului vezi Marcia Rooker, "Supravizarea internațională a protecției Romilor în Europa", Nijmegen University Press, 2002.

³¹ Consiliul Europei, Documente CoE, ACFC/SR (99)2, p. 11 - 1999.

³² Consiliul Europei, Documente CoE, Raportul inițial al Italiei - 1999

³³ Consiliul Europei, Documente CoE ACFC/SR (99) 5, p. 28 - 1999.

³⁴ Idem, p. 69.

este definit legal, dar în practica stabilită în Actul privind Relațiile Rasiale din 1976 se aplică "...unui grup de persoane definite prin culoare, rasă, naționalitate (inclusiv cetățenie) sau origini etnice sau naționale... Țigani și Călătorii din Irlanda de Nord sunt considerați, de asemenea, un grup rasial conform acestui act..."³⁵

Ungaria, în raportul său inițial, a inclus informația conform căreia: "Practic a fost adoptată așa-numita definiție a lui Capotorti pentru a defini minoritățile naționale sau etnice. Conform acestui fapt, minoritățile naționale sau etnice sunt toate grupurile care au trăit în Ungaria pentru cel puțin un secol; reprezintă o minoritate numerică în cadrul populației țării; membrii lor sunt cetățeni ungari, și se disting de restul populației prin limbă proprie, cultură și tradiții; demonstrează conștiința unei afinități care țintește către păstrarea tuturor acestor elemente și exprimarea, precum și protecția intereselor comunităților lor istorice." Romii se găsesc printre cele 13 grupuri considerate a fi minorități.³⁶

Definiția folosită de Cehia "corespunde statutului minorităților germane, ungare, poloneze, rome, slovace și ucrainene." În timpul recensământul din 1991, a fost posibil, pentru prima dată în istorie, ca membri ai grupurilor de romi și evrei să-și declare identitatea națională.³⁷

Și în raportul transmis de Slovacia, romii sunt recunoscuți ca o minoritate sau măcar menționată ca fiind una dintre minoritățile naționale conform articolului 5.³⁸ Pe baza raportului din Moldova, se poate concluziona că populația roma este privită ca o minoritate deoarece este menționată printre minoritățile naționale care își au propriile asociații.³⁹

În sfârșit, Finlanda este cea mai explicită referitor la poziția minorității sale de romi. Aceasta a raportat că Convenția Cadru acoperă populația roma ca fiind una din minoritățile din Finlanda. Conceptul de "minoritate națională" nu este folosit, dar grupurile au dreptul constituțional de a-și păstra și dezvolta limbile și culturile proprii". Romii sunt menționați ca fiind un astfel de grup.⁴⁰

III.4. Consiliul Europei: Comisia Europeană împotriva Rasismului și Intoleranței și statutul de minoritate al romilor

Recomandarea ECRI privind combaterea rasismului și intoleranței împotriva romilor/țiganilor cere guvernelor să semneze și să ratifice Convenția Cadru pentru protecția minorităților naționale cu privire la populația de romi. Se pare astfel că, potrivit Comisiei Europene împotriva Rasismului și Intoleranței, romii constituie o minoritate națională.

În Rapoartele de Țară publicate, aparent statutul de minoritate nu este problema ECRI; în aceste rapoarte, romii sunt considerați a fi o minoritate dar în același timp se folosesc termeni care definesc diverse entități. De exemplu, în raportul Fostei Republici

³⁵ Consiliul Europei, Documente CoE ACFC/SR. (99) 13 alin. 2 - 1999.

³⁶ Raportul inițial al Ungariei către Consiliul Europei, Articolul 3 - 1999.

³⁷ Consiliul Europei, Documentul CoE, ACFC/SR (99) 6, Articolul 3 - 1999.

³⁸ Raportul inițial al Slovaciei către Consiliul Europei, Articolul 5 - 1999

³⁹ Raportul inițial al Moldovei către Consiliul Europei, Articolul 5 - 2000

⁴⁰ Consiliul Europei, Documentul CoE, ACFC/SR (99) 3, p. 7 - 1999.

Iugoslave a Macedoniei, romii sunt considerați ca o minoritate, comunitate, populație și grup, dar raportul conține, de asemenea, și informația conform căreia, aceștia sunt recunoscuți ca minoritate prin Constituție.⁴¹ Recunoașterea constituțională a romilor a mai fost menționată într-un raport, și anume, cel al Sloveniei.⁴²

În altele rapoarte, găsim mențiuni precum: "una din multele minorități" (Italia⁴³ și Austria⁴⁴); "una dintre minoritățile naționale" (Ucraina⁴⁵); "mica minoritate" (Federația Rusă⁴⁶); și "grup minoritar" (Ungaria⁴⁷, Grecia⁴⁸, Polonia⁴⁹ și Slovacia⁵⁰). Referirile la romi mai cuprind: "comunitatea minorității rome" (în a doua parte a raportului Slovaciei⁵¹); o "minoritate" (Cehia⁵²); un "grup minoritar dezavantajat" (România⁵³); un "grup vulnerabil" (Portugalia⁵⁴ și Bulgaria⁵⁵); ambele "minoritate" și "comunitate" (Albania⁵⁶); "Romi/Țigani" (Croatia⁵⁷, Moldova⁵⁸ și Norvegia⁵⁹); "comunitatea romilor/țiganilor" (Croatia⁶⁰); "comunitatea Jenische" (Elveția⁶¹); și o "populație" (Franța⁶²).

Raportul ECRI privind Austria din anul 2000 este foarte interesant. În aceasta țară, romi care trăiesc aici de generații (și, ca atare, au cetățenia austriacă) au fost recunoscuți oficial ca Volksgruppe încă din 1993, și această recunoaștere "a îmbunătățit situația acestor romi/țigani care sunt considerați parte a acestui grup". Cu toate acestea, romii care sunt rezidenți de mult timp nu aparțin Volksgruppe. În acest sens, ECRI a solicitat a se lua în considerare posibilitatea de "lărgire a definiției conform căreia categorii de romi/țigani au statutul de minoritate recunoscută".⁶³ Astfel, recomandarea generală privind minoritățile a Comisiei pentru Drepturile Omului este respectată, iar naționalitatea nu este decisivă pentru statutul cuiva ca membru al unei minorități.

⁴¹ Vezi Consiliului Europei, Abordarea țară cu țară a ECRI, 'Fosta Republica Iugoslavă a Macedoniei', p. 30 - 1998.

⁴² Vezi Consiliul Europei, Abordarea țară cu țară a ECRI, Volumul II, CRI (98) 21, pag. 39 - 1998.

⁴³ Vezi Consiliul Europei, Abordarea țară cu țară a ECRI, Volumul III, CRI (98) 54, pag. 33 - 1998.

⁴⁴ Consiliul Europei, Abordarea țară cu țară a ECRI, Volume V, CRI (99) 11, pag. 9 - 1999.

⁴⁵ Vezi Documentul CoE privind abordarea țară cu țară a ECRI, Volumul V, CRI (99) 11, pag. 56 - 1999.

⁴⁶ Vezi Documentul CoE privind abordarea țară cu țară a ECRI, Volumul IV, CRI (99) 6, pag. 45 - 1999.

⁴⁷ Vezi Documentul CoE privind abordarea țară cu țară a ECRI, runda a doua, Ungaria, pag. 9, 2000.

⁴⁸ Vezi Documentul CoE privind abordarea țară cu țară a ECRI, runda a doua, Grecia, pag. 35, 2000.

⁴⁹ Vezi Documentul CoE privind abordarea țară cu țară a ECRI, runda a doua, Polonia, rezumat, 2000.

⁵⁰ Vezi Documentul CoE privind abordarea țară cu țară a ECRI, Volumul I, CRI (97) 48, pag. 62, 1998.

⁵¹ Vezi Documentul CoE privind abordarea țară cu țară a ECRI, runda a doua, Slovacia, pag. 17, 2000.

⁵² Vezi Documentul CoE privind abordarea țară cu țară a ECRI, runda a doua, Cehia, pag. 8, 2000.

⁵³ Vezi Documentul CoE privind abordarea țară cu țară a ECRI, Volumul V, CRI (99) 11 pag. 35, 1999.

⁵⁴ Vezi Documentul CoE privind abordarea țară cu țară a ECRI, Volumul III, CRI (98) 54, pag. 53 - 1998.

⁵⁵ Vezi Documentul CoE privind abordarea țară cu țară a ECRI, runda a doua, Bulgaria, rezumat, 2000.

⁵⁶ Vezi Documentul CoE privind abordarea țară cu țară a ECRI, prima runda, Albania, pag. 18, 1999.

⁵⁷ Vezi Documentul CoE privind abordarea țară cu țară a ECRI, prima runda, Croatia, pag. 32, 1999.

⁵⁸ Vezi Documentul CoE privind abordarea țară cu țară a ECRI, prima runda, Moldova, pag. 31, 1999.

⁵⁹ Vezi Documentul CoE privind abordarea țară cu țară a ECRI, runda a doua, Norvegia, pag. 41, 2000.

⁶⁰ Vezi Documentul CoE privind abordarea țară cu țară a ECRI, prima runda, Croatia, pag. 32, 1999.

⁶¹ Vezi Documentul CoE privind abordarea țară cu țară a ECRI, runda a doua, Elveția, pag. 21, 2000.

⁶² Vezi Documentul CoE privind abordarea țară cu țară a ECRI, runda a doua, Franța, pag. 27, 2000.

⁶³ Vezi Documentul CoE privind abordarea țară cu țară a ECRI, runda a doua, Austria, pag. 30, 2000.

III.5. Alte organisme ale Consiliului Europei și statutul de minoritate al romilor

Pe lângă Rapoartele de Țară, ECRI a publicat inter alia o analiză a activităților Consiliului Europei pentru combaterea rasismului.⁶⁴ Secțiunea numită "Minorități naționale" din cuprinsul raportului din 1999, face referire la minorități, în general, fără a evidenția vre-o minoritate, în particular. Următoarea secțiune este intitulată "Romii/ Țigani", deoarece "Pe lângă activitatea sa, vizând minoritățile, în general, Consiliul Europei a dezvoltat o întreagă și largă categorie de activități pe problemele specifice cu care se confruntă minoritățile romilor/țiganilor." Nici un alt paragraf al raportului nu este dedicat unei minorități specifice.

Merită menționat faptul că Recomandarea Adunării Parlamentare 1203 nu a avut ca rezultat doar înființarea Grupului de Experți, a rezultat, de asemenea, și pregătirea unui raport privind situația romilor în Europa.⁶⁵ Acest raport a fost adoptat de către Comisia pe Migrație (CDMG) în 5 mai 1995. Raportul dedică un paragraf solicitării statutului de minoritate, care conține o analiză a statelor ce au recunoscut romii ca minoritate, stipulat în Constituție sau alte legi. Statele amintite sunt: Ungaria, România, Slovenia, Austria, Cehia, Slovacia și Finlanda. Mai mult, este acordată atenție dorinței unor grupuri de romi de a fi recunoscuți ca o minoritate europeană sau trans-națională.

Unii iau în considerare identitatea etno-politică ca alternativă la a avea un statut național. Dar, este "dificil de preconizat cum ar putea fi acordată recunoașterea legală a conceptului de minoritate europeană". O astfel de solicitare de drepturi colective, conform raportului Comisiei de Migrație (CDMG), este făcută în special de către romii din Europa Centrală și de Est, în timp ce alți romi se concentrează pe drepturi egale cu co-naționali din țările unde trăiesc, accentuând astfel accesul la drepturi individuale în sistemul juridic al drepturilor omului.⁶⁶

Informații se găsesc și în Raportul despre activitățile Consiliului Europei privind Romii/Țigani,⁶⁷ deoarece acest raport dedică un paragraf minorităților naționale în general, în care se face referire la Convenția Cadru pentru protecția minorităților naționale. Conform acestui raport, Comitetul Miniștrilor "a subliniat relevanța Convenției Cadru pentru protecția minorităților".⁶⁸

Grupul de Experți pe Romi a recomandat în mod explicit recunoașterea romilor ca o minoritate națională, în cadrul raportului sau privind misiunea în Bosnia Herzegovina, realizat în colaborare cu OSCE/ODIHR-Punctul de Contact pentru Romi și Sinti.⁶⁹ În cadrul reuniunii grupului de experți în octombrie-noiembrie 2000, reprezentantul Suediei a informat grupul de recunoașterea comunității romilor ca minoritate națională, precum și a limbii Romani, ca limba minoritară.⁷⁰

⁶⁴ Vezi Consiliul Europei, Documentul CoE CRI (99) 56 - 1999.

⁶⁵ Vezi Consiliul Europei, Documentul CoE CRI (99) 56 p. 33 - 1999.

⁶⁶ Vezi Consiliul Europei, Documentul CoE CDMG (95) 11 final - 1995.

⁶⁷ Vezi Consiliul Europei, Documentul CoE MG-S-ROM (98) 13 - 1998.

⁶⁸ Vezi Consiliul Europei, Documentul CoE MG-S-ROM (98) 13, p. 15 - 1998.

⁶⁹ Vezi Consiliul Europei, Raportul "Misiune de analiză în Bosnia și Herzegovina privind situația romilor/țiganilor", Recomandarea 6, 1996: "Autoritățile ambelor entități din Bosnia și Herzegovina trebuie să recunoască romii/țigani ca minoritate națională, conform Convenției Cadru pentru protecția minorităților naționale a Consiliului Europei, ținând cont că o astfel de recunoaștere nu trebuie folosită într-un mod ce îi poate discrimina sau stigmatiza".

⁷⁰ Vezi Consiliul Europei, Documentul CoE MG-S-ROM (2002) 2 § 13 - 2000.

III.6. Organizația pentru Securitate și Cooperare în Europa

Organizația pentru Securitate și Cooperare în Europa (OSCE) a adoptat mai multe documente prin care se înregistrează tendința de protejare atât a drepturilor persoanelor aparținând minorităților, cât și a minorităților în sine, așa cum sunt ele înțelese. Aceste documente sunt foarte importante din punct de vedere politic, dar nu au implicații legale.⁷¹

Cu privire la romi, se pare că statutul lor ca minoritate nu a fost niciodată pus la îndoială de către CSCE și, mai târziu, de OSCE. Primul document CSCE care menționează romii a fost Documentul Final al Întâlnirii de la Viena privind Dimensiunea Umană, în 1990. Paragrafele 40-40.2 ale acestui Document Final, referitoare la romi, sunt parte a capitolului IV privind minoritățile naționale, și nu a capitolului I privind Drepturile Omului și Libertățile Fundamentale.⁷²

Înaltul Comisar pentru Minorități Naționale al OSCE nu s-a îndoit niciodată de faptul că romii sunt responsabilitatea mandatului său. În acest sens, trebuie menționat că Înaltul Comisar pentru Minorități Naționale al OSCE nu protejează drepturile minorităților. Mandatul lui vizează prevenirea declanșării violenței etnice și nu determină acordarea de drepturi minorităților. În îndeplinirea mandatului său, acesta discută cu reprezentanți ai minorităților despre solicitările ce privesc minoritățile, cum ar fi reprezentarea politică sau o anume lărgire a autonomiei.

III.7. Înaltul Comisar pentru Minorități Naționale al OSCE și statutul de minoritate al romilor

În raportul din anul 2000 privind romii, Înaltul Comisar pentru Minorități Naționale a tratat tema participării politice într-un capitol întreg. El observă că romii sunt sub-reprezențați în cadrul autorităților naționale. Raportul menționează faptul că în cazul unor state în care romii constituie una dintre sau chiar cea mai mare minoritate, există numai 3 romi membri ai parlamentului, unul în Cehia, unul în Bulgaria și unul în România, acesta din urmă fiind ales pe locul rezervat minorităților. Parlamentul slovac și ungar nu aveau reprezentați romi printre membrii săi la data elaborării raportului.

Situația la nivel local pare să fie mai bună. Un fel de participare politică, destul de răspândită este menționată în raport: auto-guvernarea minorităților în Ungaria și diferite forme de organisme consultative în alte țări; comisii consultative ale minorităților; comisii ad-hoc și procese; departamente și oficii guvernamentale; precum și participare la nivel local. Raportul recomandă implicarea timpurie, inclusivitate, transparentă, participare, formare și îmbunătățirea drepturilor cetățenești pentru promovarea participării politice.⁷³

⁷¹ Vezi Consiliul Consultativ privind Drepturile Omului și Politica Externă, 1995, p. 32-33.

⁷² Vezi CSCE, Documentul Întâlnirii de la Copenhaga a Conferinței privind Dimensiunea Umană în CSCE, 1990.

⁷³ Vezi OSCE, Înaltul Comisar pentru Minorități Naționale al OSCE, "Raportul privind Romii și Sinti" al Înaltului Comisar pentru Minorități Naționale al OSCE, 2000.

III.8. Punctul de Contact pentru Romi și Sinti al OSCE/ODIHR și statutul de minoritate al romilor

Consolidarea drepturilor minorității romilor este o activitate prioritară a Punctului de Contact pentru Romi și Sinti din cadrul OSCE/ODIHR. Asimilarea și integrarea socială, care sunt identificate ca tendințe dominante în anii '80, au rezultat din participarea redusă sau lipsa participării romilor în implementarea acestor politici; este necesară înlocuirea acestora cu recunoșterea și influența politică. Acesta este mesajul raportului elaborat pentru Întâlnirea OSCE privind Implementarea Dimensiunii Umane din octombrie 1998.⁷⁴

Recunoașterea ca minoritate nu pare să fie scopul principal declarat al Punctului de Contact, dar activitățile politice ale romilor sunt sprijinite prin oferirea de training și facilități pentru schimbul de experiență cu acei romi aleși în organismele politice, precum și cei ce candidează pentru astfel de poziții.

III.9. Parlamentul European

Statutul de minoritate al romilor trebuie promovat și în conformitate cu Parlamentul European al Uniunii Europene. Rezoluția privind situația Romilor/țiganilor în Comunitate, adoptată de Parlamentul European în 1994 recunoaște că romii "constituie una dintre cele mai mari minorități din Uniunea Europeană."⁷⁵

Specificul cultural și caracteristicile tradiționale ale romilor necesită adoptarea unor acțiuni.⁷⁶ Mai important, rezoluția solicită Comisia și Consiliul Europei să adopte un nou Protocol la Convenția Europeană pentru Drepturile Omului "în care definiția minorităților să includă explicit Romii/țiganii, ca formă de referire, la minoritățile fără teritoriu."⁷⁷

III.10. Raportorul Special privind forme contemporane ale rasismului, discriminării rasiale, xenofobiei și intoleranței al Națiunilor Unite și statutul de minoritate al romilor

În documentele oficiale ale Raportorului Special al Națiunilor Unite privind forme contemporane ale rasismului, discriminării rasiale, xenofobiei și intoleranței, se regăsesc câteva referiri la posibilul statut de minoritate al romilor.⁷⁸

Raportul din 1997 include remarca redată de Austria conform căreia populației de romi i-a fost recunoscut oficial statutul de minoritate națională în Austria în 1993.⁷⁹ Raportul

⁷⁴ Vezi OSCE, Documentul OSCE "Politici privind romii și sinți din spațiul OSCE", 1998, textul 4, pag.10-13.

⁷⁵ Vezi Uniunea Europeană, Document UE, "Rezoluția privind situația țiganilor din cadrul Comunității", 1994, A3-0124/94, E - 1994.

⁷⁶ Idem, G

⁷⁷ Idem, 4

⁷⁸ Vezi Marcia Rooker, "Supervizarea internațională a protecției Romilor în Europa", Nijmegen University Press, 2002, pag. 347

⁷⁹ Vezi Organizația Națiunilor Unite, Documente ONU E/CN.4/1997/71, pag. 64, 1997.

din 1999 include informația conform căreia romii au dreptul de a-și conserva și dezvolta limbile și culturile proprii în Finlanda.⁸⁰

În cadrul documentului elaborat de Raportorul Special privind vizita sa în Cehia, România și Ungaria, acesta face referire la romi drept "minoritatea romilor". Cu privire la Cehia, el menționează că "poziția de bază a guvernului ceh este aceea că integrarea romilor ca o minoritate națională este absolut necesară".⁸¹ În Secțiunea dedicată Ungariei, este acordată mai multă atenție sistemului de auto-guvernare din această țară, sistem care se aplică, de asemenea, și comunității romilor.⁸²

III.11. Concluzii

Organizația Națiunilor Unite, Consiliul Europei, OSCE și organismele europene exprimă în mod frecvent opinia conform căreia romii constituie o minoritate și trebuie recunoscută ca atare. Raportorul Special al Națiunilor Unite privind forme contemporane ale rasismului, discriminării rasiale, xenofobiei și intoleranței citează guvernele care au recunoscut statutul de minoritate al populației romilor, de exemplu Austria, Finlanda, Cehia și Ungaria. În raportul sau privind misiunea în Cehia, România și Ungaria, acesta face referire la romi ca "minoritate". El pare să considere statutul de minoritate al romilor ca ceva de la sine înțeles.

Statutul de minoritate al romilor este necontestat de către majoritatea organismelor Consiliului Europei. Mai important, Comitetul Miniștrilor nu precizează doar faptul că Convenția Cadru pentru protecția minorităților naționale se aplică în cazul romilor, dar accentuează importanța acestei Convenții. Încă din 1995, statutul de minoritate al romilor a fost recunoscut într-un raport al Comisiei pentru Migrație al Consiliului Europei (CDMG). În același timp, Comisia Europeană împotriva Rasismului și Intoleranței (ECRI) nu susținea statutul de minoritate în abordarea sa de țară, deoarece făcea analiza discriminării, iar pentru acest subiect statutul de minoritate este irelevant.

Doar în raportul despre Austria, ECRI urmează Comentariul General al Comisiei pentru Drepturile Omului (HRC) referitor la articolul 27 al ICCPR⁸³ cu privire la irelevanța naționalității pentru recunoașterea ca membru al unei minorități. ECRI sugerează Austriei nu doar să recunoască romii de naționalitate austriacă ca aparținând populației de romi Volksgruppe, dar și să extindă această recunoaștere asupra tuturor romilor ce trăiesc în Austria. Grupul Specialist privind romii/țigani și OSCE/ODIHR-Punctul de Contact pentru Romi și Sinti recomandă explicit recunoașterea romilor ca o minoritate în Bosnia și Herțegovina.

Înaltul Comisar pentru Minorități Naționale al OSCE recunoaște în mod evident romii; dacă aceștia nu ar fi fost obiectul mandatului său, nu le-ar fi dedicat două rapoarte. Astfel, nici un mecanism non-legal de monitorizare nu obiectează față de statutul de minoritate al romilor.⁸⁴

⁸⁰ Vezi Organizația Națiunilor Unite, Documente ONU E/CN.4/1999/15, pag.43, 1999.

⁸¹ Vezi Organizația Națiunilor Unite, Documente ONU E/CN.4/2000/16/Add.1 pag. 32, 2000.

⁸² Vezi Organizația Națiunilor Unite, Documente ONU E/CN.4/2000/16/Add.1 - 2000.

⁸³ ICCPR reprezintă prescurtarea traducerii din limba engleză a Convenției Internaționale privind Drepturile Civile și Politice.

⁸⁴ Citat din Marcia Rooker, "Supervizare internațională a protecției Romilor în Europa", Nijmegen University Press, pag. 354, 2002.

CAPITOLUL IV Romii și Convenția Cadru pentru Protecția Minorităților Naționale: incidența Articolelor 4 și 6

IV. Introducere

Articolele 4 - 19 ale Convenției Cadru reprezintă principala parte operativă a textului și conține reglementările "tip program". Acestea stipulează obiectivele și principiile protejate de Convenția Cadru. Statele semnatare trebuie să implementeze reglementările prin legislație și politici corespunzătoare la nivel național și, atunci când este cazul, prin acorduri bilaterale și multilaterale.

Articolul 4 stabilește obligația statelor semnatare de a garanta "dreptul la egalitate în fața legii și la egala protecție a legii". De asemenea, obligă statele să adopte "măsuri adecvate" pentru a promova, în toate domeniile vieții economice, sociale, politice și culturale, egalitatea deplină și efectivă și declară că măsurile astfel adoptate nu vor fi considerate acte de discriminare. Scopul acestui articol este să asigure aplicabilitatea principiilor de egalitate și non-discriminare pentru persoanele aparținând minorităților naționale.

Paragraful 1 folosește abordarea clasică a acestor principii. Paragraful 2 accentuează faptul că promovarea egalității depline și efective între persoane aparținând unei minorități naționale și persoane aparținând majorității poate necesita ca statele semnatare să adopte măsuri speciale care iau în considerare condițiile specifice ale persoanelor respective. Asemenea măsuri trebuie să fie "adecvate", adică în conformitate cu principiul proporționalității, pentru a evita încălcarea drepturilor unora, precum și discriminarea altora. Acest principiu necesită, printre alte lucruri, ca astfel de măsuri să nu fie extinse, ca durată sau scop, mai departe decât ceea ce este necesar pentru atingerea obiectivului de egalitate deplină și efectivă. Scopul lor este să asigure faptul că persoanele aparținând minorităților naționale se bucura de egalitate deplină și efectivă cu persoanele aparținând majorității.⁸⁵

Articolul 6 al Convenției Cadru solicită statelor semnatare să încurajeze respectul reciproc, toleranța, dialogul intercultural și cooperarea între toate persoanele care trăiesc pe teritoriul lor. Mai departe, obligă statele să protejeze persoanele care ar putea fi victime ale "discriminării, ostilității sau violenței", datorită identității lor minoritare. Paragraful 1 accentuează un spirit de toleranță și dialog intercultural, și subliniază importanța promovării de către state a respectului reciproc, a înțelegerii și cooperării între toți cei care trăiesc pe teritoriul lor. Domeniile educației, culturii și media sunt specificate în mod deosebit pentru că sunt considerate relevante pentru îndeplinirea acestor obiective.

Pentru întărirea coeziunii sociale, scopul acestui paragraf este, inter alia, să promoveze toleranța și dialogul intercultural prin eliminarea barierelor dintre persoane aparținând grupurilor etnice, culturale, lingvistice și religioase prin intermediul încurajării organizațiilor și

⁸⁵ Vezi Consiliul European, Raport Explicativ la "Convenția Cadru pentru Protecția Minorităților Naționale", Consiliul European, disponibil la adresa <http://www.coe.int>

mișcărilor interculturale care încearcă să promoveze respectul reciproc și înțelegerea, și să integreze aceste persoane în societate în timp ce își conserva și identitatea proprie. Reglementarea din paragraful 2 este inspirată de Documentul adoptat la Copenhaga de CSCE. Aceasta obligație are ca obiectiv protecția tuturor persoanelor ce pot fi subiectul amenințărilor sau actelor de discriminare, ostilitate sau violență, indiferent de sursa acestor amenințări sau acte.⁸⁶

IV.1. Rapoartele statelor semnatare ale Convenției Cadru pentru protecția minorităților naționale și referiri la discriminarea romilor

Cu privire la implementarea Convenției Cadru, din primele rapoarte transmise, 15 conțineau informații despre romi. Dintre acestea, doar câteva state au inclus informații despre discriminarea la care romii sunt supuși în țările lor: Croația, Cehia, Ungaria și Marea Britanie.

Croația a transmis un raport detaliat din care a reieșit ca minoritatea romilor nu se regăsește între minoritățile precizate în Constituție.⁸⁷ Informații specifice despre discriminarea romilor au fost furnizate cu privire la Articolul 4 al Convenției. O asociație de romi a înaintat o cerere către Ministerul Sănătății pentru "a asigura protecția sanitară și epidemiologică a populației de romi" în august 1998. Ministerul a concluzionat că în câteva cartiere de romi condițiile sanitare și epidemiologice, precum și rata de vaccinare a copiilor romi, erau inadecvate.⁸⁸ Mai mult, sunt efectuate cercetări privind situația romilor, în cooperare cu UNICEF: romii au o rată ridicată a natalității, o rată mare a morții infantile și acces limitat la asistența medicală; problemele care influențează condițiile de trai sunt absența apei potabile și a facilităților sanitare în cartierele de romi; un nivel ridicat al somajului, nivelul educațional scăzut și criminalitatea sunt alte câteva condiții observate în cartierele de romi.⁸⁹

Cehia face referire în rapoartele sale la bine-cunoscuta problemă a cetățeniei⁹⁰ și la zidul din Usti nad Labem.⁹¹ Raportul acordă, de asemenea, atenție faptului că xenofobia persistă în țară, în special în privința romilor, iar atacurile verbale și fizice asupra romilor adeseori nu sunt raportate deoarece victimele nu au încredere în poliție.⁹² Discriminarea populației de romi a fost stabilită, de asemenea, în ceea ce privește piața de muncă și viața socială și economică, în general.⁹³

Ungaria a raportat ca romii se confruntă cu probleme sociale și dificultăți în educație și formare profesională. Discriminarea referitoare la muncă a fost analizată atunci când s-a făcut raportarea implementării Articolului 4. Populația romilor a fost: "aruncată afară din cadrul pieței de muncă într-o măsură ce nu a mai fost experimentată în trecut și există stabilimente în care 90-100% din populația de romi este în somaj".⁹⁴ De asemenea, Ungaria

⁸⁶ Idem

⁸⁷ Consiliul Europei, Documente ACFC/SR(99) 5,1999, p.28

⁸⁸ ibid p.49-50

⁸⁹ ibid 50-52

⁹⁰ Consiliul Europei, Documente ACFC/SR (99) 6,1999

⁹¹ Idem

⁹² Idem

⁹³ Idem

⁹⁴ Consiliul Europei, Raportul de Țara al Ungariei referitor la Convenția Cadru, Partea I,1999

a făcut referire la raportul publicat de Comisia Europeană împotriva Rasismului și Intoleranței (ECRI) care recunoaște că Ungaria este conștientă de problemele cu care se confruntă în domeniul locuințelor, educației, forței de muncă și discriminării rasiale.⁹⁵

În cadrul raportului său de stat, Ungaria a raportat, de asemenea, cazurile legale privind minoritățile. Unul dintre cazurile raportate este o plângere înaintată de Ombudsman-ul minorităților către poliție, referitor la abuzul din partea unor reprezentanți ai autorităților locale. Cererea pentru amenajarea unui șantier a fost respinsă deoarece stabilirea mai multor familii de țigani era nedorită. Autoritățile competente să investigheze cererea au refuzat să înceapă o investigație. Plângerea înaintată pentru respingerea deciziei a fost respinsă, întâi la nivel local, și mai târziu la nivel național. Justificarea dată a fost că "decizia negativă nu a cauzat nici un dezavantaj, ci a eșuat în a conferi un avantaj, aplicare a căruia nu are nici un temei legal." Un alt caz raportat se referea la un restaurant care a refuzat să servească romi. Autoritățile care au investigat acest caz au concluzionat că "această investigație nu a stabilit dacă o infracțiune a fost comisă." Această decizie a fost anulată la apel și închisă, deoarece nu au putut fi obținute dovezi ale discriminării în urma unei noi investigații. În sfârșit, Ungaria a oferit cifre cu privire la raportarea cazurilor de incitare împotriva unei comunități a minorităților. Au fost examinate 57 de cazuri, din care 21 implica membrii ai populației de romi. O altă concluzie menționată este că, începând cu 1998, statisticile infracționale nu mai includ informații despre naționalitate, etnie sau religie. Sintagma "infracțiunea țiganească" nu mai este folosită.⁹⁶

Marea Britanie a furnizat informații minimale privind discriminarea suferită de una dintre comunitățile sale de Călători/Nomazi, de exemplu, cazul Călătorilor Irlandezi din Irlanda de Nord care sunt recunoscuți ca grup rasial în sub incidența Actului Relațiilor Rasiale (din Irlanda de Nord).⁹⁷

IV.2. Consiliul Consultativ și referiri la romi în cadrul Opiniilor asupra statelor semnatare ale Convenției Cadru pentru Protecția Minorităților Naționale

Sarcina Consiliului Consultativ este de a examina rapoartele statelor și de a pregăti avize cu privire la măsurile întreprinse de state pentru implementarea Convenției. Consiliul Consultativ este un organism independent format din experți.⁹⁸ Când este evaluat un raport de stat, Consiliul Consultativ poate face uz de informații adiționale pentru a avea o perspectivă completă asupra implementării Convenției Cadru. Poate, spre exemplu, să solicite informații suplimentare de la state. Poate, de asemenea, invita alte surse, precum organizații non-guvernamentale, să trimită informații, cu toate că trebuie să informeze Comitetul Miniștrilor despre intenția sa. În mai 1999, Comitetul Miniștrilor (Adjuncți) a luat notă de intenția Consiliului Consultativ de "a cere, pe parcursul ciclului de raportare inițial, atunci când este cazul, informații de la organizații internaționale, Ombudsman (Avocați ai

⁹⁵ ibid, Articolul 1.

⁹⁶ ibid, Articolul 6.

⁹⁷ Vezi Consiliul Europei, Documente CoE, ACFC/SR (99) 3 pag.73, 1999.

⁹⁸ Lista membrilor Consiliului Consultativ poate fi găsită pe site-ul oficial al Consiliului Europei sau poate fi obținută de la secretariatul Consiliului Consultativ.

Poporului) și instituții naționale pentru promovarea și protecția drepturilor omului, precum și reprezentanți ai societății civile și organizații non-guvernamentale.” Alte surse, inclusiv organizații non-guvernamentale, pot transmite informații din proprie inițiativă. Consiliul Consultativ poate, de asemenea, sugera Comitetului Miniștrilor să adopte anumite recomandări specifice unei țări.

Cu privire la Opiniile sale privind statele semnatare ale Convenției Cadru, de exemplu privind Cehia “Consiliul Consultativ consideră că, în ciuda întăririi acțiunii guvernului, problemele persistă în ceea ce privește implementarea reglementărilor Convenției referitoare la dialog intercultural și toleranță, precum și la protecția împotriva amenințărilor, actelor discriminatorii, violenței și ostilității și notează că aceste probleme vizează în special romii. Consiliul Consultativ este îngrijorat în special de discriminarea la care romii sunt supuși în diferite domenii, precum și de maniera în care această minoritate este tratată de poliție. În sens general, Consiliul Consultativ este îngrijorat de nivelul insuficient de comunicare cu romii în cadrul societății cehe.” În acest sens, Consiliul Consultativ salută hotărârea autorităților cehe de a îmbunătăți semnificativ situația minorității romilor printr-o politică pe termen lung, elaborată și adoptată în anul 2000.⁹⁹

Cu privire la articolul 4 al Convenției Cadru, Consiliul Consultativ menționează în Opinia privind Cehia: “În același timp, Consiliul Consultativ, notează cu îngrijorare, așa cum este admis și de guvern în raportul de stat, că există o discriminare larg răspândită în Cehia, mai ales împotriva romilor și a grupurilor etnice.... Din aceste motive, Consiliul Consultativ salută decizia autorităților cehe de a adopta “conceptul politicii de guvern față de comunitatea roma, pentru sprijinirea integrării lor în societate.” (Rezoluția guvernului ceh nr. 599 din 14 iunie 2000). Salută, de asemenea, și faptul că guvernul deja a lansat un plan de acțiuni strategice pentru perioada 2001-2020, pentru implementarea politici descrise mai sus. Consiliul Consultativ consideră că o participare mai mare a femeilor roma trebuie asigurată pe parcursul acestui proces.

Cu privire la articolul 6, Consiliul Consultativ ia notă de faptul că dialogul intercultural existent este încă insuficient în Cehia. Atitudinile de intoleranță și ostilitate față de minoritățile naționale, în special romii, sunt încă larg răspândite. În acest sens, Consiliul Consultativ este deranjat de informațiile furnizate de guvern în raportul de stat, conform cărora mass media continuă să protejeze stereotipurile negative despre anumite minorități naționale, mai ales romi, și că încurajează atitudini de ostilitate și intoleranță față de anumite grupuri. Consiliul Consultativ este, de asemenea, îngrijorat de informațiile privind discriminarea în domeniul forței de muncă, locuinței și accesului la diferite locuri de distracție. Totuși, Consiliul Consultativ este mai preocupat de atitudinile discriminatorii, intolerante și ostile, adoptate de unii reprezentanți ai puterii locale față de anumite categorii de populație (refugiați, azilanți și persoane aparținând minorităților naționale, în special romii). Câteva sentințe recente date de instanțe regionale au evidențiat persistența acestui fenomen.

⁹⁹ Vezi Consiliul European, Consiliul Consultativ al Convenției Cadru pentru Protecția Minorităților Naționale, Opinia privind Republica Cehia, adoptată în 6 aprilie 2001, disponibilă la adresa de web a Consiliului European <http://www.coe.int>

În ceea ce privește Opinia Consiliului Consultativ asupra Italiei, "situația romilor dă naștere la îngrijorări profunde...", Consiliul Consultativ ia notă de plasarea lor în campusuri, autoritățile eșuând până acum să pună accent în mod corespunzător pe integrarea lor în societatea italiană. Această stare de fapt trebuie, în viitor, să dea curs unei strategii coerente și cuprinzătoare pentru a atinge următoarele scopuri: locuințe, încetarea discriminării și a inegalităților socio-economice suferite de aceștia, precum și încurajarea participării lor la chestiunile de interes public ce-i privesc.

Cu privire la articolul 4 al Convenției Cadru, Consiliul Consultativ notează că legislația italiană conține prevederi împotriva discriminării, dintre care unele au fost extinse recent. În acord cu Comisia Europeană împotriva Rasismului și Intoleranței (ECRI), Consiliul Consultativ observă totuși lipsurile rămase în protecția oferită de dreptul civil și administrativ.

Timp de ani de zile, romii au fost izolați de restul populației prin plasarea lor în campusuri, unde condițiile de viață și standardele igienice erau foarte dure. Mai multe rapoarte complementare sugerează că există problema supra-aglomerării: în mai multe campusuri, unele colibe nu au nici apă curentă, nici electricitate, iar canalizarea corespunzătoare lipsește adesea. În timp ce unii romi italieni continua evident să ducă o viață itinerantă sau semi-itinerantă, rămâne evident faptul că mulți dintre ei aspiră să trăiască în condiții comparabile cu cele ale restului populației. Departe de a fi eficientă în promovarea integrării romilor, practica de a-i plasa în campusuri este pasibilă de a agrava inegalitățile socio-economice ce-i afectează, de a ridica riscul actelor discriminatorii și de a întări stereotipurile negative referitoare la ei. Luând în considerare seriozitatea situației, Consiliul Consultativ este de părere că guvernul trebuie să aibă în vedere o strategie coerentă și cuprinzătoare la nivel național, fără a se mai concentra pe modelul separării lor în campusuri.

În ceea ce-i privește pe romi, Consiliul Consultativ este tulburat de imaginea negativă asociată adesea cu identitatea acestora în societatea italiană, precum și de faptul că sunt adesea respinși. Consiliul Consultativ notează totodată că autoritățile italiene încă fac referire în mod frecvent la romi prin termenul de țigani ("Zingari") sau nomazi ("nomadi"); acest fapt este relevat de titlurile câtorva legi regionale care se aplică acestei comunități, precum și din câteva documente emise de Ministerul de Interne.

Referitor la Articolul 6, Consiliul Consultativ notează că "romii sunt puși într-o situație absolut diferită care cauzează îngrijorare profundă, cu privire la discriminarea pe care o înfruntă. Este evident pentru Consiliul Consultativ că o integrare satisfăcătoare a romilor nu poate fi limitată la o abordare pur socială, ci depinde în primul rând de recunoașterea și eliminarea tuturor formelor de discriminare cu care această populație se confruntă. În domeniul mass media, Consiliul Consultativ observă persistența informațiilor prezentate de o maniera care conduce la întărirea stereotipurilor asociate romilor. De exemplu, în relatarea faptelor infracționale, unele ziare menționează originea etnică a presupusului infractor, mai ales când acesta aparține comunității romilor, reinstaurând astfel clișeele existente.¹⁰⁰

¹⁰⁰ Vezi Consiliul Europei, Consiliul Consultativ al Convenției Cadru, Opinia privind Italia adoptată în 14 septembrie 2001, disponibilă la adresa de web a Consiliului Europei <http://www.coe.int>

Referitor la Marea Britanie, se menționează: "În ciuda unor eforturi lăudabile, Consiliul Consultativ este de părere că implementarea Convenției Cadru nu a înregistrat un succes deplin în privința romilor/țiganelor și a Călătorilor irlandezi (Travellers). Consiliul Consultativ este preocupat de problemele continue cauzate de lipsa unor locuri adecvate de popas, precum și de diferențele socio-economice semnificative, diferențele în nivelele de educație, dintre romi/țigani și Călătorilor irlandezi (Travellers) și restul populației.

În ceea ce privește articolul 4, Consiliul Consultativ ia notă cu îngrijorare de faptul că mulți romi/țigani și Călătorilor irlandezi se confruntă cu considerabile dificultăți socio-economice în comparație atât cu majoritatea populației, cât și cu celelalte minorități naționale, mai ales în domeniul educației, sănătății, forței de muncă și a locuințelor (incluzând și disponibilitatea de locuri de popas). Această situație este recunoscută de către guvernul Marii Britanii. Situația necesită pregătirea și implementarea de măsuri pentru obținerea egalității depline și efective, luând în considerare Recomandarea nr. (2001) 17 a Comitetului Miniștrilor privind îmbunătățirea situației economice și lucrative a romilor/țiganelor și Călătorilor în Europa. În ciuda acestor eforturi, Consiliul Consultativ consideră că guvernul și organismele delegate trebuie să-și continue eforturile pentru asigurarea egalității depline și efective a romilor/țiganelor și Călătorilor irlandezi.

Cu privire la articolul 6, o altă preocupare a Consiliului Consultativ este portretizarea negativă și declarațiile anti romi/țigani și Călători irlandezi din presă. Luând în considerare preocupările de mai sus, Consiliul Consultativ ia notă de două posibile resurse disponibile celor afectați de astfel de portrete negative din media. Prima este folosirea reglementărilor conforme cu Actul Ordinii Publice (1986) referitoare la incitarea la ură rasială și cea de-a doua este reprezentată de folosirea Comisiei de Plângeri privind Presa.¹⁰¹

În cuprinsul Avizului privind Croația, principala preocupare a Consiliului Consultativ este faptul că practicile privind implementarea Convenției Cadru s-au derulat regretabil de încet. Mai ales la nivel local, pare să existe un nivel de ezitare între anumite autorități, nu doar în ceea ce privește remedierea consecințelor negative ale practicilor discriminatorii trecute și alte probleme legate de minorități dar, de asemenea, în ceea ce privește asigurarea că astfel de probleme nu mai apar în Croația de azi.

Aceste probleme sunt relevante în special în cadrul procesului de intoarcere, dar sunt la fel de serioase și în celelalte domenii. În acest sens, Consiliul Consultativ consideră că una dintre zonele ce necesită în mod deosebit atenție și măsuri urgente este cea a protecției minorităților naționale, inclusiv minoritățile sârbilor și romilor, în domeniul forței de muncă. Consiliul Consultativ reclamă necesitatea de măsuri în domeniul mass media, privind portretizarea corectă a persoanelor aparținând minorităților naționale și îmbunătățirea accesului acestora la diferite canale media.

În privința problemei cetățeniei conform cu articolul 4, Consiliul Consultativ notează că, în ciuda anumitor îmbunătățiri, în ceea ce privește regulile și practicile aplicabile, persoanele aparținând minorităților naționale încă întâmpină dificultăți, de o maniera nedreaptă, în încercările lor de a invoca reglementările relevante, inclusiv în cazul în care

¹⁰¹ Vezi Consiliul Europei, Consiliul Consultativ al Convenției Cadru, Opinia privind Marea Britanie, adoptată în 30 Noiembrie 2001, disponibilă la pagina de web a Consiliului Europei <http://www.coe.int>.

solicită confirmarea cetățeniei croate. Mai mult, Consiliul Consultativ este de părere că trebuie făcute eforturi suplimentare pentru a asigura tratamentul egal în această sferă, inclusiv în ceea ce privește tratarea problemelor romilor și persoanelor aparținând minorităților naționale rezultate din dispariția sau distrugerea precedentă a documentelor lor de identitate. Consiliul Consultativ concluzionează pentru Croația că nu a reușit să asigure egalitatea deplină și efectivă între populația majoritară și romi și ca situația romilor rămâne dificilă în domenii ca forța de muncă, locuință și educație. Se pare totuși că problematică romilor a primit în ultimul timp atenția sporită a autorităților centrale. Consiliul Consultativ consideră important faptul că acest angajament crește interesul cu care proiectele sectoriale pentru romi, cum ar fi cele din domeniul educației, sunt derulate și duc la dezvoltarea, în urma consultărilor cu romii, de programe și strategii mai cuprinzătoare pentru a adresa problemele acestei minorități naționale.

Referitor la articolul 6, Consiliul Consultativ ia notă cu satisfacție de faptul că s-a înregistrat un progres evident în atitudinile celor mai înalte autorități centrale vis-à-vis de minoritățile naționale, precum și că guvernul a subliniat în repetate rânduri nevoia de toleranță și dialog intercultural.

Astfel de mesaje sunt de o importanță majoră în Croația, unde relațiile interetnice sunt încă afectate serios de moștenirea conflictului. Este totuși dezamăgitor să observăm că aceste perspective nu sunt reflectate în mod constant în declarațiile și acțiunile autorităților, în special a celor de la nivel local.¹⁰²

În cuprinsul Avizului privind România, Consiliul Consultativ menționează că "situația romilor dă naștere la profunde îngrijorări, mai ales în privința numeroaselor acte de discriminare într-o serie largă de cadre ale societății.

În ciuda hotărârii autorităților de a grăbi integrarea socială a romilor, Consiliul Consultativ rămâne preocupat de persistența unor diferențe socio-economice și a condițiilor de trai considerabile între un număr mare de romi și restul populației, care sunt agravate de statutul nesatisfăcător al romilor în sistemul educațional. Consiliul Consultativ este de asemenea îngrijorat de continuitatea cazurilor de brutalitate a poliției și modul în care romii sunt persecutați. Cu privire la articolul 4, ca o observație generală privind obținerea egalității depline și efective între persoane aparținând minorităților naționale și majoritari, romii din România se confruntă cu o paletă largă de probleme serioase într-un grad disproporționat.

Referitor la articolul 6, Consiliul Consultativ recunoaște că, în urma prevederilor adoptate și a politicilor aplicate de autoritățile române, relațiile inter-comunitare au devenit evident mai puțin tensionate ca în trecut și ca un climat crescut de toleranță a fost înregistrat.

În domeniul mass media, Consiliul Consultativ ia notă de faptul că informațiile încă sunt prezentate de așa natură încât este posibil să întărească stereotipurile asociate membrilor anumitor minorități - mai ales unguri, romi și evrei. În ceea ce-i privește pe romi, multe ziare fac uz de stereotipuri defăimătoare. Mai mult, în relatarea infracțiunilor în care sunt acuzați romi, unele ziare menționează în mod regulat originea etnică, reinstaurând

¹⁰² Vezi Consiliul Europei, Consiliul Consultativ al Convenției Cadru, Opinia privind Croația, adoptată la 6 aprilie 2001, disponibilă la adresa de web a Consiliului Europei, <http://www.coe.int>

astfel clișeele existente. În acest sens, Consiliul Consultativ este profund îngrijorat să noteze că, în conformitate cu anumite articole de presă, aceste informații vin direct de la poliție.

În ceea ce privește articolul 6 paragraful 2 al Convenției Cadru, Consiliul Consultativ este foarte preocupat de persistența numeroaselor acte de discriminare în România, multe dintre acestea îndreptate împotriva membrilor minorităților naționale, în special romi. Acesta este de părere că integrarea completă a romilor nu poate fi limitată strict la o abordare socială, ci necesită, înainte de toate, recunoașterea și eliminarea tuturor formelor de discriminare cu care se confruntă. Consiliul Consultativ observă, de exemplu, că există o discriminare socială și economică recunoscută în România. Ziarele publică anunțuri pentru locuri de muncă sau locuințe care exclud romii în mod expres, și nici cei care publică, nici cei care dau spre publicare astfel de anunțuri nu primesc vreo sancțiune. Afirmatii credibile arată că o agenție publică din cadrul Ministerului Muncii și Protecției Sociale a publicat recent pe panoul de afișaj un anunț discriminatoriu similar redactat de o firmă privată. De asemenea, Avocatul Poporului menționează în Raportul Special că romii sunt refuzați uneori la intrarea în diferite locuri deschise publicului larg. Consiliul Consultativ speră că noua legislație anti-discriminare va face posibilă sancționarea discriminării de această natură într-un mod mai eficient.¹⁰³

În avizul său privind Ungaria, Consiliul Consultativ concluzionează: "Situția romilor dă naștere la profunde îngrijorări, mai ales în privința numeroaselor acte de discriminare într-o serie largă de cadre ale societății, a percepțiilor sociale negative larg răspândite și a diferențelor socio-economice și a condițiilor de trai considerabile între romi și restul populației. Consiliul Consultativ salută decizia Ungariei de a dezvolta planuri de acțiuni pe termen mediu și lung pentru îmbunătățirea condițiilor de viață ale minorității de romi/țigani. Consiliul Consultativ concluzionează că standardele legale pentru a asigura egalitatea în fața legii și protecția egală a legii (protecția împotriva discriminării) nu sunt încă aplicate complet.

Așa cum guvernul recunoaște deschis, romii/țigani din Ungaria se confruntă cu o paletă largă de probleme serioase într-un grad disproporționat, fie în comparație cu majoritatea, fie în comparație cu alte minorități. Din aceste motive, recomandă Ungariei să pună în aplicare politicile asumate, ținând cont de faptul că un angajament privind abordări pe termen lung nu trebuie să conducă la întâzieri în realizarea de îmbunătățiri ce pot fi obținute pe termen scurt sau mediu. Consiliul Consultativ ia notă de faptul că în societatea ungară contemporană, identitatea de rom/țigan este înconjurată de percepții negative care duc, inter alia, la persoane ce fac eforturi mai degrabă să își ascundă identitatea, decât să o păstreze și să o dezvolte.

Cu privire la articolul 6, Consiliul Consultativ concluzionează că există motiv de îngrijorare referitor la atacurile fizice/insulte și amenințările împotriva romilor, precum și referitor la investigațiile și judecarea acestor acțiuni cărora nu i se acordă prioritatea

¹⁰³ Vezi Consiliul European, Consiliul Consultativ al Convenției Cadru, Opinia privind România, adoptată la 16 Aprilie 2001, disponibilă pe pagina web a Consiliului European la <http://www.coe.int>

necesară, și că acestea sunt compuse de rapoartele privind brutalitatea poliției și sentimentul anti-romi existent în cadrul forțelor de poliție.¹⁰⁴

În ceea ce privește articolul 4 al Opiniei privind Finlanda, în ciuda măsurilor speciale pentru promovarea egalității, Consiliul Consultativ notează faptul că, așa cum este recunoscut și în raportul de stat, diferențele socio-economice dintre populația majoritară și romi rămân considerabile. Sondajele realizate în acest domeniu sugerează, inter alia, că rata șomajului printre romi este considerabil mai ridicată decât media pe țară, precum și că situația lor locativă este departe de a fi satisfăcătoare. În plus, pe lângă sprijinirea măsurilor speciale în aceste domenii specifice, Consiliul Consultativ este convins că îmbunătățirile în sfera educației - care sunt îndreptate în alte direcții conform acestui text - pot produce rezultate pozitive și în domeniul forței de muncă și locuinței. În sfârșit, Consiliul Consultativ subliniază faptul că, în implementarea măsurilor speciale, trebuie acordată o atenție specială situației femeilor rome.

Referitor la articolul 6, Consiliul Consultativ menționează că "a fost informat de către reprezentanți ai minorităților că un număr de componente media importante publică în mod regulat rapoarte defăimătoare despre minorități, întărind stereotipurile negative existente, în special în ceea ce privește populația vorbitoare de limbă rusă și romi, precum și somalezi și alte grupuri minoritare mai recente." Consiliul Consultativ este preocupat de rapoartele credibile indicând că discriminarea împotriva romilor în privința furnizării de servicii continuă, în ciuda faptului că o astfel de discriminare este interzisă de Codul Penal finlandez. Spre exemplu, romilor le-a fost interzisă intrarea într-un număr de restaurante pentru singurul motiv că aparțineau minorității menționate și purtau haine tradiționale ale romilor. Deși admite că anumite inițiative au fost luate pentru a lupta împotriva acestui fenomen, Consiliul Consultativ consideră esențial ca Finlanda să avanseze eforturile în acest domeniu și să ia măsuri suplimentare, inclusiv în ceea ce privește investigarea și judecarea unor asemenea incidente.¹⁰⁵

Cu referire la articolul 4 privind Danemarca, Consiliul Consultativ menționează că, în ciuda existenței instituțiilor, precum Ombusman-ul și Consiliul pentru Egalitate Etnică, se observă că aceste organisme nu au competența de a trata întreaga gamă de plângeri individuale ce pot apărea privind discriminarea.

Cu privire la articolul 6, Consiliul Consultativ este preocupat de informația referitoare la atitudinile intolerante din societatea daneză. În acest sens, Consiliul Consultativ este în special îngrijorat despre rapoartele privind discriminarea împotriva străinilor și a cetățenilor naturalizați în domeniul pieții muncii, locuințelor, etc. Astfel, acesta consideră că autoritățile daneze trebuie să mențină continuă atenția în acest sens pentru a lua măsuri de contracarare a răspândirii atitudinilor intolerante.

¹⁰⁴ Vezi Consiliul Europei, Consiliul Consultativ al Convenției Cadru, Opinia privind Ungaria, adoptată la 22 septembrie 2000, disponibilă <http://www.coe.int>

¹⁰⁵ Vezi Consiliul Europei, Consiliul Consultativ al Convenției Cadru, Opinia privind Finlanda, adoptată la 22 septembrie 2000, disponibilă la <http://www.coe.int>

Consiliul Consultativ ia notă că, în ciuda prezenței istorice a romilor în Danemarca, aceștia par a fi fost excluși a priori de la protecția Convenției Cadru. Mai mult, Consiliul Consultativ consideră că aplicarea limitată teritorial, ducând la excluderea a priori a anumitor grupuri, nu este compatibilă cu Convenția Cadru. Consiliul Consultativ concluzionează că Danemarca, în urma consultărilor cu cei vizați, trebuie să examineze aplicarea Convenției Cadru.¹⁰⁶

În cuprinsul Avizului privind Slovacia se notează că, în ciuda eforturilor crescute ale guvernului, Consiliul Consultativ este de părere că persistă probleme privind implementarea Convenției Cadru cu privire la romi. Consiliul Consultativ este preocupat în special de discriminarea cu care romii se confruntă în diferite domenii, precum tratamentul acestei minorități de către oficiali care aplică legea, inclusiv raportul colectării de informații personale privind etnia, fără un temei legal clar. Consiliul Consultativ este de asemenea îngrijorat privind diferențele socio-economice extrem de răspândite între unii romi și populația majoritară, care sunt agravate de statutul nesatisfăcător al romilor în sistemul educațional.¹⁰⁷

Date fiind informațiile limitate furnizate de guvernele statelor San Marino și Malta precum și obținute din alte surse, Consiliul Consultativ nu este în măsură să evalueze declarația autorităților San Marineze și Malteze, conform cărora nu există minorități naționale pe teritoriul lor.¹⁰⁸

Consiliul Consultativ ia notă de declarația conținută în instrumentul de ratificare conform căruia Liechtenstein consideră că nu există nici o minoritate națională în sensul definit de Convenția Cadru pe teritoriul său. Consiliul Consultativ este conștient de faptul că potențialul aplicării unui număr de reglementări ale Convenției Cadru este relativ limitat. De asemenea, Opiniile Consiliului Consultativ privind Estonia și Cipru nu fac nici o referire la romi.¹⁰⁹

IV.3. Comitetul Miniștrilor și referiri la romi în cadrul Rezoluțiilor privind implementarea de către statele semnatare ale Convenției Cadru pentru Protecția Minorităților Naționale

Comitetul Miniștrilor ia în considerare atât raportul statului, cât și Opiniile Consiliului Consultativ. Acesta formulează concluzii privind oportunitatea măsurilor luate de către state în implementarea Convenției. Poate, de asemenea, să facă recomandări către stat și să stabilească un termen limită în care statul trebuie să transmită informații asupra modului în

¹⁰⁶ Vezi Consiliul Europei, Consiliul Consultativ al Convenției Cadru, Opinia privind Danemarca adoptată la 22 septembrie 2000, disponibilă la <http://www.coe.int>

¹⁰⁷ Vezi Consiliul Europei, Consiliul Consultativ al Convenției Cadru, Opinia privind Slovacia adoptată la 6 iulie 2001, disponibilă la <http://www.coe.int>

¹⁰⁸ Vezi Consiliul Europei, Consiliul Consultativ al Convenției Cadru, Opinia privind San Marino adoptată la 30 noiembrie 2000, Opinia privind Malta adoptată la 30 noiembrie 2000, disponibile la <http://www.coe.int>

¹⁰⁹ Vezi Consiliul Europei, Consiliul Consultativ al Convenției Cadru, Opinia privind Liechtenstein adoptată la 30 noiembrie 2000, Opinia privind Estonia adoptată la 14 septembrie 2000, Opinia privind Cipru adoptată la 6 aprilie 2001, disponibile la <http://www.coe.int>

care urmează aceste recomandări. Toate concluziile și recomandările sunt facute publice. Avizul Consiliului Consultativ este făcut public în același timp, excepție făcând cazul când Comitetul Miniștrilor decide să-l păstreze confidențial într-un anumit caz.

Concluziile și recomandările Comitetului Miniștrilor nu au implicații legale și nu există un sistem de sancțiuni în cazul nerespectării. Cu toate acestea, se anticipează că dialogul dintre statele semnatare și Comitete vor fi constructive, și pot rezulta adesea în schimbări substanțiale în respectivele țări. Una dintre cele mai semnificative forțe va fi presiunea politică care ia naștere într-o atmosferă în care statul se află în analiza Comitetului.

În cuprinsul rezoluției adoptată privind implementarea Convenției Cadru de Cehia, Comitetul Miniștrilor menționează: "În ciuda acțiunii sporite a guvernului, există încă loc de îmbunătățiri, inclusiv din partea celor care aplică legea, cu privire la dialog intercultural și toleranță și protecția împotriva amenințărilor motivate etnic, violenței și ostilității, mai ales în privința romilor.

În ciuda hotărârii autorităților cehe de a îmbunătăți semnificativ situația romilor printr-o politică pe termen lung, probleme reale persistă, mai ales cu privire la discriminarea cu care se confruntă persoane aparținând acestei minorități în diferite domenii.¹¹⁰

În cadrul rezoluției adoptate privind implementarea Convenției Cadru de către România, Comitetul Miniștrilor menționează: "În ciuda hotărârii autorităților de a grăbi procesul de integrare socială a romilor, problemele efective rămân, mai ales în domeniul discriminării întâlnite într-o varietate de situații în societate și marile diferențe socio-economice între un mare număr de romi și restul populației, precum și tratamentul unor oficiali care aplică legea.¹¹¹

În cuprinsul rezoluției privind implementarea Convenției Cadru de către Ungaria, Comitetul Miniștrilor menționează: "În ciuda eforturilor pentru îmbunătățirea situației minorității romilor, persistă reale probleme, în principal privind actele de discriminare într-o varietate largă de situații din societate, percepții sociale negative și diferențe semnificative în ceea ce privește condițiile de viață și socio-economice între unii romi și populația majoritară.¹¹²

În cadrul rezoluției privind implementarea Convenției Cadru de către Croația, Comitetul Miniștrilor menționează: "Practicile referitoare la implementarea Convenției Cadru

¹¹⁰ Vezi Consiliul Europei, Comitetul Miniștrilor, Rezoluția ResCMN (2002)2 privind implementarea Convenției cadru pentru protecția minorităților naționale de către Cehia, adoptată de Comitetul Miniștrilor la 6 februarie 2002 în întâlnirea 782 a Adjuncților Miniștrilor.

¹¹¹ Vezi Consiliul Europei, Comitetul Miniștrilor, Rezoluția ResCMN (2002)5 privind implementarea Convenției cadru pentru protecția minorităților naționale de către România, adoptată de Comitetul Miniștrilor la 13 martie 2002 în întâlnirea 788 a Adjuncților Miniștrilor.

¹¹² Vezi Consiliul Europei, Comitetul Miniștrilor, Rezoluția ResCMN (2001)4 privind implementarea Convenției cadru pentru protecția minorităților naționale de către Ungaria, adoptată de Comitetul Miniștrilor la 21 noiembrie 2001 la întâlnirea 773 a Adjuncților Miniștrilor.

s-au îmbunătățit foarte lent. Mai ales la nivel local, unele autorități par ezitante în a implementa măsurile pentru remedierea consecințelor negative ale practicilor discriminatorii și alte probleme privind minoritățile, ce au apărut în trecut pentru a asigura ca astfel de probleme să nu se repete în Croația contemporană.¹¹³

În rezoluția privind implementarea Convenției Cadru de către Italia, Comitetul Miniștrilor notează că "rămân probleme reale referitoare la implementarea Convenției Cadru în ceea ce privește romii, mai ales în privința accesului la locuințe, anumite practici discriminatorii și inegalități socio-economice, precum și participarea la problemele publice care-i privesc. Prevederile statutare existente pentru protejarea identității și culturii romilor nu sunt încă adecvate, și Italia trebuie să aibă în vedere o strategie coerentă și cuprinzătoare vis-à-vis de romi, în special pentru a promova integrarea lor în societatea italiană."¹¹⁴

Rezoluția privind implementarea Convenției Cadru de către Slovacia a Comitetului Miniștrilor ia notă de faptul că în ciuda eforturilor guvernului, persistă încă probleme în implementarea Convenției Cadru în ceea ce privește romii, în principal discriminarea întâlnită de persoane aparținând acestei minorități în diferite domenii, precum și tratamentul acestora din partea unor oficiali care aplică legea și răspânditele diferențe socio-economice dintre romi și majoritatea populației.¹¹⁵

În cadrul Rezoluției privind implementarea Convenției Cadru de către Marea Britanie, Comitetul Miniștrilor menționează că: "În ciuda unor eforturi laudabile, implementarea Convenției Cadru nu a reușit complet în privința romilor/țigănilor și a Călătorilor irlandezi, inter alia, datorită lipsei de locuri de popas adecvate, precum și a diferențelor socio-economice semnificative, și diferențele la nivel educațional, între romi/țigani și Călători irlandezi și restul populației."¹¹⁶

În cuprinsul Rezoluției privind implementarea Convenției Cadru de către Finlanda, Comitetul Miniștrilor ia notă de faptul că: "În ciuda unor eforturi laudabile, implementarea Convenției Cadru nu a reușit complet în privința romilor, mai ales în cazul sistemului educațional și mass media. Există de asemenea motive de preocupare în privința

¹¹³ Vezi Consiliul Europei, Comitetul Miniștrilor, Rezoluția ResCMN (2002)1 privind implementarea Convenției cadru pentru protecția minorităților naționale de către Croația, adoptată de Comitetul Miniștrilor la 6 februarie 2002 la întâlnirea 782 a Adjuncților Miniștrilor

¹¹⁴ Vezi Consiliul Europei, Comitetul Miniștrilor, Rezoluția ResCMN (2002)10 privind implementarea Convenției Cadru pentru protecția minorităților naționale de către Italia (Adoptată de Comitetul Miniștrilor la 3 iulie 2002 la cea de-a 802 întâlnire a Adjuncților Miniștrilor).

¹¹⁵ Vezi Consiliul Europei, Comitetul Miniștrilor, Rezoluția ResCMN (2001)5 privind implementarea Convenției Cadru pentru protecția minorităților naționale de către Slovacia (Adoptată de Comitetul Miniștrilor pe 21 noiembrie 2001 la cea de-a 773 întâlnire a Adjuncților Miniștrilor).

¹¹⁶ Vezi Consiliul Europei, Comitetul Miniștrilor, Rezoluția ResCMN (2002)9 privind implementarea Convenției Cadru pentru protecția minorităților naționale de către Marea Britanie (Adoptată de Comitetul Miniștrilor la 13 iunie 2002 la cea de-a 779 întâlnire a Adjuncților Miniștrilor).

discriminării de facto suferită de romi, precum și diferențelor socio-economice dintre romi și populația majoritară.¹¹⁷

Celelalte rezoluții privind implementarea Convenției Cadru de către San Marino, Liechtenstein, Malta, Estonia, Cipru și Danemarca nu fac nici o referire la romi.¹¹⁸

IV.4. Concluzii

În ciuda faptului că doar câteva state au furnizat informații, în cadrul rapoartelor lor, privind discriminarea cu care se confruntă romii, sau a faptului că, de exemplu autoritățile din San Marino, Malta și Liechtenstein au declarat că nu există minorități naționale în interiorul teritoriilor lor,¹¹⁹ Opiniile Consiliului Consultativ și Rezoluțiile Comitetului Miniștrilor arată, ca o remarcă generală, că romii se confruntă cu fenomenul discriminării în aproape toate domeniile vieții, existând o preocupare privind continuitatea diferențelor socio-economice și a condițiilor de viață dintre un mare număr de romi și restul populației, și care este agravată de statutul nesatisfăcător al romilor în varii domenii.

Consiliul Consultativ notează în Opiniile sale că este preocupat în mod deosebit de actele discriminatorii la care sunt supuși romii în domenii ca: forța de muncă, locuința, sănătate, educație și acces în locuri deschise publicului larg, precum și modul în care această minoritate este tratată de poliție în Cehia, România, Ungaria, Slovacia sau Finlanda. De asemenea, ia notă de faptul că presa continuă să promoveze stereotipuri negative privind romii și este îngrijorat de persistența informațiilor prezentate de așa manieră că întăresc stereotipurile asociate romilor. De exemplu, în relatarea faptelor infracționale, unele ziare menționează originea etnică a presupușilor infractori, mai ales când aceștia aparțin comunității romilor, reinstaurând astfel clișeele existente, în țări ca Italia, România și Cehia. Portretizarea negativă și declarațiile anti-romi din presă sunt prezente de asemenea în Marea Britanie, Croația și Finlanda.

Consiliul Consultativ menționează că, în ciuda prezenței istorice a romilor în Danemarca, aceștia au fost excluși a priori de la protecția Convenției Cadru. De asemenea, Malta, San Marino și Liechtenstein declară că nu există minorități naționale pe teritoriile lor, în timp ce nu există mențiuni privind discriminarea suferită de romi în cadrul Opiniilor Consiliului Consultativ privind Cipru sau Estonia.

În același timp, Consiliul Consultativ salută decizia, de exemplu a autorităților cehe de a adopta "Conceptul politicii guvernului față de membrii comunității rome, sprijinind integrarea acestora în societate", decizia Ungariei de a dezvolta planuri de acțiune pe termen mediu sau lung pentru îmbunătățirea condițiilor de viață ale minorității romilor/țiganilor, sau a adoptării ordonanței guvernamentale nr.137/2000 privind eliminarea

¹¹⁷ Vezi Consiliul European, Comitetul Miniștrilor, Rezoluția ResCMN (2001)3 privind implementarea Convenției Cadru pentru protecția minorităților naționale de către Finlanda (Adoptată de Comitetul Miniștrilor la 31 octombrie 2001 la cea de-a 771 întâlnire a Adjuncților Miniștrilor).

¹¹⁸ Vezi Consiliul European, Comitetul Miniștrilor, Rezoluțiile Comitetului Miniștrilor privind San Marino, Malta, Cipru, Liechtenstein, Estonia, Danemarca cu referire la Convenția Cadru pentru Protecția Minorităților Naționale, disponibile la adresa de web <http://www.coe.int>

¹¹⁹ Vezi Consiliul European, Consiliul Consultativ, Opiniile Consiliului Consultativ privind San Marino, Malta, Liechtenstein cu referire la Convenția Cadru disponibile la <http://www.coe.int>

tuturor formelor de discriminare în România și Strategia Națională pentru îmbunătățirea situației romilor.

Existența discriminării în toate aceste zone geografice impune măsuri eficiente pentru remedierea drepturilor încălcate. Lipsa sau insuficiența normelor juridice anti-discriminatorii fac adoptarea acestui tip de acte normative nu doar necesară, ci obligatorie. Implementarea acestor reglementări trebuie realizată prin intermediul unor organisme cu funcții speciale în prevenirea și combaterea discriminării. În acest sens, Recomandarea de Politică Generală nr. 2 a ECRI stipulează principiile ce trebuie să guverneze funcționarea unor asemenea organisme.

La sfârșitul lui iunie 2000, Consiliul Uniunii Europene a adoptat Directiva 2000/43/EC, privind "implementarea principiului tratamentului egal între persoane indiferent de originea rasială și etnică). Prodsul unei campanii de 10 ani a unei rețele largi de organizații non-guvernamentale, Directiva 43/2000 a primit un nou impuls politic odată cu evenimentele electorale ce au avut loc în Austria în iarna 1999-2000, fapt ce a determinat guvernele unora din statele membre UE să ofere dovezi tangibile privind angajamentul acestora de a combate rasismul.

Până la jumătatea anului 2003, toate statele membre ale Uniunii Europene trebuie să adopte legi, reglementări și prevederi administrative necesare pentru implementarea principiilor prevăzute în directivă. În plus, fiind parte a acquisului communautaire, Directiva trebuie adoptată în mod adecvat și de către țările candidate la UE. Până la această dată, protecția împotriva discriminării în multe state UE și țări candidate a fost slabă sau inexistentă. Dacă va fi aplicată eficient, Directiva are potențialul de a transforma legislația anti-discriminatorie și viitoarele litigii din Europa.¹²⁰

¹²⁰ Vezi Buletinul INTERIGHTS, 2001 volumul 13 nr. 3, "Dreptul European: Noi posibilități în lupta împotriva discriminării" de James A. Goldston, p.127.

CAPITOL V Convenția Cadru pentru protecția Minorităților Naționale și măsuri pentru promovarea la nivel național a protecției împotriva discriminării

V.1. Introducere

Articolul 1 al Convenției Cadru stipulează că protecția minorităților naționale este parte a sistemului internațional pentru protecția drepturilor omului. Principalul obiectiv al articolului 1 este să specifice faptul că protecția minorităților naționale, care formează parte integrantă din protecția drepturilor omului, nu reprezintă domeniul exclusiv al statelor semnatare.

Declarația conform căreia această protecție “formează parte integrantă a sistemului internațional a drepturilor omului” nu conferă nici o competență pentru a interpreta prezenta Convenție Cadru în sensul organelor stabilite de Convenția Europeană pentru Drepturile Omului.

Articolul se referă la protecția minorităților naționale ca atare, precum și la drepturile și libertățile persoanelor aparținând unei astfel de minorități. Această distincție și diferența de exprimare evidențiază faptul că nu sunt avute în vedere drepturi colective ale minorităților naționale, precum și că statele semnatare recunosc totuși că protecția minorităților naționale poate fi obținută prin protecția drepturilor persoanelor aparținând unei minorități.¹²¹

Statele semnatare trebuie să implementeze reglementările Convenției Cadru pentru protecția minorităților naționale prin legislație și politici corespunzătoare la nivel național, și când este cazul, prin acorduri bilaterale sau multilaterale.

V.2. Rapoartele statelor adresate Consiliului Consultativ referitoare la Articolele 4¹²² și 6¹²³ ale Convenției Cadru pentru protecția minorităților și relevanța la nivel național a reglementărilor anti-discriminatorii

Statele care au ratificat Convenția sunt obligate să transmită rapoartele lor inițiale în termen de 12 luni de la data intrării în vigoare a Convenției în statul respectiv.¹²⁴ Apoi,

¹²¹ Vezi Consiliul Europei, Raportul Explicativ al Convenției Cadru pentru Protecția Minorităților Naționale, disponibil la pagina web a Consiliului Europei la <http://www.coe.int>

¹²² Articolul 4 specifică obligația Statelor Parte de a garanta “dreptul la egalitate în fața legii și egală protecție a legii”. De asemenea, obligă statele să adopte “măsuri adecvate” pentru a promova “egalitatea deplină și efectivă” în toate sferele vieții iar aceste măsuri nu vor fi considerate acte de discriminare. Scopul acestui articol este de a asigura aplicabilitatea principiilor egalității și non-discriminării față de persoanele care aparțin minorităților naționale.

¹²³ Articolul 6 al Convenției Cadru impune Statelor Parte să încurajeze respectul mutual, toleranța, dialogul intercultural și cooperarea între toate persoanele de pe teritoriul lor. De asemenea obligă statele Parte să protejeze persoanele împotriva discriminării, hărțuirii sau violenței, posibile victime datorită identității acestora. Scopul acestei obligații este de a proteja toate persoanele ce pot fi subiect al actelor de discriminare sau violență datorită apartenenței la o minoritate.

¹²⁴ Pentru a vedea datele intrării în vigoare a Convenției Cadru în statele parte, vezi anexa 2.

fiecare stat trebuie să trimită un raport la fiecare 5 ani. În plus, Comitetul Miniștrilor poate solicita rapoarte ad-hoc pentru a lua în discuție circumstanțe ce pot apărea în intervalul dintre două rapoarte periodice. Rapoartele statelor vor fi făcute publice în momentul în care Consiliului Europei le primește. Statele au dreptul de a face propriile rapoarte publice la o dată anterioară. Unele pot face acest lucru, urmând exemplul statelor care fac din elaborarea rapoartelor lor un proces public. Rapoartele trebuie să conțină "informații complete cu privire la măsuri legislative sau de altă natură ce au fost luate pentru a înlăptui principiile stabilite în Convenție. "Există îndrumări detaliate care specifică informațiile ce trebuie incluse în primul raport al statelor.¹²⁵ Acestea au fost redactate de Consiliul Consultativ și pot fi obținute de la Consiliul Europei.

Cu privire la articolul 4 și 6, raportul transmis de Elveția Consiliului Consultativ menționează: "Egalitatea în fața legii și interzicerea discriminării se nasc, pe de o parte din articolul 8 al Constituției Federale, și pe de altă parte, din instrumente internaționale.¹²⁶ Articolul 8 (2) al Constituției Federale stabilește mai multe interdicții a unor forme specifice de discriminare; totuși, lista nu este completă. În consecință, orice fel de discriminare bazată pe apartenența la o minoritate națională este interzisă. În Elveția, persoanele care, din cauza identității lor etnice, culturale, religioase sau lingvistice, sunt pasibile de a fi expuse discriminării, ostilității sau actelor violente ori amenințării cu astfel de acte, sunt protejate la mai multe niveluri. În contactul lor cu autoritățile, aceștia pot invoca toate drepturile constituționale conferite lor de către Constituția Federală, în special dreptul la egalitate în fața legii. În contextul dreptului penal, atât civil cât și militar, aceștia se încadrează în criteriile pentru protecție conform reglementărilor împotriva discriminării rasiale.¹²⁷

¹²⁵ Vezi Consiliul Europei, Sumarul rapoartelor transmise cu privire la articolul 25 paragraful 1 al Convenției Cadru, adoptate de Comitetul Miniștrilor pe 30 septembrie 1998 (ACFC/INF(98)1).

¹²⁶ Convenția Europeană a Drepturilor Omului, Convenția Națiunilor Unite privind Drepturile Civile și Politice, Convenția Națiunilor Unite privind Eliminarea tuturor Formelor de Discriminare.

¹²⁷ Articolul 261 bis din Codul Penal elvețian privind discriminarea rasială stipulează: "Oricine, în mod public, incită la ură sau discriminare împotriva unei persoane sau grup de persoane datorită apartenenței la un grup rasial, etnic sau religios; Oricine, în mod public, propagă o ideologie care caută să discrediteze sau să denigreze sistematic membrii unei rase, grup etnic sau religie; Oricine, în același sens, organizează sau încurajează acte de propagandă sau ia parte în astfel de acțiuni; Oricine, în mod public, prin vorbe, în scris, prin reprezentări artistice, gesturi, atacuri sau orice alte mijloace, degradează sau discriminează o persoană sau grup de persoane într-o manieră care defăimează demnitatea omului, din considerente de rasă, sau apartenență la un grup etnic sau religie, sau, care pentru același motiv, neagă, minimalizează grav sau încearcă să justifice un genocid sau alte crime împotriva umanității; Oricine refuză să furnizeze un serviciu destinat publicului larg unei persoane sau grup de persoane datorită apartenenței lor la o rasă, grup etnic sau religie, va fi pedepsit prin închisoare sau amendă."

Articolul 171c al Codului Penal Militar: "1. Oricine, în mod public, incită la ură sau discriminare împotriva unei persoane sau grup de persoane datorită apartenenței la un grup rasial, etnic sau religios; Oricine, în mod public, propagă o ideologie care caută să discrediteze sau să denigreze sistematic membrii unei rase, grup etnic sau religie; Oricine, în același sens, organizează sau încurajează acte de propagandă sau ia parte în astfel de acțiuni; Oricine, în mod public, prin vorbe, în scris, prin reprezentări artistice, gesturi, atacuri sau orice alte mijloace, degradează sau discriminează o persoană sau grup de persoane într-o manieră care defăimează demnitatea omului, din considerente de rasă, sau apartenență la un grup etnic sau religie, sau, care pentru același motiv, neagă, minimalizează grav sau încearcă să justifice un genocid sau alte crime împotriva umanității; Oricine refuză să furnizeze un serviciu destinat publicului larg unei persoane sau grup de persoane datorită apartenenței lor la o rasă, grup etnic sau religie, va fi pedepsit prin închisoare sau amendă. Dacă fapta este contravențională, va fi pedepsită prin măsuri disciplinare", vezi Consiliul Europei, ACFC/SR (2001) 2, Raportul inițial al Elveției privind implementarea Convenției Cadru, 16 mai 2001.

Cu privire la articolul 4 și 6, Polonia prezintă în raportul său, reglementările legale referitoare la Constituție precum și prevederi din alte legi: "În conformitate cu articolul 32 al Constituției, toate persoanele sunt egale în fața legii. Toate persoanele au dreptul la tratament egal din partea autorităților publice. Nimeni nu va fi discriminat în viața politică, socială sau economică pentru nici un motiv. Interzicerea discriminării este stipulată de prevederile art. 113 al Codului Muncii conform căruia nu este permisă nici o formă directă sau indirectă de discriminare în muncă, mai ales pe motive de sex, vârstă, handicap, rasă, naționalitate, convingeri politice sau religioase. Alte reglementări privind interzicerea discriminării pe alte considerente sunt conținute în articolul 13 al Constituției și în Codul Penal. Codul penal polonez stabilește sancțiuni pentru fapte ce implică discriminare pe orice considerente."¹²⁸

În conformitate cu Actul Constituțional privind Independența Statului Republicii Azerbaijanului din 18 octombrie 1991, toți cetățenii Republicii Azerbaijanului sunt egali în fața legii. Raportul de stat menționează că reglementările legale privind egalitatea în fața legii din cadrul Constituției și legislația în domeniu din dreptul penal, precum și violarea egalității cetățenilor care constituie infracțiune împotriva drepturilor omului și libertăților stabilite de Constituție (articolul 154 din Codul Penal al Republicii Azerbaijan).¹²⁹

Articolul 16.1, partea I, din Codul Muncii al Azerbaijanului, interzice relațiile de muncă care permit orice fel de discriminare între lucrători. În conformitate cu articolul 16, partea III și IV, "angajatorul sau orice persoană fizică care comite în procesul de muncă relații de discriminare între lucrători, așa cum este specificat în partea I a prezentului articol, poartă responsabilitatea aferentă, așa cum stipulează legislația. Un lucrător supus discriminării poate face apel în instanță cu o plângere solicitând obținerea remediei

¹²⁸ Sancționarea actelor de violență săvârșite din considerente naționale, etnice, rasiale, politice, religioase, a altor condamnări și perspectiva asupra vieții este stabilită de art. 118 al Codului Penal. Alin. 1 al acestui articol stipulează că oricine acționează cu intenția de a distruge, total sau parțial, orice grup național, etnic, rasial, politic sau care are o altă perspectivă asupra vieții, comite omucidere sau cauzează un serios prejudiciu sănătății unei persoane aparținând unui astfel de grup, va fi supus pedepsei închisorii. Alin. 2 al art. 118 stabilește sancțiuni pentru faptele ce implică sau crează, pentru persoane aparținând unui astfel de grup, condiții de viață amenințătoare pentru siguranța lor biologică, care aplică metode destinate prevenirii nașterilor în acest grup, sau îndepărtarea forțată a copiilor de persoane constituind acest grup. Trebuie accentuat că săvârșirea de acțiuni în vederea comiterii infracțiunilor prevăzute la alin. 1 și 2, vor fi de asemenea sancționate. Art. 119 al. 1 al Codului penal interzice folosirea violenței sau a amenințărilor față de un grup sau individ datorită apartenenței naționale, etnice, politice sau religioase sau datorită lipsei credinței religioase. Infracțiunea specificată în articolul 256 este promovarea publică a fascismului sau oricărui alt sistem statal totalitar sau incitarea la ură bazată pe diferențe naționale, etnice, rasiale sau religioase sau pe lipsa credinței religioase. Această infracțiune este sancționată prin amendă, pedeapsa cu restricționarea libertății sau pedeapsa cu privire de libertate până la 2 ani. Art. 257 stabilește că oricine, în mod public, insultă un grup din populație sau o persoană datorită apartenenței naționale, etnice, rasiale sau religioase sau datorită lipsei credinței religioase sau care, pentru aceste motive, încalcă inviolabilitatea persoanei sau alt drept individual, va fi pedepsit cu privire de libertate pentru o perioadă de până la 3 ani.", Vezi Consiliul European, ACFC/SR(2002) 2, Raportul Poloniei privind implementarea Convenției Cadru, 10 iulie 2002.

¹²⁹ "Acțiunile prin care se crează ostilitate națională, rasială sau religioasă, prin care se aduce atingere demnității naționale, precum și interzicerea drepturilor cetățenilor, sau stabilirea superiorității cetățenilor pe motiv de identitate națională și rasială, atitudine față de religie..." sunt sancționate de lege (articolul 283 al Codului Penal al Republicii Azerbaijanului).

drepturilor încălcate. "Alte reglementări relevante sunt menționate în Legea privind educația, Legea privind partidele politice, Legea privind forța de muncă, care interzic discriminarea persoanelor aparținând minorităților naționale în domeniul muncii.¹³⁰

Raportul Irlandei menționează diferite reglementări privind anti-discriminarea în Actul Egalității în Muncă 1998, care sancționează discriminarea în domeniul muncii pe 9 criterii, incluzând religia, rasa și apartenența la comunitatea Călătorilor/nomazilor. (Travellers)

Actul, care este în vigoare din octombrie 1999, este cuprinzător și acoperă discriminarea directă și indirectă în ceea ce privește forța de muncă, condițiile de muncă, plata egală pentru munca de valoare egală, formarea, promovarea și experiența de lucru. Actul Egalității Statusului 2000 completează Actul Egalității în Muncă și protejează împotriva discriminării bazată pe aceleași 9 criterii în educație, furnizare de bunuri, servicii și cazare, și folosirea proprietății. Actul Egalității Statusului 2000 a intrat în vigoare la sfârșitul lunii octombrie 2000. De asemenea, Actul privind interzicerea incitării la ură, 1989 consideră infracțiune incitarea la ură împotriva unui grup de persoane în cadrul statului sau în altă parte pe considerente de rasă, culoare, naționalitate, religie, origini etnice sau naționale, apartenența la comunitatea Călătorilor sau orientare sexuală.¹³¹

Constituția Republicii Albania garantează egalitatea tuturor în fața legii (art 18, paragraful 1) și interzice discriminarea injustă pe motive precum sex, rasă, religie, etnie, limbă, credințe politice, religioase sau filozofice, statut social sau economic sau înaintași (art 18, paragraful 2). Există o serie de reglementări legale privind protecția populațiilor minorităților naționale ce locuiesc în Albania sau denunțarea actelor de discriminare împotriva acestora, de exemplu, articolele 265 și 266 din Codul Penal¹³².

Codul penal albanez consideră, de asemenea, ca infracțiune discriminarea în sfera publică.¹³³ Tratamentul egal în domeniul relațiilor cu administrația publică a membrilor minorităților naționale este de asemenea garantat în articolul 11 al Codului de Procedură Administrativă¹³⁴. Populațiile minorităților naționale ce trăiesc în Albania sunt protejate de

¹³⁰ Vezi Consiliul European, ACFC/SR (2002) 1, Raportul Azerbaijan privind implementarea Convenției Cadru, 4 iunie 2002.

¹³¹ Vezi Consiliul European, ACFC/SR (2001) 6, Raportul inițial al Irlandei privind implementarea Convenției Cadru, 13 noiembrie 2001.

¹³² Articolul 265 "instigarea la ură rasială, națională sau religioasă precum și pregătirea, diseminarea sau păstrarea cu intenția de a distribui materiale relevante pentru acestea", pe când articolul 266 pedepsește "punerea în pericol a ordinii publice, instigarea la ură împotriva unor părți ale populației, prin jignirile sau calomniile împotriva lor, ce necesită folosirea violenței sau a actelor arbitrare împotriva lor."

¹³³ Conform articolului 253, sentințele până la 5 ani în închisoare sunt dispuse în cazul în care "un angajat al administrației de stat sau publice, datorită ocupației sale și în timpul exercitării acesteia, provoacă discriminare pe motive de origine socială, sex, sănătate, convingeri religioase și politice, implicare în activități sindicale sau datorită apartenenței la un anumit grup etnic, națiune, rasă sau religie, și efectele acțiunilor sale privilegiază în mod nejustificat sau neagă un drept sau beneficiu conform legii".

¹³⁴ În cadrul primului paragraf, se stipulează: "cu privire la relațiile cu persoane private, administrația publică se ghidează după principiul echității, adică nimeni nu va fi nici privilegiat, nici discriminat pe considerente de sex, rasă, religie, etnie, limbă, vederi politice, religioase sau filozofice, situație economică, academică și socială sau apartenență parentală."

acte de discriminare și în domeniul muncii și a asigurărilor sociale. Astfel, articolul 9 al Codului Muncii, care acoperă relațiile de muncă atât în sectorul public, cât și în cel privat, interzice orice fel de discriminare în muncă sau în viața profesională. Mai mult, legislația în domeniul educației garantează drepturi egale pentru toți.¹³⁵

În ceea ce privește Norvegia, raportul sau menționează că: "Principiul non-discriminării, așa cum reiese din Convenția Europeană a Drepturilor Omului și cele două Convenții Internaționale privind Drepturile Civile și Politice și Drepturile economice, sociale și culturale constituie parte din dreptul norvegian, deoarece ambele convenții au fost încorporate în legislația norvegiană prin Actul Drepturilor Omului din 21 mai 1999. În afara acestora, legislația norvegiană nu conține reglementări generale interzicând discriminarea pe considerente de rasă sau origine etnică, nici în Constituție și nici în alte statute. Secțiunea 55 a Actului din 4 februarie 1977 nr. 4 privind Protecția muncitorului și mediul de lucru, etc (Actul Mediului de lucru) interzice tratamentul diferențiat a candidaților pentru angajare pe bază de "rasă, culoare, origine națională sau etnică sau orientare homosexuală sau coabitare homosexuală".

Codul Penal adoptat prin Actul nr.10 din 22 mai 1902 conține reglementări menite să protejeze cetățenii împotriva exprimărilor rasiste, acțiunilor motivate rasial și discriminării. În acest sens, secțiunea 135 a Codului Penal interzice declarațiile publice sau comunicările care amenință, insultă sau supun orice persoană la ură, persecuție sau dispreț datorită religiei, rasei, culorii sau originii naționale sau etnice. Mai mult, motivația rasială poate fi considerată o circumstanță agravantă, conform secțiunii 232 din Codul penal. Secțiunea 349, primul paragraf, interzice oricărei persoane în timpul activității ocupaționale sau similare să refuze unei persoane bunuri sau servicii în aceleași condiții ce se aplică celorlalți, datorită religiei, rasei, culorii sau originii naționale sau etnice. Conform secțiunii 349, al doilea paragraf, din Codul penal, orice persoană care refuză unei persoane intrarea la un spectacol public, expoziție sau orice adunare publică în aceleași condiții ce se aplică tuturor, pe considerente de religie, rasă, culoare sau origine națională sau etnică, este pasibil de pedeapsă. O adunare este publică atunci când este deschisă publicului larg, cu sau fără plată. Aceste reglementări afectează de asemenea și persoanele aparținând unei minorități naționale. Sancțiunile codului penal pot duce la închisoare și/sau amenzi.¹³⁶

Articolul 37 din Constituția Armeniei declară că cetățenii aparținând minorităților naționale au dreptul să-și păstreze tradițiile și să-și dezvolte limba și cultura. Conform articolului 15 al Constituției, "cetățenii, indiferent de origine națională, rasă, sex, limbă, convingere politică sau de altă natură, origine socială, avere sau alt statut, au acces la toate drepturile și libertățile și au obligațiile stabilite de Constituție și de legi." Articolul 16 declară de asemenea, ca o garanție suplimentară, că toți sunt egali în fața legii și vor avea protecția

¹³⁵ Articolul 3, din legea 7952, datată 21.06.1995, "Sistemul educațional pre-universitar", asigură "drepturi egale tuturor cetățenilor de a fi educați la toate nivelele de educație stabilite de această lege, indiferent de statutul social, naționalitate, limbă, sex, religie, rasă, apartenență politică, stare de sănătate și nivel economic." Vezi Consiliul European, ACFC/SR (2001) 5, Raportul inițial al Republicii Albania privind implementarea Convenției Cadru, 26 iulie 2001.

¹³⁶ Vezi Consiliul European, ACFC/SR (2001) 1, Raportul inițial al Norvegiei privind implementarea Convenției Cadru, 2 martie 2001.

egală a legii fără discriminare. Articolul 38 al Constituției stipulează că oricine are dreptul să își apere drepturile și libertățile prin orice mijloace ce nu sunt în afara legii. Oricine are dreptul de a-și apăra în instanță drepturile și libertățile conferite de Constituție și de legi.¹³⁷

Slovenia, în raportul său, precizează că prin Constituția Sloveniei garantează tuturor, drepturile generale ale omului fără deosebire de naționalitate, rasă, sex, limbă, religie, credințe politice sau de alt fel, poziție financiară, naștere, educație, statut social sau orice alte circumstanțe, și garantează protecția juridică a drepturilor omului și libertăților. Protecția legală a drepturilor omului în Slovenia se bazează pe aceste principii. În Slovenia, fiecărui individ i se garantează drepturi egale și libertăți fundamentale indiferent de naționalitate, rasă, sex, limbă, religie, credințe politice sau de alt fel, poziție financiară, naștere, educație, statut social sau orice alte circumstanțe personale. Toate persoanele vor fi egale în fața legii (art 14); drepturile omului și libertățile fundamentale vor avea garanția protecției juridice și dreptul de a obține remediu pentru încălcarea acestor drepturi și libertăți (art 15); orice persoană este liberă să se identifice cu gruparea sa națională, comunitate etnică, de a adopta și a-și exprima cultura și să folosească propria limbă și scriere (art 61); orice incitare la discriminare etnică, rasială, religioasă sau de alt fel, precum și instigarea la ură etnică, rasială, religioasă sau de alt fel sau intoleranța este neconstituțională (art 63).¹³⁸

Cu privire la egalitatea în fața legii și articolul 4 al Convenției Cadru, raportul Austriei menționează: Această cerință a fost îndeplinită în Austria prin intermediul principiului general al egalității (art 7, paragraf 1 al Legii Constituționale), care este unul dintre pilonii Constituției Austriece.

Conform acestui principiu, toți cetățenii federației sunt egali în fața legii. Acest principiu are implicații legale pentru toate organismele statului, de la nivel federal, regional și local. În plus, art 66, parag. 1 al Tratatului de la St. Germain-en-Laye, care are statut constituțional, stipulează că toți cetățenii austrieci sunt egali în fața legii și se bucură de aceleași drepturi civile și politice fără deosebire de rasă, limbă sau religie. Punctul 5.5. al Codului de Onoare al presei austriece interzice orice discriminare pe considerente rasiale, religioase, naționale, sexuale presei austriece. Reglementările legale privind discriminarea există de asemenea și în legile administrative și civile din Austria.¹³⁹

Protecția persoanelor aparținând minorităților naționale conform art 6, parag. 2 al Convenției Cadru, este garantată în primul rând și în principal de reglementările generale al Codului Penal (Strafgesetzbuch). O prevedere specială care intenționează, inter alia, să asigure protecția minorităților naționale este cuprinsă în secțiunea 283 a Codului Penal (incitarea la acțiuni ostile).¹⁴⁰ În sfârșit, se accentuează ca oricine discriminează într-un mod

¹³⁷ Vezi Consiliul European, ACFC/SR (2001) Raportul inițial al Armeniei privind implementarea Convenției Cadru, mai 2000.

¹³⁸ Vezi Consiliul European, ACFC/SR (2000) 4, Raportul Sloveniei privind implementarea Convenției Cadru, 2000.

¹³⁹ Vezi Consiliul European, ACFC/SR (2000), Raportul Austriei privind implementarea Convenției Cadru, 30 iunie 2000; de asemenea vezi și *Versammlungsgesetz, Vereinsgesetz* etc.

¹⁴⁰ Stipulează ca orice persoană care, inter alia, îndeamnă sau incită pe ceilalți să comită un act ostil împotriva unui grup definit prin apartenența la o națiune sau incită în mod public la ură împotriva unui astfel de grup sau într-o manieră care încalcă demnitatea umană, o insultă sau caută să o denigreze, este pasibil de pedeapsă.

injust persoane doar pe baza originii naționale sau etnice sau îi împiedică să intre în locuri sau să folosească servicii destinate publicului larg, comite o infracțiune administrativă conform art. IX parag.1, subparag.3 din Reglementări Introductive la Legile privind Procedura Administrativă (EGVG).

Principiul egalității în fața legii și interzicerea discriminării sunt cuprinse în Legea de Bază a Republicii Federale a Germaniei, în Constituțiile din Länder, precum și în diferite legi specifice, și respectă obligațiile din paragraful 1 al Articolului 4. Reglementările centrale ale Legii de Bază sunt art 3, parag. 1 ("Toate persoanele sunt egale în fața legii.") și art 3, parag. 3, stipulând că nici o persoană nu va fi prejudiciată sau favorizată datorită sexului, nașterii, rasei, limbii, originii naționale sau sociale, credinței, opțiunilor religioase sau politice.

În unele Constituții ale Land-urilor, au fost incluse protecții suplimentare pentru a aplica interzicerea discriminării.¹⁴¹ Interzicerea constituțională a discriminării este de asemenea conținută în diferite legi ordinare ale Bund-ului și Länder-ului.¹⁴² Protecția împotriva discriminării este, conform ordinii generale legale, asigurată de asemenea și pentru membrii minorităților naționale și grupurilor etnice. Aceștia au dreptul, conform Codului Penal (StGB), la aceeași protecție a drepturilor egale ca oricine. În acest sens, o importanță deosebită este atașată, în domeniul dreptului penal, infracțiunilor de incitare a persoanelor, instigarea publică la acte criminale și insultă (acoperind insulta, calomnia și defăimarea).¹⁴³ Principiile egalității și non-discriminării între cetățeni se aplică întregului sistem legal și instituțional al țării.

¹⁴¹ Astfel, art. 1 și 134 al Constituției Hessiene, art. 6 al Constituției Statului Liber al Saxoniei, art. 12 al Constituției Landului Brandenburg, art. 1 al Constituției Landului Schleswig-Holstein, art. 2, parag.1 al Constituției Landului Baden-Wurttemberg. În Constituția Berlinului, în art. 10, parag. 2, a fost inclusă o clauză non-discriminatorie, conform căreia "nimeni nu va fi prejudiciat sau favorizat pe bază de sex, naștere, rasă, limbă, origine națională sau etnică, credințe, opinii religioase sau politice". În art 4, parag. a Constituției Landului North Rhine-Westphalia, interzicerea discriminării pe motive de apartenență la o minoritate națională în acel Land a fost stabilită în mod expres. În Bremen, interzicerea discriminării este cuprinsă în art. 2 al Constituției Landului.

¹⁴² Educația școlară non-discriminativă este stabilită în mod expres în Secțiunea 1, parag.1 și parag. 2, secțiunea 3, parag. 3, din Actul Școlilor Hessiene și în secțiunea 1, parag.1, a Actului școlilor din Baden-Wurttemberg.

¹⁴³ Vezi Consiliul Europei, ACFC/SR (2000)1, Raportul inițial al Republicii Federale Germania privind implementarea Convenției Cadru, 24 februarie 2000; În secțiunea 130 parag. 1 (instigarea poporului), Codul Penal stabilește pedeapsa închisorii de la 3 luni la 5 ani pentru oricine, care printr-o manieră destinată a interveni în ordinea publică, încalcă demnitatea altora prin instigarea la ură împotriva grupurilor de persoane, incitând la acțiuni violente sau arbitrarie împotriva acestora, sau insultarea, disprețuirea malițioasă sau denigrarea lor. Conform secțiunii 130, parag. 2, al Codului Penal (instigarea poporului) ocazional numită și incitare la disensiune națională, o perioadă de închisoare de până la 3 ani sau o amendă vor fi aplicate oricui diseminează materiale care incită la ură împotriva unui grup național, rasial, religios sau etnic, incită la acțiuni violente sau arbitrarie împotriva acestora, sau violează demnitatea altora prin insulte, dispreț sau discreditarea grupurilor menționate anterior. Conform secțiunii 111 a Codului Penal (instigarea publică la acte criminale), o persoană va fi pedepsită ca și complice înaintea săvârșirii faptei (secțiunea 26) dacă, în mod public, sau prin diseminarea de materiale, incită la acte ilegale; conform secțiunii 26 a Codului Penal (instigarea), Secțiunea 11, parag. 3 a Codului Penal stabilește ca înregistrările audio sau video, ilustrațiile și alte însemne sunt echivalente cu materiale în sensul secțiunii 111 a Codului Penal poate fi, de exemplu: incitarea la disensiune națională (Secțiunea 130, Codul Penal), insultă (Secțiunea 185 ff.), acțiuni criminale împotriva vieții (Secțiunea 211 ff.) sau împotriva integrității fizice. (Secțiunea 223 ff.).

Conform Constituției Moldovei "este datoria principală a statului de a respecta și proteja ființa umană."(Art. 16(1)). Egalitatea în fața legii și a autorităților publice, indiferent de naționalitate, origine etnică, limbă sau religie, este de asemenea garantată de Constituție (Art. 16(2)).

Legea privind Serviciul Civil (OM Nr. 61 din 02.11.95) stipulează ca oricine poate fi angajat în serviciul civil fără deosebire de naționalitate sau confesiune. Principiul egalității este stabilit în Legea Serviciului Civil, nr. 443/1995, Legea Statutului Legal al Cetățenilor Străini și Persoanelor Apatride în Republica Moldova, Nr. 275/1994, Legea privind Drepturile Copilului Nr. 338/1994, Codul de Procedură Penală, Codul de Procedură Civilă, Legea Administrării Justiției Nr. 514/1995, și Codul Muncii. Legea privind Cetățenia, adoptată în 1991, după Declarația de Independență, este un act legislativ vizând principiul non-discriminării minorităților naționale.¹⁴⁴

Constituția Federației Ruse (parag. 1 și 2 al art. 19) proclamă egalitatea tuturor în fața legii și în fața instanței. În același timp, statul garantează egalitatea drepturilor și libertăților persoanei și cetățeanului indiferent de sex, rasă, naționalitate și limbă. Limitarea drepturilor în orice formă pe considerente de apartenență socială, națională, lingvistică sau religioasă este interzisă. Protecția instanței este de asemenea garantată de art 46 al Constituției Federației Ruse. Principiul egalității tuturor în fața legii și a instanței este de asemenea cuprins în art 7 al Legii Constituționale Federale privind sistemul judiciar în Federația Rusă, unde se subliniază că instanțele nu vor acorda preferințe anumitor organisme, persoane sau părți ale procedurilor pe motive de rasă, naționalitate și limbă.¹⁴⁵

Raportul Spaniei privind articolul 4 al Convenției Cadru și reglementările anti-discriminatorii menționează următoarele prevederi legale: Art. 14 din Constituție¹⁴⁶, Legea

¹⁴⁴ Vezi Consiliul Europei, ACFC/SR (2000) 2, Raportul Republicii Moldova privind implementarea Convenției Cadru, 29 iunie 2000.

¹⁴⁵ Vezi Consiliul Europei, ACFC/SR (99) 15, Raportul Federației Ruse privind implementarea Convenției Cadru, 8 martie 2000.

¹⁴⁶ În relație cu prevederile constituționale o serie de infracțiuni comise prin încălcarea drepturilor fundamentale și libertăților publice garantate de Constituție sunt: Articolul 510 "Persoanele care incită la discriminare, ură sau violență împotriva grupurilor sau asociațiilor din motive rasiale, anti-semite sau alte motive legate de ideologie, religie sau credințe, situație familială, grup etnic sau rasă, țară de origine, sex sau orientare sexuală, boală sau handicap, sunt pasibile de pedeapsa închisorii cuprinse între 1 și 3 ani sau o amendă echivalentă cu salariul cuprinse între 6 și 12 luni. Aceleași penalități se aplică și persoanelor care, în mod conștient, sau fără să ia în considerare adevărul, vehiculează informații false și ofensive privind ideologii, religii sau credințe, grupuri etnice sau rase, țări de origine, sex sau orientare sexuală, boală sau handicap, al membrilor grupurilor sau asociațiilor."; Art 511: "Persoanele responsabile cu servicii publice care refuză unei persoane beneficiul sau serviciul la care are dreptul din motive de ideologie, religie, credințe, grup etnic sau rasă, țara de origine, sex sau orientare sexuală, situație familială, boală sau handicap, este pasibil de sancțiunea închisorii cuprinsă între 6 luni și 2 ani și amenda echivalentă cu salariul de la 12 la 24 de luni, fiindu-i interzis să dețină o poziție publică pe o perioadă de la 1 la 3 ani. Aceleași sancțiuni se aplică când infracțiunea este comisă împotriva unei asociații, fundații, firmă privată, corporație și membrii săi, pentru motive de ideologie, religie și credințe, sau ținând cont de gupul etnic, rasa ... a membrilor."; Articolul 512: "Persoanelor care, în îndeplinirea ocupației lor, refuză unei persoane beneficiul sau serviciul la care are dreptul din motive de ideologie, religie, credințe, grup etnic, rasa, naționalitate...le este interzis să practice profesiunea pe o perioadă de la 1 la 4 ani."; Articolul 515 : "Este o infracțiune sancționabilă formarea unei asociații ilegale. Următoarele fapte se consideră ca fiind similare: Cei care promovează discriminarea, ura sau violența împotriva altor persoane, grupuri sau asociații pe baza ideologiei, religiei și credințelor, apartenența la un

Instituțională nr. 10 din 23 Noiembrie 1995 privind Codul Penal ce cuprinde secțiuni relevante legate de discriminare, în speță art. 224¹⁴⁷, art. 314¹⁴⁸ și altele.¹⁴⁹

V.3. Opiniile Consiliului Consultativ și necesitatea adoptării unei legislații anti-discriminare la nivel național

În cadrul Opiniei privind Cehia, Consiliul Consultativ ia notă de "existența unor anumite reglementări legislative interzicând discriminarea, ca de exemplu Actul Muncii recent adoptat. Cu toate acestea, se notează că, așa cum raportul Cehiei menționează, legislația în vigoare nu stabilește sancțiuni corespunzătoare pentru actele de discriminare rasială și etnică în domeniul educației, sănătății sau sistemului penitenciar, precum și într-un număr de domenii în care, dacă aceste sancțiuni există, ele sunt insuficiente. Din acest considerent, Consiliul Consultativ este de părere că Cehia poate lua în considerare adoptarea unei serii întregi de măsuri legale, interzicând autorităților publice și persoanelor juridice private să comită asemenea acte. Totodată, Consiliul Consultativ consideră că autoritățile cehice trebuie să garanteze existența remediilor efective și sancțiunilor corespunzătoare."¹⁵⁰

Consiliul Consultativ notează că "legislația italiană conține reglementări împotriva discriminării, între care unele au fost extinse în ultimii ani, de exemplu: reglementările penale privind discriminarea rasială, etnică sau religioasă...Cu toate acestea, Consiliul Consultativ observă că rămân goluri în protecția acordată de dreptul civil și administrativ și că este urgentă elaborarea unui set de reglementări mai cuprinzător care să sancționeze discriminarea într-un număr de situații din viața socială inclusiv la angajare, furnizare de bunuri, servicii, locuințe etc. Este mai eficient să se revizuiască remediile legale și sancțiunile impuse în privința discriminării și dacă este necesar, să se remedieze lipsurile legislative. Astfel, Consiliul Consultativ consideră că guvernul italian trebuie să-și revizuiască legislația anti-discriminatorie pentru a asigura ca toate actele de discriminare sunt sancționate și sunt stabilite remedii efective și sancțiuni pentru persoanele care au suferit discriminare, atât din partea autorităților publice, cât și a firmelor private."¹⁵¹

Consiliul Consultativ ia notă cu satisfacție de faptul că există garanții generale împotriva discriminării în legea constituțională în Croația și drepturile cetățenilor și a

grup etnic a unuia sau mai multor membri, rasă sau naționalitate, sex sau orientare sexuală, situație familială, boală sau handicap, sau care incită la cele de mai sus."

¹⁴⁷ Circumstanțe agravante: "Comiterea unei infracțiuni din motive rasiale, anti-semite sau de altă natură implicând discriminarea pe baza ideologiei, religiei și credințelor, apartenența la un grup etnic a unuia sau mai multor membri, rasă sau naționalitate, sex sau orientare sexuală, situație familială, boală sau handicap de care victima poate suferi. "

¹⁴⁸ "Persoanele vinovate de discriminare gravă în muncă, indiferent de sectorul public sau privat pe baza ideologiei, religiei și credințelor, apartenența la un grup etnic a unuia sau mai multor membri, rasă sau naționalitate, sex sau orientare sexuală, situație familială, boală sau handicap ..., sunt pasibile de închisoare de la 6 luni la 2 ani, sau amendă echivalentă de la 6 la 12 salarii. "

¹⁴⁹ Vezi Consiliul Europei, ACFC/SR (2000) 5, Raportul Spaniei privind implementarea Convenției Cadru, 19 decembrie 2000.

¹⁵⁰ Vezi Consiliul Europei, Comitetul Consultativ al Convenției Cadru, Opinia Comitetului Consultativ privind Cehia adoptat la 6 aprilie 2001.

¹⁵¹ Vezi Consiliul Europei, Comitetul Consultativ al Convenției Cadru, Opinia Comitetului Consultativ privind Italia adoptat în 14 septembrie 2001.

comunităților sau minorităților etnice, precum și în Codul Penal al Croației, și încurajează implementarea lor completă. Totuși, în afară de domeniul muncii, nu pare să existe o legislație specific anti-discriminatorie care să trateze un număr important de aspecte ale vieții sociale, precum educația și locuința.

Astfel, Consiliul Consultativ se raliază concluziei Comisiei Europene împotriva Rasismului și Intoleranței (ECRI) în primul său raport privind Croația, făcut public pe 9 noiembrie 1999, conform căruia este de dorit să se dezvolte o legislație anti-discriminatorie care să acopere aceste domenii. Consiliul Consultativ subliniază că această legislație trebuie să protejeze indivizii împotriva discriminării atât din partea autorităților publice, cât și a firmelor private.¹⁵²

În cadrul Opiniei privind Ungaria, Consiliului Consultativ concluzionează că standardele legale pentru asigurarea egalității în fața legii și egală protecție a legii (protecția împotriva discriminării) nu sunt aplicate în totalitate. În principal, remediile efective împotriva actelor de discriminare din partea autorităților publice și firmelor private în diferite domenii ale vieții, precum educație, anunțuri de muncă și locuință, încă trebuie dezvoltate. Mai mult, acțiunea reglementărilor existente și aplicarea lor de către agențiile statului întâlnește dificultăți în practică.

Consiliului Consultativ recomandă autorităților ungare să realizeze o revizuire completă atât a situației legale cât și a aplicării procedurilor, și, pe această bază, să adopte legislația necesară și să introducă, întărească și să re-definească procedurile de aplicare și instituțiile.

În ceea ce privește avizul privind discriminarea, în timp ce recunoaște existența garanțiilor legislative adecvate împotriva discriminării atât din partea autorităților publice și firmelor private, Consiliul Consultativ este preocupat de problemele referitoare la punerea în aplicare și prezența rapoartelor privind discriminarea de facto.¹⁵³

Consiliului Consultativ, în Opinia privind Danemarca, "consideră că, deși reglementările privind discriminarea nu constituie în sine o sursă de distincții nejustificate, o astfel de legislație, stucturile și procedurile de aplicare trebuie să protejeze toate persoanele împotriva discriminării pe considerente de limbă, cultură, etnie și religie. Deși multe reglementări legale interzicând asemenea acte sunt în vigoare, se pare că remedii efective nu sunt întotdeauna disponibile. În ciuda existenței instituțiilor utile precum Ombudsman și Consiliul pentru Egalitate Etnică, se notează că aceste organisme nu au competența de a trata întreaga gamă de plângeri individuale ce pot apărea referitor la discriminare.

Consiliul Consultativ consideră că guvernul danez trebuie să-și analizeze legislația pentru a asigura că remediile efective sunt disponibile tuturor persoanelor care se confruntă cu discriminare, atât din partea autorităților publice, cât și a firmelor private."¹⁵⁴

¹⁵² Vezi Consiliul Europei, Comitetul Consultativ al Convenției Cadru, Opinia privind Croația adoptată în 6 aprilie 2001, disponibilă la <http://www.coe.int>

¹⁵³ Vezi Consiliul Europei, Comitetul Consultativ al Convenției Cadru, Opinia privind Ungaria adoptată la 22 septembrie 2000, disponibilă la <http://www.coe.int>

¹⁵⁴ Vezi Consiliul Europei, Comitetul Consultativ al Convenției Cadru, Opinia privind Danemarca adoptată la 22 septembrie 2000, disponibilă la <http://www.coe.int>

Consiliul Consultativ notează că "în Cipru există prevederi legale privind discriminarea, legislația în vigoare interzicând discriminarea din partea autorităților publice și prevede remedii în cazurile în care indivizii sunt discriminați. Totuși, Consiliul Consultativ menționează că un set cuprinzător de reglementări legale care să scoată în afara legii astfel de acte din partea firmelor private în diferite domenii ale vieții, precum educație și locuință, trebuie încă dezvoltat alături de remedii efective, mai ales acelea permițând persoanei să obțină compensații pentru prejudiciul suferit. Se notează, mai departe, că nu există nici un organism care să aibă autoritatea de a adresa întreaga gamă de plângeri individuale ce pot apărea referitor la discriminare.¹⁵⁵

Consiliul Consultativ ia notă cu satisfacție de faptul că există interzicerea generală a discriminării în Constituție, precum și în Codul Penal al Estoniei și încurajează implementarea completă a acestor norme. Cu toate acestea, în afara domeniului muncii, nu pare să existe o legislație specific anti-discriminatorie care să trateze un număr important de cadre ale societății, precum educația și locuința.

Consiliul Consultativ consideră că este de dorit să se dezvolte o legislație anti-discriminatorie care să acopere aceste domenii. Consiliul Consultativ subliniază că această legislație trebuie să protejeze persoanele împotriva discriminării atât din partea autorităților publice, cât și a firmelor private.¹⁵⁶

Conform informațiilor aflate în prezent la dispoziția sa, Consiliul Consultativ consideră că implementarea Articolelor 4 și 6 nu ridică observații specifice în Lichtenstein, Malta sau San Marino.¹⁵⁷

Consiliul Consultativ salută faptul că guvernul României a adoptat recent o Ordonanță privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare. Se speră că Parlamentul va promulga această ordonanță ca lege pentru a-i consolida statutul în cadrul ordinii legale interne. Ca atare, acest nou act legislativ, atât de așteptat de minoritățile naționale, sancționează discriminarea și acoperă în mod expres o serie de situații din sectorul public și privat, reprezintă o creștere considerabilă a protecției oferite până acum de cadrul legal românesc.

Este esențial ca autoritățile statului să se asigure că această ordonanță este implementată prompt și complet. Consiliul Consultativ își exprimă speranța privind Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării, ce va fi înființat de guvern pentru a investiga și sancționa contravențiile, îi vor fi oferite resursele necesare pentru activitatea sa, și se va bucura de sprijinul și cooperarea tuturor organismelor statale.¹⁵⁸

¹⁵⁵ Vezi Consiliul Europei, Comitetul Consultativ al Convenției Cadru, Opinia privind Cipru adoptată la 6 aprilie 2001

¹⁵⁶ Vezi Consiliul Europei, Comitetul Consultativ al Convenției Cadru, Opinia privind Estonia adoptată la 14 septembrie 2001.

¹⁵⁷ Vezi Consiliul Europei, Comitetul Consultativ al Convenției Cadru, Opinia privind Liechtenstein adoptată la 30 noiembrie 2000, Opinia privind Malta adoptată la 30 noiembrie 2000, Opinia privind San Marino adoptată în 30 noiembrie 2000.

¹⁵⁸ Vezi Consiliul Europei, Comitetul Consultativ al Convenției Cadru, Opinia privind România adoptată la 6 aprilie 2001; Ordonanța de Guvern 137/2000 a fost aprobată de Parlamentul României prin legea 48/2002 iar Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării s-a constituit efectiv abia în august 2002.

Consiliul Consultativ recunoaște pașii pozitivi ce au fost făcuți de Marea Britanie în ultimii ani în ceea ce privește lupta împotriva discriminării și promovarea egalității. Actul Relațiilor Rasiale (1976), precum și recent adoptatul Amendament la Actul Relațiilor Rasiale (2000), dezvoltă legislația anti-discriminatorie, incriminând discriminarea în domeniul muncii, furnizarea de bunuri, facilități și servicii, educație, locuințe și alte activități specifice. Actul impută persoanele care au fost discriminate să înceapă procedurile pentru solicitarea de prejudicii. De asemenea, Actul Relațiilor Rasiale din 1976 specifică și înființarea Comisiei pentru Egalitate Rasială în timp ce Amendamentul la Act (2000) întărește semnificativ protecția prin interzicerea discriminării directe sau indirecte în toate funcțiile autorităților publice (inclusiv poliție) cu anumite limite. Amendamentul conferă principalelor autorități publice datoria generală de a fi pro-active în promovarea egalității rasiale în timpul îndeplinirii funcțiilor sale.¹⁵⁹

V.4. Concluzii

În ceea ce privește implementarea Articolelor 4 și 6 din Convenția Cadru pentru Protecția Minorităților Naționale, din perspectiva egalității în fața legii și a protecției împotriva discriminării, statele semnatare garantează aceste principii în cadrul Constituțiilor adoptate.

În acest sens, reglementările constituționale privind discriminarea în general, există în aproape toate statele semnatare ale Convenției Cadru pentru protecția minorităților naționale.¹⁶⁰

Referitor la o legislație specifică privind discriminarea în statele semnatare ale Convenției Cadru, conform rapoartelor statelor parte, Opiniile Consiliului Consultativ și Consiliului Europei¹⁶¹, o legislație anti-discriminatorie cuprinzătoare nu există în Albania, Armenia, Azerbaidjan, Bosnia-Herzegovina, Bulgaria, Croația, Cipru, Cehia, Danemarca, Estonia, Finlanda, Germania, Ungaria, Italia, Liechtenstein, Malta, Moldova, Norvegia, Polonia, Portugalia, Rusia, San Marino, Slovacia, Slovenia, Spania, Elveția, Ucraina sau Iugoslavia.

Câteva state au adoptat o legislație specifică privind discriminarea, ca de exemplu: Austria¹⁶², Belgia¹⁶³, Olanda¹⁶⁴, România¹⁶⁵, Suedia¹⁶⁶, Marea Britanie¹⁶⁷.

¹⁵⁹ Vezi Consiliul Europei, Consiliul Consultativ al Convenției Cadru, Opinia privind Marea Britanie adoptată la 30 noiembrie 2001.

¹⁶⁰ Albania, Armenia, Austria, Azerbaidjan, Bosnia-Herzegovina, Bulgaria, Croația, Cehia, Danemarca, Estonia, Finlanda, Germania, Ungaria, Irlanda, Italia, Liechtenstein, Lituania, Malta, Moldova, Norvegia, Polonia, Portugalia, România, Rusia, San Marino, Slovacia, Slovenia, Spania, Suedia, Elveția, Ucraina, Marea Britanie și Iugoslavia.

¹⁶¹ Vezi Comisia Europeană împotriva Rasismului și Intoleranței, Măsuri legale pentru combaterea rasismului și intoleranței în statele membre ale Consiliului Europei, raport elaborat de Institutul Elvețian de Drept Comparat Lausanne la cererea ECRI, Strasbourg, 2000.

¹⁶² Statutul interdicției din 1947 amendat în 1992, Legea Constituțională din 1973 privind aplicarea Convenției Internaționale pentru eliminarea tuturor formelor de discriminare rasială.

¹⁶³ Legea din 30 iulie 1981 completată prin legea din 15 februarie 1993 pentru crearea Centrului pentru Oportunități Egale și prin legea din 12 aprilie 1994, Belgia.

¹⁶⁴ Actul Tratatului Egal din 1994, Olanda.

¹⁶⁵ Legea 48/2002 pentru adoptarea Ordonanței de Guvern 137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare, România.

¹⁶⁶ Actul împotriva discriminării etnice din 7 aprilie 1994, Suedia.

¹⁶⁷ Actul Relațiilor Rasiale din 1976 și Amendamentul la Actul Relațiilor Rasiale din 2000, Marea Britanie.

Reglementări privind discriminarea în dreptul penal, civil sau administrativ al statelor semnatare al Convenției există în: Albania¹⁶⁸, Austria¹⁶⁹, Bulgaria¹⁷⁰, Cipru¹⁷¹, Cehia¹⁷², Danemarca¹⁷³, Estonia¹⁷⁴, Finlanda¹⁷⁵, Germania¹⁷⁶, Ungaria¹⁷⁷, Irlanda¹⁷⁸, Italia¹⁷⁹, Liechtenstein¹⁸⁰, Lituania¹⁸¹, Moldova¹⁸², Norvegia¹⁸³, Polonia¹⁸⁴, Portugalia¹⁸⁵, România¹⁸⁶, Rusia¹⁸⁷, Slovacia¹⁸⁸, Slovenia¹⁸⁹, Spania¹⁹⁰, Suedia¹⁹¹, Elveția¹⁹², Fosta Republică Iugoslavă a Macedoniei, Ucraina, Marea Britanie¹⁹³.

Prevenirea și combaterea discriminării implică un efort considerabil pe care statele trebuie să îl aibă în vedere când aplică astfel de politici. Recomandările instituțiilor europene și organizațiilor internaționale stabilesc, pe lângă măsuri legislative anti-discriminatorii, și căile efective de aplicare a acestora.

Comisia Europeană împotriva Rasismului și Intoleranței a adoptat pe 13 iulie 1997 Recomandarea de Politică Generală nr. 2 privind organismele specializate în combaterea

¹⁶⁸ Legea nr. 7895 privind Codul Penal din 27.01.1995, art. 73, 74, 131, 132, 133; "Codul Muncii" art. 9, 115, 181.

¹⁶⁹ Cu privire la rasism art. 283, 321 Codul Penal; Vezi Versammlungsgesetz, Vereinsgesetz etc.

¹⁷⁰ Art.162,163, 416, 417, 418 Codul Penal; Legea privind partidele politice; Legea privind adunările publice; Legea privind radioul și televiziunea.

¹⁷¹ Referitor la rasism, Legea nr.11(III)/1992 amendată prin legea nr.12/1967.

¹⁷² Referitor la rasism art 196-198a și 159-263a Codul Penal; ordinul nr.182/1991 privind Actul Ministerului Muncii și Securității Sociale.

¹⁷³ Art.266b din Codul Penal, Actul 289/1971; Actul 1996/459 interzicând discriminarea pe piața de muncă, Actul 466/1993 privind înființarea Comitetului Egalității Etnice.

¹⁷⁴ Referitor la rasism art.72 Codul Penal.

¹⁷⁵ Art.8, 9 Chap.11 din Codul Penal, Actul Muncii.

¹⁷⁶ Art.130, 220a Codul Penal, Statutul Directoratului Federal privind legea de guvernare a funcționarilor publici, Actul Străinilor etc.

¹⁷⁷ Art.155, 156, 157 Codul Penal, Art.8, 76 Codul Civil, Art.5 Codul Muncii, Act IV din 1991 art.2, Actul LXXIX din 1993.

¹⁷⁸ Actul privind Interzicerea instigării la ură 1989, Actul înregistrărilor audio 1989, Actul proprietarilor de hotel 1963, Actul Genocidului 1973.

¹⁷⁹ Actele nr. 645 din 1952, 654 din 1975 și 205 din 1993, Legea muncii, Legea închisorii, Legea educației etc.

¹⁸⁰ Referitor la rasism art 283, 321 din Codul Penal.

¹⁸¹ Referitor la rasism art 72 din Codul Penal.

¹⁸² Art.71, Codul Penal, art.8 Codul de Procedura penală, Codul muncii art.17, Codul Drepturilor copiilor.

¹⁸³ Art 135a, 232 și 349a din Codul Penal.

¹⁸⁴ Referitor la rasism art. 272, 273, 274 Cod Penal.

¹⁸⁵ Art. 132 și 189 Codul Penal, art.483 ff. Codul Civil, Decretul lege nr.85-C/1975, Decretul lege no.64-A/1989,etc.

¹⁸⁶ Referitor la rasism art 166, 247 și 317 din Codul Penal

¹⁸⁷ Codul Muncii, Codul Mass Media, legea asociațiilor publice etc.

¹⁸⁸ Referitor la rasism art.196-198a și 259-263a din Codul Penal.

¹⁸⁹ Art.134,141 Codul Penal.

¹⁹⁰ Art.137bis, 165, 181bis, 173.4 Codul Penal, statutul Lucrătorilor, Legea no.8/1988.

¹⁹¹ Art.8 și 9 capitolul 16, art.2 capitolul 29 din Codul Penal, Actul împotriva discriminării etnice, Legea muncii, Actul privind responsabilitatea civilă.

¹⁹² Art.261 bis Codul Penal, art.171c Codul Justiției Militare, art 28 et.seq din Codul Civil , art.336 și 328 din Codul de obligații, Actul privind transportul public, Actul serviciilor de poștă.

¹⁹³ Actul Ordinii publice 1986, Actul comunicațiilor răuvoitoare 1988, Actul infracțiunilor în fotbal 1991, Actul Relațiilor Rasiale din 1976, Amendamentul la Actul Relațiilor Rasiale din 2000.

rasismului, xenofobiei, anti-semitismului și intoleranței la nivel național, precum și principiile de bază pentru asemenea organisme.¹⁹⁴

Nevoia de înființare a unor organisme specializate în combaterea discriminării în ceea ce privește protecția minorităților naționale este stringentă: "...este necesară înființarea de organisme statale specializate în combaterea discriminării. În anumite state membre OSCE, asemenea organisme au adus o contribuție valoroasă pentru combaterea rasismului și a altor forme de discriminare. Un alt model ce s-a dovedit eficient în unele țări este cel al Ombudsman-ului"¹⁹⁵

De ce este necesar să se stabilească organisme specializate în combaterea și sancționarea discriminării? Rapoartele ECRI privind statele membre ale Consiliului Europei, în ansamblu denotă o concluzie. Mai mult, sistemul protecției drepturilor omului se dezvoltă astfel încât să acopere toate domeniile vieții și să asigure protecția persoanei împotriva tuturor formelor de discriminare. Prin adoptarea de legislații naționale anti-discriminatorii, prin obligativitatea reglementărilor internaționale ce asistă în prezent procesul, statele au depășit stadiul recomandărilor. Anul 2003 este data până la care statele membre ale Uniunii Europene, precum și statele candidate trebuie să se alinieze cerințelor Directivei 43/2000 din 29 iunie 2000 a Consiliului Uniunii Europene "cu privire la implementarea principiului tratamentului egal între persoane indiferent de originea rasială sau etnică."¹⁹⁶

În Raportul său privind fiecare țară în parte, ECRI abordează probleme precum persistența discriminării împotriva romilor, nevoia unei legislații anti-discriminatorii cuprinzătoare și stabilirea unui organism specializat în combaterea discriminării.

¹⁹⁴ Vezi Comisia Europeană împotriva Rasismului și Intoleranței, Recomandarea ECRI nr.2 privind organismele specializate în combaterea rasismului și intoleranței, precum și "Compilație de Recomandări Generale ECRI" , Strasbourg, 2001, pag. 16-22.

¹⁹⁵ Vezi OSCE, Înalțul Comisar pentru Minorități Naționale, "Raportul privind situația romilor și sinti în zona OSCE"; Înalțul Comisar pentru Minorități Naționale al OSCE, 2000, pag 3.

¹⁹⁶ Vezi Dezideriu Gergely, "Practici pozitive: Jurisprudență internațională privind cazuri de discriminare a romilor în accesul la locurile deschise publicului larg", nepublicat, realizată în cadrul unui proiect finanțat de OSCE/ODIHR-Punctul de Contact pentru Romi și Sinti, 2002.

Aceste probleme au fost identificate în Cehia¹⁹⁷, Bulgaria¹⁹⁸, Turcia¹⁹⁹, Croația²⁰⁰, Slovacia²⁰¹, Ungaria²⁰², Polonia²⁰³, Macedonia²⁰⁴, Cipru²⁰⁵, Grecia²⁰⁶, Germania²⁰⁷, Franța²⁰⁸.²⁰⁹

Mai mult, ca o remarcă generală, Avizele Consiliului Consultativ al Convenției Cadru pentru Protecția Minorităților Naționale privind implementarea Articolelor 4 cât și 6 aliniat 2 referitor la măsurile anti-discriminatorii, pun în lumină o concluzie: statele membre, semnatare ale Convenției Cadru trebuie să adopte măsuri legislative comprehensive anti-discriminatorii la nivel național. Acest proces trebuie realizat fie prin adoptarea de legi anti-discriminatorii, fie prin revizuirea legislației interne existente. Cu privire la acele state care deja au adoptat legislații anti-discriminatorii, Consiliul Consultativ este însă preocupat de implementarea acestor reglementări și de asigurarea remediilor efective pentru toate persoanele care au fost discriminate, atât de către autorități publice, cât și de firme private.²¹⁰

¹⁹⁷ Vezi ECRI, Al doilea raport privind Cehia, 21 martie 2000, pag 8, "luând în considerare discriminarea împotriva romilor/țigănilor ..., ECRI îndeamnă autoritățile să considere de urgență elaborarea unei legi anti-discriminatorii cuprinzătoare...".

¹⁹⁸ Vezi ECRI, Al doilea raport privind Bulgaria, 21 martie 2000, pag 8, "Nu există nici un organism specific de drept civil sau administrativ în Bulgaria privind discriminarea în domeniul...serviciilor publice sau sociale...Recomandarea de politică generală nr. 2 a ECRI accentuează rolul important al organismelor specializate ...în combaterea rasismului și discriminării...".

¹⁹⁹ Vezi ECRI, Al doilea raport privind Turcia, 3 iulie 2001, pag 10, "nu există reglementări cuprinzătoare în dreptul civil sau administrativ împotriva discriminării. ECRI încurajează autoritățile turcești să ia în considerare adoptarea unor astfel de reglementări".

²⁰⁰ Vezi ECRI, Al doilea raport privind Croația, 3 iulie 2001, pag 8, "Croației îi lipsește legislația civilă și administrativă referitoare la discriminare... cu toate că membrii grupurilor minoritare etnice și naționale se confruntă cu discriminare în toate domeniile."

²⁰¹ Vezi ECRI, Al doilea raport privind Slovacia, 27 iunie 2000, pag 7, "ECRI recomandă Slovaciei să înființeze un organism specializat pentru combaterea rasismului și intoleranței în conformitate cu principiile stabilite în Recomandarea de politică general nr 2 a ECRI privind organismele specializate.

²⁰² Vezi ECRI, Al doilea raport privind Ungaria, 21 martie 2000, pag 7, "ECRI este de părere că introducerea unui set de legi anti-discriminatorii care să acopere toate domeniile vieții trebuie luat serios în considerare de către autoritățile ungare ca o posibilă cale de îmbunătățire a cadrului legislativ în acest domeniu.

²⁰³ Vezi ECRI, Al doilea raport privind Polonia, 27 iunie 2000, pag 7, "ECRI încurajează autoritățile poloneze să introducă o legislație penală, civilă și administrativă cuprinzătoare interzicând rasismul și discriminarea în toate domeniile vieții".

²⁰⁴ Vezi ECRI, Al doilea raport privind Fosta Republică Iugoslavă a Macedoniei, 3 aprilie 2001, pag 6, "nu există legislația anti-discriminatorie specifică în domeniul muncii, locuinței și furnizarea de bunuri și servicii".

²⁰⁵ Vezi ECRI, Al doilea raport privind Cipru, 3 iulie, pag 8, "ECRI consideră că elaborarea de reglementări civile și administrative cuprinzătoare sunt o unealtă utilă pentru contracararea discriminării".

²⁰⁶ Vezi ECRI, Al doilea raport privind Grecia, 27 iulie 2000, pag 7, "Nu există în prezent un set de legislație specifică privind discriminarea în Grecia... ECRI accentuează că introducerea unui singur set de legislație anti-discriminatorie s-a dovedit de succes în multe țări".

²⁰⁷ Vezi ECRI, Al doilea raport privind Germania, 3 iulie 2001, pag 7, "ECRI ia notă cu regret de faptul că în prezent Germania încă nu are la nivel național o comisie de Avocați ai Poporului abilitată să accepte plângeri individuale și să asiste victimele pe parcursul acestui proces. "

²⁰⁸ Vezi ECRI, Al doilea raport privind Franța, 27 iunie 2000, pag 7, "înființarea unui organism cu competențe specializate în combaterea rasismului și discriminării trebuie luată în considerare de către autoritățile franceze".

²⁰⁹ De asemenea, vezi o abordare detaliată privind legislația (inclusiv cea anti-discriminatorie și lipsa unei astfel de legislație) în statele membre ale Consiliului Europei în "Măsuri legale pentru combaterea rasismului și intoleranței în statele membre ale Consiliului Europei", Raport elaborat de Institutul Elvețian de Drept Comparat Lausanne pentru Comisia Europeană împotriva Rasismului și Intoleranței (ECRI), Strasburg, 2000.

²¹⁰ Vezi Consiliul Europei, Avizele Consiliului Consultativ privind statele semnatare ale Convenției Cadru pentru Protecția Minorităților Naționale.

Recomandări privind Convenția Cadru pentru protecția Minorităților Naționale și adoptarea și implementarea eficientă a măsurilor privind protecția împotriva discriminării

1. Statele ar trebui să ratifice Convenția Cadru pentru protecția Minorităților Naționale și să pună în practică principiile prevăzute în aceasta prin măsuri efective și coerente pentru a asigura protecția minorităților recunoscute.
2. Statele ar trebui să recunoască la nivel național, statutul de minoritate al romilor, inclusiv sub protecția Convenției Cadru pentru Protecția Minorităților Naționale.
3. Statele ar trebui presate pentru a depune rapoartele în timp iar Opiniile Comitetului Consultativ ar trebui publicate în termen de 12 luni de la transmiterea rapoartelor Statelor.
4. Elaborarea Raportelor Statelor ar trebui să fie un proces public care să asigure transparența procesului de redactare.
5. Statele ar trebui să implice organizațiile neguvernamentale ale minorităților, și în special ale romilor, în procesul de elaborare al Rapoartelor privind Convenția Cadru. În acest sens ar trebui să se formeze grupuri de lucru prin care să se încurajeze participarea minorităților.
6. Statele ar trebui să realizeze campanii publice privind drepturile minorităților și implementarea Convenției Cadru. Aceste campanii ar trebui să includă realizarea de materiale privind textul convenției, raportul explicativ, opinii, comentarii și rezoluții.
7. În procesul de campanii publice și diseminare a materialelor privind Convenția Cadru și drepturile minorităților ar trebui implicate organizațiile neguvernamentale ale minorităților pentru a se asigura că aceste informații sunt accesibile în comunitățile locale ale minorităților și persoanelor aparținând minorităților.
8. Comitetul Miniștrilor ar trebui să acorde o foarte mare importanță pentru a urma concluziile Comitetului Consultativ în Rezoluțiile adoptate și să reziste presiunilor și criticilor Statelor.
9. Comitetul Miniștrilor ar trebui să analizeze anual situația în acele state care nu se conformează prevederilor Convenției Cadru iar în anumite problematici Statele ar trebui să prezinte rapoarte de progres Comitetului Consultativ și Comitetului de Miniștrii.
10. Comitetul Miniștrilor ar trebui să aloce mai multe resurse Consiliului Consultativ, pentru a dinamiza și a mării frecvența monitorizărilor și pentru a promova implementarea efectivă a rezoluțiilor Comitetului de Miniștrii. Aceasta va include vizite ulterioare, consultări, dialog cu Statele și societatea civilă în chestiunile problematice în ciclul de raportare.
11. Consiliul Europei ar trebui să realizeze o strategie instituțională pentru a lega activitățile pe problemele minorităților astfel încât să creeze o sinergie pentru a asigura asistența în implementarea rezoluțiilor Comitetului de Miniștrii. Consiliul Europei, Uniunea Europeană, OSCE și Națiunile Unite ar trebui să conlucreze în acest sens.²¹¹

²¹¹ Recomandările privind Convenția Cadru pentru Protecția Minorităților Naționale sunt realizate de Alan Philips; Recomandările nr. 1, 3, 5, 6, 8, 9, 10, 11 sunt citate din Minority Rights Group International, Alan Philips "Convenția Cadru pentru Protecția Minorităților Naționale: O analiză de politici", MRG International, septembrie 2002.

Măsuri legislative pentru protecția împotriva discriminării etnice

1. Statele ar trebui să adopte o legislație în combaterea discriminării atotcuprinzătoare pentru a asigura o protecție eficientă împotriva discriminării în toate domeniile.
2. La adoptarea legislației pentru combaterea discriminării, Statele ar trebui să prevadă și crearea unui cadru legal coerent pentru implementarea eficientă a respectivei legislații.
3. Statele ar trebui să evite stabilirea unor termene nerealiste pentru adoptarea legislației în domeniul discriminării sau organizarea și funcționarea organismelor specializate în combaterea discriminării. Stabilirea unor astfel de termene poate determina Guvernele sau Parlamentele să întârzie în adoptarea actelor normative sau înființarea unor astfel de organisme.
4. La adoptarea legislației pentru combaterea discriminării rasiale și etnice, Statele ar trebui să respecte cerințele Directivei 2000/43/EC, "care implementează principiul tratamentului egal între persoane indiferent de originea lor rasială sau etnică " adoptată de Consiliul Uniunii Europene la 29 iunie, 2000.
5. Dacă există o legislație privind combaterea discriminării, Statele ar trebui să alinieze această legislație la standardele internaționale, în special la Directiva 2000/43 adoptată de UE și Convenția Internațională privind Eliminarea tuturor Formelor de Discriminare adoptată de ONU, pentru a acorda în particular recunoașterea explicită că discriminarea directă și indirectă este ilegală; precum și prin adoptarea prevederilor de a inversa sarcina probei asupra reclamatului în cazurile de discriminare directă; de a include sancțiuni eficiente proporționale și preventive; de a înființa un organism sau organisme pentru promovarea tratamentului egal care să acorde asistență independentă victimelor discriminării în înaintarea plângerilor lor; inițiază cercetări independente privind discriminarea etc.
6. Statele ar trebui să facă declarația înscrisă în Articolului 14 din Convenția Internațională privind eliminarea tuturor formelor de discriminare rasială, pentru a accepta competența Comitetului Națiunilor Unite pentru Eliminarea Discriminării Rasiale de a primi comunicări din partea indivizilor sau grupurilor de indivizi ce a invocă violări ale Convenției.
7. Statele ar trebui să ratifice Protocolul nr.12 la Convenția Europeană a Drepturilor Omului, fără întârziere.

Organisme specializate în combaterea discriminării

1. Organismele specializate în combaterea discriminării ar trebui constituite având în vedere prevederile Directivei 43/2000 a Consiliului Uniunii Europene și a recomandării de Politică genrela nr. 2 a Comisiei Europene împotriva Rasismului și Intoleranței (ECRI) privind organismele specializate în combaterea rasismului, xenofobiei, anti-semitismului și intoleranței la nivel național, precum și principiile de bază pentru asemenea organisme.
2. Organismele specializate ar trebui să dețină funcții și responsabilități prin care să asigure eficiența în acordarea de sprijin și asistență victimelor, inclusiv asistență

legală, în vederea protejării drepturilor lor în fața instituțiilor și a instanțelor; să audieze și să ia în considerare plângerile și reclamațiile privind cazuri specifice și să inițieze acțiuni inclusiv prin mediere amiabilă sau, în limitele prevăzute de lege, prin decizii de sancționare; să primească competențe pentru a putea obține dovezi și informații în îndeplinirea funcțiilor menționate mai sus; să sprijine și să încurajeze organizațiile care au obiective similare celor ale organismului specializat

3. Structura organismelor specializate în combaterea discriminării trebuie să reflecte societatea și diversitatea acesteia. În această privință, prezența persoanelor care aparțin minorităților naționale și etnice este esențială.
4. Organismele specializate trebuie să garanteze că acționează într-o manieră, care este evident independentă din punct de vedere politic.
5. Organismele specializate ar trebui să primească suficiente finanțări pentru a-și îndeplini funcțiile și responsabilitățile cu eficiență.
6. Organismele specializate ar trebui să funcționeze fără nici o intervenție din partea statului și cu toate garanțiile necesare pentru independența lor, inclusiv libertatea de a-și numi propriul personal, să-și administreze resursele, după cum cred de cuviință, și să-și facă publice opiniile.²¹²

²¹² Vezi Romani CRISS, Dezideriu Gergely, "Practici pozitive în folosirea mecanismelor specializate în combaterea discriminării: Marea Britanie și România", Romani CRISS, decembrie 2002.

ANEXĂ: CONVENȚIA CADRU PENTRU PROTECȚIA MINORITĂȚILOR

deschisă pentru semnare de către statele membre și, până la data intrării în vigoare, de către orice stat conform invitației Comitetului Miniștrilor

Deschis pentru semnare:

Loc : Strasbourg

Data : 01/02/95

Intrarea în vigoare:

Condiții : 12 Ratificari

Data : 01/02/98

State membre ale Consiliului Europei:

State	Data semnării	Data ratificării	Data intrării în vigoare	Note	R.	D.	A.	T.	C.	O.
ALBANIA	29/06/95	28/09/99	01/01/00							
ANDORRA										
ARMENIA	25/07/97	20/07/98	01/11/98							
AUSTRIA	01/02/95	31/03/98	01/07/98			X				
AZERBAIJAN		26/06/00 a	01/10/00			X				
BELGIA	31/07/01				X					
BOSNIA AND HERZEGOVINA		24/02/00 a	01/06/00							
BULGARIA	09/10/97	07/05/99	01/09/99			X				
CROATIA	06/11/96	11/10/97	01/02/98							
CIPRU	01/02/95	04/06/96	01/02/98							
CEHIA	28/04/95	18/12/97	01/04/98							
DANEMARCA	01/02/95	22/09/97	01/02/98			X				
ESTONIA	02/02/95	06/01/97	01/02/98			X				
FINLANDA	01/02/95	03/10/97	01/02/98							
FRANȚA										
GEORGIA	21/01/00									
GERMANIA	11/05/95	10/09/97	01/02/98			X				
GRECIA	22/09/97									
UNGARIA	01/02/95	25/09/95	01/02/98							
ISLANDA	01/02/95									
IRLANDA	01/02/95	07/05/99	01/09/99							
ITALIA	01/02/95	03/11/97	01/03/98							
LETONIA	11/05/95									
LIECHTENSTEIN	01/02/95	18/11/97	01/03/98			X				
LITUANIA	01/02/95	23/03/00	01/07/00							

LUXEMBURG	20/07/95					X				
MALTA	11/05/95	10/02/98	01/06/98		X	X				
MOLDOVA	13/07/95	20/11/96	01/02/98							
OLANDA	01/02/95									
NORVEGIA	01/02/95	17/03/99	01/07/99							
POLONIA	01/02/95	20/12/00	01/04/01			X				
PORTUGALIA	01/02/95	07/05/02	01/09/02							
ROMANIA	01/02/95	11/05/95	01/02/98							
RUSIA	28/02/96	21/08/98	01/12/98			X				
SAN MARINO	11/05/95	05/12/96	01/02/98							
SLOVACIA	01/02/95	14/09/95	01/02/98							
SLOVENIA	01/02/95	25/03/98	01/07/98			X				
SPANIA	01/02/95	01/09/95	01/02/98							
SUEDIA	01/02/95	09/02/00	01/06/00			X				
ELVETIA	01/02/95	21/10/98	01/02/99			X				
FOSTA REPUBLICA IUGOSLAVA A MACEDONIEI	25/07/96	10/04/97	01/02/98			X				
TURCIA										
UCRAINA	15/09/95	26/01/98	01/05/98							
MAREA BRITANIE	01/02/95	15/01/98	01/05/98							

State non-membre ale Consiliului Europei:

State	Data semnării	Data ratificării	Data intrării în vigoare	Note	R.	D.	A.	T.	C.	O.
Iugoslavia		11/05/01 a	01/09/01							

Numarul total de semnături ce nu au fost urmate de ratificări:	7
Numărul total de ratificări/aderări :	35

Note: Prezentele Anexe sunt citate; acestea sunt realizate de Consiliul Europei și sunt disponibile pe pagina web a Consiliului Europei: Biroul Tratatelor la <http://www.conventions.coe.int>; următoarele prescurtări reprezintă: a: Aderare- s: Semnare fără rezerve pentru ratificare- su: Succesiune- r: Semnare "ad referendum". R.: Rezerve - D.: Declarații - A.: Autorități - T.: Aplicare teritorială - C.: Comunicarea - O.: Obiecție.

ANEXA: CONVENȚIA CADRU PENTRU PROTECȚIA MINORITĂȚILOR
 (Graficul transmiterii rapoartelor de stat și a statutului activității de monitorizare) Actualizat 9 iulie 2002

STATE MEMBRE	Raportul final de trimis	Raportul final primit *	Primul Aviz adoptat de Consiliul Consultativ	Rezoluții ale Comitetului Ministrilor
ALBANIA	01/01/2001	26/07/2001		
ANDORRA				
ARMENIA	01/11/1999	11/06/2001	16/05/2002	
AUSTRIA	01/07/1999	15/11/2000	16/05/2002	
AZERBAIJAN	01/10/2001	04/06/2002		
BELGIA				
BOSNIA si HERZEGOVINA	01/06/2001			
BULGARIA	01/09/2000			
CROAȚIA	01/02/1999	16/03/1999	06/04/2001 (publicat la 6/02/2002)	06/02/2002
CIPRU	01/02/1999	01/03/1999	06/04/2001 (publicat la 21/02/2002)	21/02/2002
CEHIA	01/04/1999	01/04/1999	06/04/2001(publicat la 25/01/2002)**	06/02/2002
DANEMARCA	01/02/1999	06/05/1999	22/09/2000 (publicat la 31/10/2001)	
ESTONIA	01/02/1999	22/12/1999	14/09/2001 (publicat la 12/04/02)	13/06/2002
FINLANDA	01/02/1999	16/02/1999	22/09/2000 (publicat la 06/07/2001)**	
FRANȚA				
GEORGIA				
GERMANIA	01/02/1999	24/02/2000	01/03/2002 (inca nu este public)	
GRECIA				
UNGARIA	01/02/1999	21/05/1999	22/09/2000 (publicat la 14/09/2001)**	21/11/2001
ISLANDA				
IRLANDA	01/09/2000	13/11/2001		
ITALIA	01/03/1999	03/05/1999	14/09/2001 (publicat la 03/07/2002)	03/07/2002
LETONIA				
LIECHTENSTEIN	01/03/1999	03/03/1999	30/11/2000 (publicat la 04/09/2001)**	27/11/2001

LITUANIA	01/07/2001	31/10/2001		
LUXEMBURG				
MALTA	01/06/1999	27/07/1999	30/11/2000 (publicat la 27/11/2001)**	27/11/2001
MOLDOVA	01/02/1999	29/06/2000	01/03/2002 (inca nu este public)	
OLANDA				
NORVEGIA	01/07/2000	02/03/2001		
POLONIA	01/04/2002	10/07/2002		
PORTUGALIA	01/09/2003			
ROMÂNIA	01/02/1999	24/06/1999	06/04/2001 (publicat la 10/01/2002)**	13/03/2002
FEDERAȚIA RUSA	01/12/1999	08/03/2000		
SAN MARINO	01/02/1999	03/02/1999	30/11/2000 (publicat la 27/11/2001)**	27/11/2001
SLOVACIA	01/02/1999	04/05/1999	22/09/2000 (publicat la 06/07/2001)**	21/11/2001
SLOVENIA	01/07/1999	29/11/2000		
SPANIA	01/02/1999	19/12/2000		
SUEDIA	01/06/2001	05/06/2001		
ELVEȚIA	01/02/2000	16/05/2001		
“FOSTA REPUBLICA IUGOSLAVĂ A MACEDONIEI”	01/02/1999			
TURCIA				
UCRAINA	01/05/1999	02/11/1999	01/03/2002 (inca nu este public)	
MAREA BRITANIE	01/05/1999	26/07/1999	30/11/2001(publicat la 22/05/2002)**	13/06/2002
STATE NE-MEMBRE				
REPUBLICA FEDERALĂ A IUGOSLAVIEI	01/09/2002			

* Datele de mai jos se referă la transmiterea rapoartelor într-una din limbile oficiale ale Consiliului Europei. Aceasta este fără referire la o posibilă transmitere a raportului în limba originală.

** Data la care Consiliul Europei a primit comunicări ale țării cu privire la publicarea avizului, înainte de adoptarea de către Comitetului Miniștrilor a Concluziilor și Recomandărilor. Prezenta anexă este realizată de Consiliul Europei și este disponibilă pe site-ul oficial al Consiliului Europei: Biroul Tratatelor la <http://www.conventions.coe.int>.

Romani CRISS **Centrul Romilor pentru** **Intervenție Socială și Studii**

Centrul Romilor pentru Intervenție Socială și Studii este o asociație civică non-profit, înființată la 4 aprilie 1993. Membrii fondatori ai organizației sunt Federația Etnică a Romilor (FER), Centrul de Cercetare a Romilor/Țiganilor al Universității Ren Descartes-Paris și Institutul de Sociologie al Academiei Române.

Romani CRISS îmbină militantismul civic pentru respectarea drepturilor romilor ca persoane și ca minoritate, cu proiectarea și implementarea de programe de politică publică în beneficiul comunităților locale de romi.

CRISS activează în comunități multietnice din România cu populație de romi, pentru consolidarea instituțiilor democrației locale bazată pe respectarea nediscriminatorie a drepturilor cetățenești, politice, economice și culturale. CRISS promovează conceptul politic al romilor ca popor în diaspora mondială și ca minoritate europeană, față de care statele naționale și instituțiile interguvernamentale au o responsabilitate specială.

La Summit-ul EU/US din Londra, în 18 Mai 1998, Romani CRISS a primit Premiul pentru Democrație și Societate Civilă, premiu oferit de către Uniunea Europeană și Statele Unite ale Americii.

În prezent, Romani CRISS își derulează activitățile fiind structurată în departamente specializate pe Drepturile Omului, Media, Social, Educație, Sanitar, International-Pactul de Stabilitate. Toate aceste Departamente se relaționează direct cu Departamentul Administrativ și Executiv al organizației. Fondurile CRISS sunt obținute prin finanțări de proiecte realizate de staff-ul organizației sau în colaborare cu specialiști externi. În derularea programelor sale, CRISS cooperează atât cu organizații guvernamentale cât și neguvernamentale, din țară și din străinătate, cu organizații ale romilor și cu specialiști ne-romi.

Romani CRISS și Departamentul pentru Drepturile Omului, în cursul anilor a colaborat și colaborează cu instituțiile statului român și organizații internaționale precum Consiliul Europei, Organizația pentru Securitate și Cooperare în Europa-Biroul pentru Instituții Democratice și Drepturile Omului, (OSCE/ODIHR), Punctul de Contact pentru Romi și Sinti al OSCE/ODIHR, Organizația Națiunilor Unite (ONU). De asemenea a cooperat și cooperează cu reprezentanți ai Guvernelor și Ambasadelor statelor Uniunii Europene, Centrul și Sud-Estul Europei precum și ai statelor Scandinave, Statelor Unite ale Americii.

ISBN 973-99773-4-0

9 789739 997734